

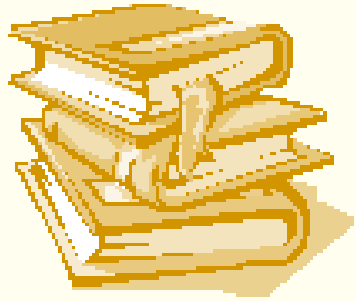

*Σιατιστινοί γράφουν
για τη Σιάτιστα*

Πριν λίγα χρόνια, το 2009 για την ακρίβεια, είχαμε εκδώσει σε λίγα αντίτυπα το Ημερολόγιο :

*Συνασσανοί δεράποντες του βιβλίου
18ος-19ος αιώνας*

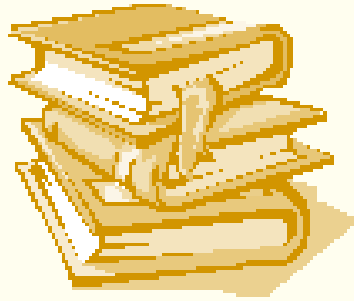
Αιτία της επιλογής του θέματος ήταν το βιβλίο του Φίλιππου Ζυγούρη **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής** γιατί εκεί συναντήσαμε τις περισσότερες τεκμηριωμένες πληροφορίες για σιατιστινούς συγγραφείς και χορηγούς εκδόσεων βιβλίων, λόγιους εκπαιδευτικούς και εμπόρους καταξιωμένους στα χρόνια τους, και με θαυμασμό αποδεκτούς από τους νεότερους ερευνητές.

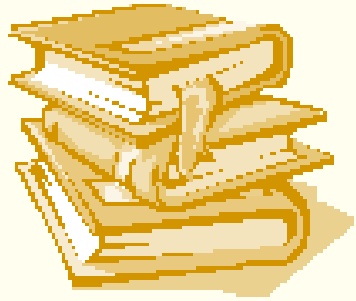
Πρόχειρος και ευπόριστος διδάσκαλος των πρωτοπέιρων Ρωμελιτών της Γερμανικής γλώσσης,... παρά του Μιχαήλ Παπαγεωργίου του Σιατιστέως, τύποις δε εκδοθέντα, δι' εξόδων, και δαπάνης, των τιμιωτάτων αυτού αυταδέλφων, κυρίων, Κωνσταντίνου και Ιωάννου των του ρηθέντος παπά Γεωργίου υιών, των Σιατιστέων, Βιέννη 1772.

Το βιβλίο αυτό, της προηγούμενης σελίδας, ουσιαστικά είναι η **Γερμανική άνευ διδασκάλου για αρχαίους**, για Έλληνες μετανάστες της εποχής του. Γραμμένο με φροντίδα για τον απλό λαϊκό συμπατριώτη του, που αναγκάζεται να ζήσει, να εργαστεί, να δημιουργήσει σε μια ξένη χώρα, της οποίας τη γλώσσα δεν την ξέρει. Συγγραφέας ο σιατιστινός Μιχαήλ Παπαγεωργίου. Τα έξοδα έκδοσης κάλυψαν τα αδέρφια του συγγραφέα.

Λογική, Βαϋμαϊστέρου Φριδερίκου Χριστιανού,... τύποις εκδοθείσα αναλώμασιν Αθανασίου Γεωργίου Μανούση του εκ Σιατίστης, Βιέννη 1795.

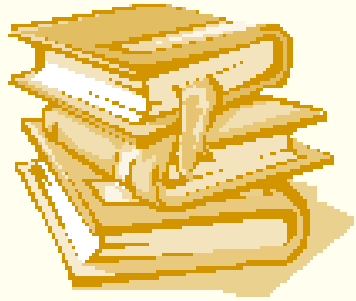

Ο σιατιστινός έμπορος Αθανάσιος Γεωργίου Μανούσης σπούδασε στη Σιάτιστα και δραστηριοποιήθηκε εμπορικά στη Βιέννη. Στην εποχή του τα βιβλία ήταν σπάνια και οι μαθητές ή αντέγραφαν ή αγόραζαν χειρόγραφα με τις παραδόσεις των μαθημάτων. Έτσι και ο ίδιος ήταν κάτοχος χειρογράφων, κάποια από τα οποία ο ίδιος τα είχε αντιγράψει.

Ένα σημαντικό χειρόγραφο του, αυτό της **Λογικής του Φρειδερίκου Χριστιανού Βαϋμαϊστέρου**, το τύπωσε στη Βιέννη το 1795 με δικά του έξοδα. Η φωτογραφία του εξωφύλλου του βιβλίου αυτού είναι στην προηγούμενη σελίδα.

ΝΕΑ ΕΛΛΑΣ, ... παρά Γεωργίου Ιωάννου Ζαβίρα
του εκ Σιατίστης της Μακεδονίας. Εκδοθέν υπό
Γεωργίου Π. Κρέμου, Αθήνησι 1872.

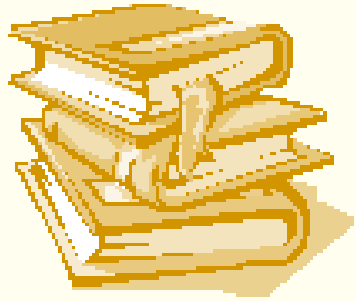

Ο Γεώργιος Ζαβίρας υπήρξε μια μεγάλη μορφή των Γραμμάτων, για διάφορους λόγους έμεινε λίγο γνωστός, σχεδόν άγνωστος στον κύκλο των Ελλήνων διανοουμένων, μέχρι που δόθηκε μεγάλη δημοσιότητα στο έργο του από τον ελληνιστή Ούγγρο καθηγητή Χόρβατ.

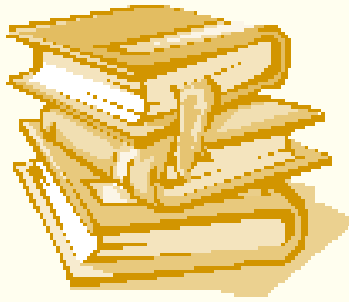
Ο σιατιστινός έμπορος και λόγιος Ζαβίρας μας έδωσε πολύτιμο έργο, μοναδική **Γραμματολογία**, όπου βιογραφεί όλους τους πνευματικούς άνδρες του γένους μας από την άλωση της Πόλης (1453) ως τις μέρες του (1804, έτος θανάτου του), με στόχο «να καταρτίσει πιστούς χριστιανούς» και να πετύχει «την πνευματικήν αφύπνισιν των Ελλήνων».

Πρακτικὴ Ἀριθμητικὴ, ὑπὸ Κων/νου Μ. Δούκα
του ἐκ Σιατίστης τῆς Μακεδονίας, ... νυν το
πρῶτον Τύποις ἐκδοθεῖσα διὰ Δαπάνης του Ἐκδότου,
Βιέννη 1820.

Ο Κων/νος Μιχαήλ Δούκας γεννήθηκε στη Σιάτιστα γύρω στα 1752. Νέος ακόμη πήγε στη Βιέννη και ασχολήθηκε με το εμπόριο. Παράλληλα ασχολήθηκε με τη μετάφραση του έργου *Πρακτική Αριθμητική*, του Σ. Γκούντζ το οποίο εξέδωσε το 1820 με δικά του χρήματα, για να το χρησιμοποιεί και η νεολαία της εποχής του και οι «με το εμπορικό Σύστημα ενασχολούμενοι».

Εγχειρίδιον Παιδαγωγικής, Στεφάνου Δ. Ρώση,... εκδίδοται αναλώμασιν Ιωάννου Μιχαήλ Τραμπατζή Σιατιστέως, Εν Αθήναις 1889.

Τραμπαντζής Ιωάννης (Σιάτιστα 1813-Αθήνα 1890), εκτός από τη μεγάλη του δωρεά στην πατρίδα του Σιάτιστα, το Τραμπάντζειο Γυμνάσιο, χρηματοδότησε το 1889 την έκδοση του βιβλίου του Στεφάνου Δ. Ρώση ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ, ώστε να διδάσκεται στο Γυμνάσιό μας και οι απόφοιτοί του Τραμπαντζείου Γυμνασίου να έχουν ένα ακόμη προσόν, για να δουλέψουν ως διδάσκαλοι.

Από ό, τι μέχρι τώρα είδαμε ο χώρος της συγγραφής και έκδοσης βιβλίων δεν ήταν άγνωστος για τους προγόνους μας, πολύ νωρίς, από το 1765 κιόλας, είχαν δηλώσει την παρουσία τους με το βιβλίο του σιατιστινού Γεωργίου Παπάζογλου, του γνωστού από τα Ορλωφικά θερμόαιμου επαναστάτη.

Από το 2009 συνεχίσαμε να ασχολούμαστε με το θέμα της συγγραφής και έκδοσης βιβλίων από Σιατιστινούς και διαπιστώσαμε ότι σήμερα, στον 21^ο αιώνα, έχει αυξηθεί ο αριθμός των συμπατριωτών μας που γράφουν ή εκδίδουν με επιτυχία βιβλία.

Στην παρούσα δημοσίευση θα ασχοληθούμε μόνο με Σιατιστινούς των οποίων τα δημοσιευμένα έντυπα έργα στόχο είχαν την καταγραφή ή κατάθεση πολιτιστικών πληροφοριών αποκλειστικά για τη Σιάτιστα.

Υπάρχουν και πολλοί άλλοι συμπατριώτες μας που έγραψαν βιβλία με τις αναμνήσεις της προσωπικής τους ζωής και σταδιοδρομίας όπου είναι παρούσα και η Σιάτιστα με τον πολιτισμό της, στη γενική έννοια του όρου, όπως:

Πολύζου Αικατερίνη, **Θύμησες μιας ζωής**, Αθήνα 1995.

Ρόσιος Αλέκος, **Στα φτερά του οράματος**, εκδόσεις Κώδικας, Θεσσαλονίκη 1997.

Σιώτας Δημήτριος Χ., **Σιάτιστα, Μακεδονία και Πρόγονοί μας**, εκδ. Επτάλοφος, Αθήνα, χ.χ.

Στεργίου Γεώργιος, **Σακατεμένες προσδοκίες**, Σιάτιστα 1993.

Επίσης πολλοί συμπατριώτες μας έγραψαν και δημοσίευσαν ιστορικά ή κοινωνιολογικά κείμενα, στα οποία είναι παρούσα και η Σιάτιστα, όπως:

Σιώτας Δημήτριος Χ., **Σιάτιστα-Μακεδονία Το πνεύμα του Ελληνισμού**, Αθήνα 2000.

Τσανασίδης Χρήστος, **Κι όμως οι τοίχοι μιλάνε**, Αθήνα 2014.

Η λογοτεχνικά, όπως:

Λαγού-Μπιλιώνη Αγλαΐα, **Η Άννα κόρη μεταναστών διηγείται**, εκδόσεις Μαλλιάρης Παιδεία, Θεσσαλονίκη 2008.

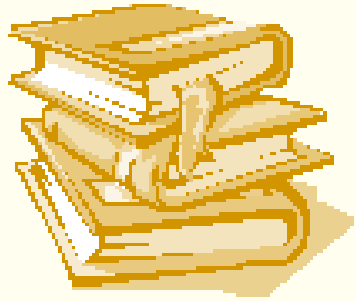
Στεργίου Γιώργης, **Ποιήματα**, έκδοση Μανούσειας Βιβλιοθήκης, Σιάτιστα 1993.

Τσίτσαρη Ξανθίππη, **Η γυναίκα της μεσάντρας**, εκδόσεις Περί Τεχνών, Πάτρα 2006.

Όλοι αυτοί οι συμπατριώτες μας και τα έργα τους ίσως αποτελέσουν το θέμα μιας μελλοντικής δημοσίευσης

Ύστερα από αυτές τις αναγκαίες διευκρινίσεις γνωριμίας ας μπούμε στο θέμα μας.

Σιατιστινοί γράφουν για τη Σιάτιστα

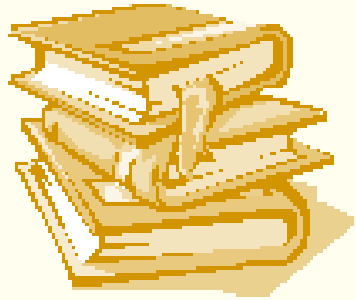

Αντίθετα με ό,τι κατά καιρούς πλανήθηκε στο χώρο της ενημέρωσης στην πόλη μας η Σιάτιστα είχε την τύχη δικά της παιδιά να καταγράψουν όσα ιστορικά γεγονότα έζησαν, εντόπισαν σε αρχειακές πηγές ή άκουσαν από γεροντότερους.

Έτσι κάποτε ίσως ο ιστορικός του μέλλοντος έχοντας τα στοιχεία και τα ντοκουμέντα θα μπορέσει να γράψει την **ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ**.

Όποιος αναλαμβάνει να γράψει Ιστορία είναι γνωστό πως οφείλει να σεβαστεί κάποιους κανόνες ιστορικής δεοντολογίας: να καταγράψει τα γεγονότα όπως ακριβώς έγιναν, να γράψει χωρίς συναισθηματισμούς και μεροληψία, να σεβαστεί κύρια την αλήθεια.

Για όλα αυτά κρίναμε καλό να παραθέσουμε 2 σελίδες κατατοπιστικές από το βιβλίο του Φ. Βώρου **ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΚΑΙ (ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ) ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 20^Ο ΑΙΩΝΑ**.

Από τα χρόνια τα παλιά οι πρώτοι εκφραστές της ιστοριογραφίας επισήμαναν κάποιες αρχές δεοντολογίας για όποιους επιχειρούν κάτι τέτοιο. Συγκεκριμένα:

♦α. Ο **Θουκυδίδης** (460 - περί το 395 π.Χ.), που αφηγήθηκε τον Πελοποννησιακό Πόλεμο (όσο μέρος του πρόλαβε, από το 431 π.Χ. ως το 411 π.Χ.), ερευνώντας τα γεγονότα, για να τα αφηγηθεί, σημείωσε: «Χαλεπόν ευρείν την αλήθειαν, (διότι) οι παρόντες τοις έργοις εκάστοις ου τα αυτά περί των αυτών έλεγον, αλλ' ως εκατέρων τις ευνοίας ή μνήμης έχοι» (= είναι δύσκολο να βρίσκει κανείς την **αλήθεια**, γιατί εκείνοι που ήταν παρόντες σε κάποιο περιστατικό, οι αυτόπτες μάρτυρες, όταν τους ρωτούσα τι είδαν, τι άκουσαν, έδιναν διαφορετική την εικόνα, ενώ είχαν δει και ακούσει τα ίδια περιστατικά. Καθένας έλεγε την αφήγησή του ανάλογα με το ποιους ευνοούσε από τους δράστες των γεγονότων και ανάλογα με το τι θυμόταν).

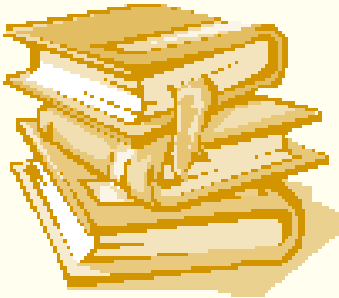

♦β. ΄Αιώνες αργότερα ο **Πολύβιος** (περ. 200-120 π.Χ.) έγραψε κάποιες σκέψεις αξιομνημόνευτες ως αρχές αντικειμενικότητας στη συγγραφή Ιστορίας:

«Ιστορίας, εάν τις αφέλη το **διατί** και **πώς** και **τίνος χάριν** επράχθη το πραχθέν, λόγοι κενοί το λειπόμενον» (= αν αφαιρέσει κάποιος από την ιστορία τα ερευνητικά ερωτήματα: γιατί έγινε αυτό, πώς πραγματοποιήθηκε, και για χάρη τίνος έγινε αυτό που έγινε, τα υπόλοιπα είναι λόγια κενά).

«Εξ ιστορίας αναιρεθείσης της **αληθείας** το καταλειπόμενον αυτής ανωφελές γίνεται διήγημα» (=αν από την ιστορία αφαιρέσουμε την αλήθεια, ό,τι απομένει είναι διήγηση ανωφελής).

«Φιλόφιλον δει είναι τον αγαθόν άνδρα και φιλόπατρην και συμμισείν τοις φίλοις τους εχθρούς και συναγαπάν τους φίλους· ...εάν δε το της ιστορίας **ήθος** αναλαμβάνη τις επιλαθέσθαι χρη πάντων των τοιούτων» (= ο αγαθός άνδρας πρέπει να αγαπά τους φίλους του και την πατρίδα του και μαζί με τους φίλους του να μισεί τους εχθρούς και να αγαπά τους φίλους... Εάν όμως αναλάβει κάποιος την ευθύνη να γράψει ιστορία με συγγραφικό ήθος, οφείλει να λησμονήσει τέτοιες συνήθειες – συμπάθειας για τούτους, αντιπάθειας για τους άλλους. Και τότε μπορεί να γράψει και επαίνους για τους εχθρούς του και κριτική [ψόγους] για τους φίλους του, αν οι πράξεις τους αυτό αξίζουν).

Και κάτι για τη μορφωτική αξία της Ιστορίας, μια γοητευτική αξιολόγηση: «Καλλίστην παιδείαν ηγητέον την εκ της πραγματικής (της αληθινής) ιστορίας περιγυγνομένην εμπειρίαν. Μόνη γαρ αύτη χωρίς κινδύνου από παντός καιρού και περιστάσεως κριτάς αληθινούς αποτελεί του βελτίονος», (=οφείλουμε να θεωρούμε ότι η καλύτερη παιδεία που μπορεί να αποκτήσει ο άνθρωπος είναι η εμπειρία που αποκομίζει από τη μελέτη της αληθινής ιστορίας, γιατί αυτή μόνη -χωρίς τον κίνδυνο να νοθευτεί από οποιεσδήποτε περιστάσεις- προσφέρει τα πιο σωστά κριτήρια για καλύτερη πορεία στο μέλλον).

◆γ'. Μερικούς αιώνες αργότερα ο Λουκιανός (120 μ. Χ.- 190 μ.Χ.) έγραψε ειδική συγγραφή περί αρχών της ιστοριογραφίας με τον τίτλο: **Πώς δει ιστορίαν ξυγγράφειν**. Και στην §41 προς το τέλος γράφει για το συγγραφέα: να αφηγείται «...ου λογιζόμενος τι δόξει τώδε ή τώδε αλλά τι πέπρακται λέγων» (= χωρίς να λογαριάζει πώς θα το νιώσει, θα το κρίνει ο τάδε και ο τάδε, αλλά λέγοντας αυτά ακριβώς που έγιναν).

◆δ'. Στους καιρούς μας ένας κορυφαίος ιστορικός, ο Γερμανός **Leopold von Ranke**, τόνισε την ανάγκη – υποχρέωση του ιστορικού, όταν επιχειρεί να αφηγηθεί κάποιο ιστορικό περιστατικό, να γράφει πώς ακριβώς έγινε αυτό (*Wie es eigentlich gewesen war*). Νομίζω ότι αυτή η επιγραμματική διατύπωση συνοψίζει απόψεις Πολύβιου – Λουκιανού, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι αντιγράφει από αυτούς, αλλά ότι στοχάστηκε την ιστορική αφήγηση όπως και εκείνοι.

◆ε'. Πρόσφατα η **Margaret MackMilan** έδωσε με τόλμη δείγματα παραποίησης της Ιστορίας από ερευνητές ή μάλλον από τις εξουσίες που θέλουν να εκμεταλλευτούν την ιστορική αφήγηση για τους λόγους τους. Ο τίτλος του βιβλίου της είναι σαφέστατος: **Uses and Abuses of History** (=Η χρήση και κατάχρηση της Ιστορίας). Και παραθέτω εγώ κάποια σχετικά παραδείγματα που αντλώ από ποικίλες άλλες πηγές:

Λογουχάρη, οι αποικιοκράτες των τελευταίων αιώνων αφηγήθηκαν ποιες ευεργεσίες έκαναν για τα θύματά τους στις αποικίες (ο λευκός άνθρωπος από την Ευρώπη φώτισε πολιτιστικά τους λαούς των αποικιών)!

Ένας αμερικανός Πρόεδρος των ΗΠΑ (προς τα τέλη του 19^{ου} αι.) είχε μήνυμα από το θεό να μεταδώσει στις Φιλιππίνες τον Χριστιανισμό. Και έγιναν οι Φιλιππίνες αποικία των ΗΠΑ!!

Η Βρετανία το 1878 μ.Χ. πρόσφερε κάποια εκδούλευση διπλωματική στην Οθωμανική Αυτοκρατορία και παράλληλα, με **μυστική συμφωνία**, μίσθωσε με 92.000 λίρες το χρόνο την Κύπρο και αργότερα (αρχές του 20^{ου} αι) αποφάσισε να «προβιβάσει» την Κύπρο σε βρετανική αποικία και το 1953-54, για να δυσχεράνει την επίλυση του Κυπριακού θέματος, επικαλέστηκε τα δικαιώματα της Τουρκίας να έχει λόγο για το νησί που είχε πουλήσει και οδήγησε σε μια απίστευτη τραγωδία (ως προς το μήκος του χρόνου και το βάθος του πόνου) από το 1955 ως σήμερα....

(απόσπασμα από το βιβλίο **ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΚΑΙ (ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ) ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 20^Ο ΑΙΩΝΑ**. Σειρά άρθρων του Φ.Κ.Βώρου, σελ.271-273).

Στον χώρο της **κατάθεσης ιστορικών στοιχείων** για την ιστορία της πόλης μας εντοπίσαμε πολλά βιβλία συμπατριωτών μας.

Άλλα αναφέρονται στην **παρουσία της Σιάτιστας στον χωρόχρονο από την εμφάνιση της πόλης μέχρι την εποχή του κάθε συγγραφέα :**

Αποστόλου Ιωάννης, **Ιστορία της Σιατίστης**, Δαπάνη Δούκα Α. Σαχίνη, Εκδοτικός οίκος Δημητράκου Α.Ε., Αθήναι 1929.

Ζυγούρης Φίλιππος, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, επιμέλεια Θεοδώρα Ζωγράφου-Βώρου, ιδ. έκδοση, Σιάτιστα 2010.

Στρακαλής Μιλτιάδης, **50 έτη Ελευθερίας**, έκδοση του Δήμου Σιάτιστας, Τύποις Τσιρώνη, Αθήναι 1962. .

Βαρβέρης Κώστας, **ΣΙΑΤΙΣΤΑ 1963-1983**, εκδόσεις ΜΑΙΑΝΔΡΟΣ, Θεσ/νίκη 1984.

Χατσιούλης Μιχαήλ, **ΣΙΑΤΙΣΤΑ, ΕΞΙ ΑΙΩΝΕΣ ΖΩΗΣ, ΕΚΑΤΟ ΧΡΟΝΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ, ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ**, Σιάτιστα 2012.

.

Άλλα αναφέρονται σε επιμέρους ιστορικά γεγονότα, ή ιστορικές προσωπικότητες, ή σε ευεργέτες της πατρίδας μας σε όλη τη διάρκεια της ζωής της πόλης μας:

- Δάρδας Αναστάσιος, Ιωάννης Μ. Τραμπαντζής, 1813-1890, Ιδρυτής και προικοδότης του Τραμπαντζείου Γυμνασίου Σιάτιστας, Θεσσαλονίκη 1988.
- Δάρδας Αναστάσιος, Το διδακτήριο του Γυμνασίου και Λυκείου Σιατίστης " Γεώργιος Παπαγεωργίου", Θεσσαλονίκη 1988.
- Δάρδας Αναστάσιος, Η Εκπαίδευση στη Δυτική Μακεδονία κατά τον τελευταίο αιώνα της Τουρκοκρατίας ως αυτοάμυνα του ελληνισμού, Θεσσαλονίκη 1995.
- Δάρδας Αναστάσιος, Ίδρυση και λειτουργία του Τραμπαντζείου Γυμνασίου Σιατίστης με την εποπτεία της Εκκλησίας. Συμβολή στην εκκλησιαστική και εκπαιδευτική ιστορία της Δυτικής Μακεδονίας. Έκδοση του Πατριαρχικού Ιδρύματος Πατερικών Μελετών στη σειρά "Ανάλεκτα Βλατάδων", Θεσσαλονίκη 1997.
- Μπάτζιος Δημήτριος Γ., Τεχνικά εκπαιδευτήρια Σιατίστης "Αναστάσιος Τσίπος" 40 χρόνια λειτουργίας, Σιάτιστα 2016.

- Μπόντα – Ντουμανάκη Καλλιόπη, **Η ζωή και το έργο του σιατιστινού λόγιου Δημητρίου Αργυριάδη**, ιδ. έκδοση, Σιάτιστα 2015.
- Μπόντας Γεώργιος Μ., **Αφιέρωμα στη μνήμη του Αναστασίου Θωμά Τσίπου, Μεγάλου Ευεργέτη της Σιάτιστας (1900- 1981)**, Σιάτιστα 1981.
- Μπόντας Γεώργιος, **Ευεργέτες και δωρητές της Σιάτιστας**, εκδόσεις Μαίανδρος, Θεσσαλονίκη 1983.
- Μπόντας Γεώργιος, **Η δράση της Σιάτιστας κατά τα έτη 1876-1878**, Θεσσαλονίκη 1984.
- Πούλιος Κων/νος Γ., **Μια σχεδιασμένη από τη «συγκυρία» Χαρτογράφηση της Γενέτειράς μου Σιάτιστας**, Αγία Παρασκευή Αττικής, 2002.
- Σιάπαντας Ιωάννης, **Φαρδύκαμπος, Μάρτιος 1943. Μια μάχη-σταθμός: το μεγαλύτερο επίτευγμα της Εθνικής Αντίστασης**, Θεσσαλονίκη 2008.
- Σιάσιος Δημήτριος Μ. , **Οι Κασομούληδες του 1821 και η Σιάτιστα**, Αθήνα 2011.
- Χατζής Δημήτριος (επιμέλεια), **Λεύκωμα εις μνήμην Ιωάννου Τραμπατζή, μεγάλου Ευεργέτου της Σιατίστης**. Εκδίδεται υπό της Επιτροπής Κληροδοτήματος Ι.Τραμπατζή, Αθήναι 1970.

- Χατζής Δημήτριος, **Ιστορία του Μακεδονικού Αγώνος**. Έκδοση Εθνικής Ενώσεως Βορείων Ελλήνων (Ηπειρωτών-Μακεδόνων-Θρακών), Αθήναι 1971.
- Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης, **Ο ευεργέτης Δημήτριος Ιωαννίδης «Σιατιστεύς» και το ίδρυμά του**, Θεσσαλονίκη 1984.

Στον ίδιο χώρο θα μπορούσαμε να εντάξουμε βιβλία με αναμνήσεις συμπατριωτών μας, οι οποίες αναφέρονται σε σιατιστινά προσφιλή τους πρόσωπα, που έζησαν και έδρασαν στη Σιάτιστα:

- Καπνουκάγια Χρίστου, **Η Μητέρα μου**, Αθήναι 1969.
- Καπνουκάγια Χρίστου, **Ο Πατέρας μου**, Θεσσαλονίκη 1972.
- Καπνουκάγια Χρίστου, **Οι διδάσκαλοι και καθηγηταί μου**, τεύχος πρώτο, Θεσσαλονίκη 1975 και τεύχος δεύτερο, Θεσσαλονίκη 1976.
- Παπαναούμ-Σιάπαντα Σουζάννας, **Η γιαγιά μ' η Μαριγώ**, εκδόσεις "Πήγασος 2000", Θεσσαλονίκη 1995.

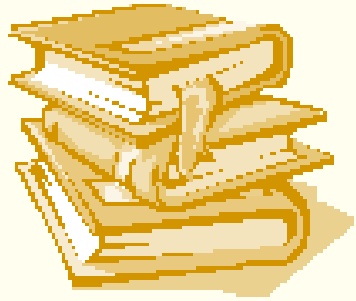
Στον ίδιο χώρο θα μπορούσαμε να εντάξουμε και μελέτες για τις εκκλησίες μας και τα αρχοντικά μας, τα μουσεία και τα μνημεία μας:

- Δάρδας Αναστάσιος, **Η Επισκοπή-Μητρόπολη Σισανίου και Σιατίστης**. Εκδοτική παραγωγή: Γραφικές Τέχνες-Εκδόσεις "Μυγδονία" Αθ. Καγιάς και Σία Ο.Ε, Θεσσαλονίκη 2006.
- Δάρδας Αναστάσιος, **Ο Ιερός Ναός των Ταξιαρχών και Τριών Ιεραρχών Σιάτιστας και ο κτίτορας αυτού Ιωνάς μοναχός**, έκδοση του Συνδέσμου Γραμμάτων και Τεχνών Ν. Κοζάνης, Θεσσαλονίκη 1982.
- Δάρδας Αναστάσιος, **Ο Μητροπολιτικός Ναός του Αγίου Δημητρίου Σιάτιστας**, Σιάτιστα 1995.
- Δάρδας Νικόλαος, Οικονόμος, **Ιεροί ναοί και παρεκκλήσια της Σιατίστης**, Αθήναι 1964.
- Ζωγράφου Αικατερίνη, **Η Ιστορία της Σιάτιστας σμιλεμένη στο μάρμαρο και στο μέταλλο**, ιδ. έκδοση, Σιάτιστα 2016.
- Ζωγράφου Αικατερίνη, Μπόντα- Ντουμανάκη Καλλιόπη, **Από την πολιτιστική κληρονομιά της Σιάτιστας: I. Η Παλαιοντολογική της Συλλογή II. Εκκλησίες- Αρχοντικά- Δημόσια κτήρια**, ιδ. έκδοση, Σιάτιστα 2014.
- Χατζή-Μιχαλοπούλου Ζωή, **Αρχοντικό Μανούση ΣΙΑΤΙΣΤΑ** , ιδ. έκδοση, Αθήνα 2016.

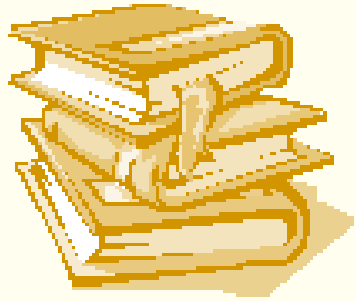

Η **Λαογραφία** είναι ένας τομέας που απασχόλησε πολλούς συμπατριώτες μας και έγραψαν βιβλία για τα έθιμά μας, τις γιορτές μας, την καθημερινότητά μας, τα επαγγέλματά μας, τα φαγητά μας, τους μύθους και τα παραμύθια μας, κατέγραψαν πλήθος παροιμιών που χρησιμοποιούσαν οι πρόγονοί μας και χρησιμοποιούμε και εμείς σήμερα. Οι ηθογραφίες που έγραψαν συμπατριώτες μας συμπληρώνουν τις πληροφορίες για τον χώρο της Λαογραφίας:

- Δημόλας Ναούμ Γ., **Η ζωή στη Σιάτιστα**, έκδοση Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Κοζάνης, Σιάτιστα 2002.
- Μπόντα-Ντουμανάκη Καλλιόπη, **Σιατιστινή αμπελουργία και οινοποίηση, μια παράδοση αιώνων**, έκδοση του Συλλόγου Αμπελουργών - Οινοπαραγωγών Σιάτιστας «**Ο Άγιος Τρύφων**», Σιάτιστα 2013.
- Μπόντας Γεώργιος, **Από το λίκνο ως τη στερνή κατοικία**, Θεσσαλονίκη 1985.
- Παπαναούμ Δημήτριος, **Λαογραφικά Σιατίστης**, Έκδοση της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών στη σειρά Μακεδονική Βιβλιοθήκη, Θεσσαλονίκη 1968.

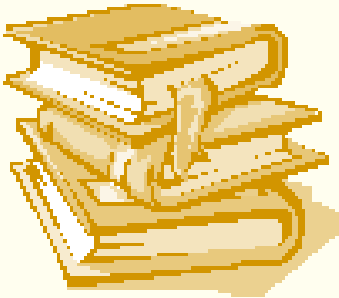

- Παπαναούμ-Σιάπαντα Σουζάννα, **Παραδοσιακές συνταγές της Σιάτιστας, "Κόπιασέτσι να φάμι!"**, Θεσσαλονίκη 2004.
- Παπαναούμ-Σιάπαντα Σουζάννα, **Τα «καναγκιρίσια» της Σιάτιστας**, Θεσσαλονίκη 2008.
- Τεντοκάλης Θεόδωρος, **Η Σιάτιστα των παιδικών μου χρόνων**, Θεσσαλονίκη 1991.
- Τσίτσαρης Ναούμ Χρ., **Τραγούδια της πατρίδας μου, τραγούδια της Σιάτιστας**, εκδόσεις Δώτιον 1994.
- Χατσιούλης Μιχαήλ, **Σιατιστινή ντοπιολαλιά, τα Σιατσ'νά**, Σιάτιστα 2004.
- Χατσιούλης Μιχάλης, **Όταν η καρδιά φορά τα κοντά της πανταλόνια**, Σιάτιστα [χ. ε.], 2007.

Η **τουριστική προβολή** της πόλης μας ήταν πάντα φροντίδα των Σιατιστινών και έτσι έχουμε βιβλία και αυτής της κατηγορίας:

- Μπόντας Γεώργιος, **Τουριστικός οδηγός Σιατίστης**, εκδόσεις Μαίανδρος, Θεσσαλονίκη 1984.
- **Η Σιάτιστα, πρόσκληση γνωριμίας**, έκδοση Δήμου Σιάτιστας, 1993 με συντακτική επιτροπή τους: Μ.Γ.Δαϊναβά, Α.Ν.Δάρδα, Δ.Γ.Μπάτζιο, Γ.Μ.Μπόντα και Δ.Γ. Σιάσιο με φωτογραφίες του Γ. Λογδανίδη.
- **Σιάτιστα: Ιστορία-Τέχνη-Πολιτισμός**, αναμνηστική έκδοση με την ευκαιρία του 1ου ανταμώματος των απανταχού Σιατιστέων, Σιάτιστα 2005.
- Ζωγράφου Αικατερίνη, **Συνάντηση με την Ιστορία στους δρόμους της Σιάτιστας**, ιδ. έκδοση, Σιάτιστα 2015.

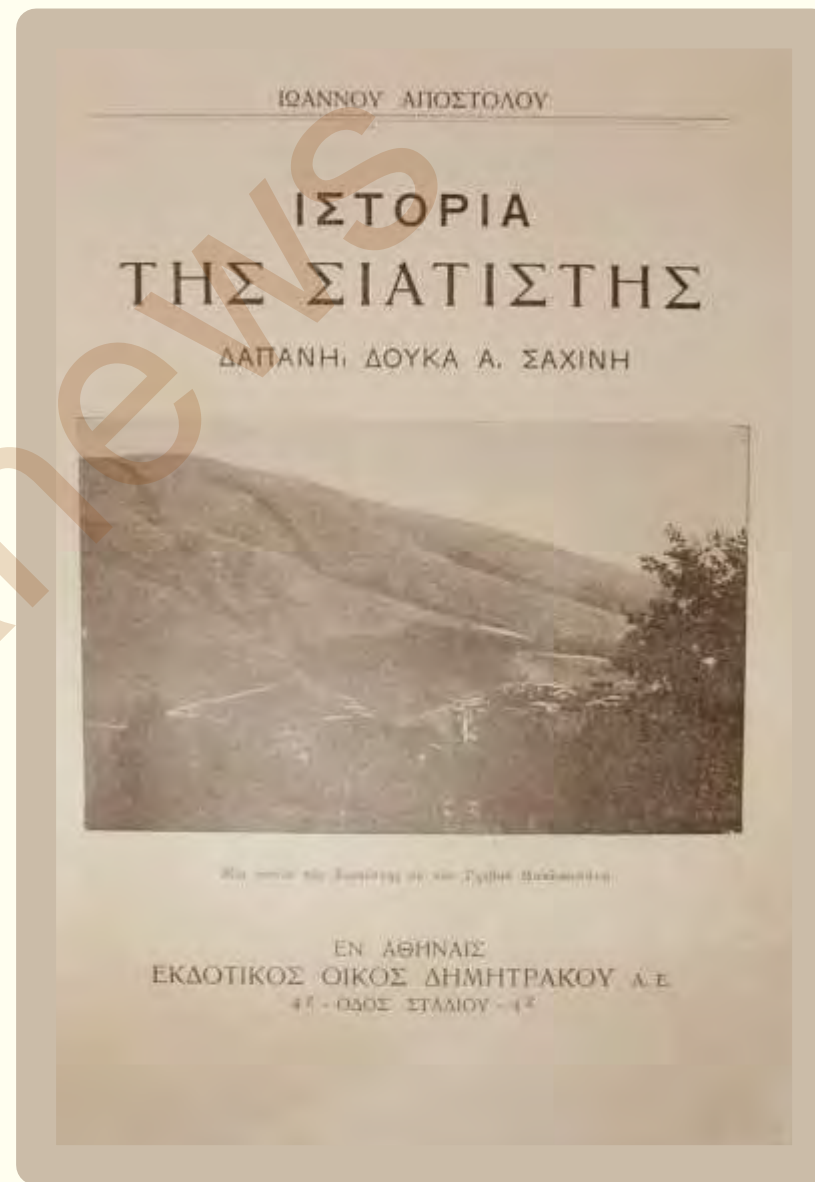
Και στον τομέα των **επιστημών και τεχνών** είναι παρόντες οι Σιατιστινοί γράφοντας για τη Σιάτιστα.

Προίκισαν την πατρίδα τους με το Λεξιλόγιο της σιατιστινής ντοπιολαλιάς, με ποιήματα για τη Σιάτιστα και διηγήματα, με χώρο δράσης και δρώντα πρόσωπα κατοίκους της, με καλλιτεχνικές εκδόσεις για τα αρχοντικά της και σχετικά κειμήλια.

- Καπνουκάγιας Χρίστος, **Η Αρχαία Ρωμαία**. Βιβλιοθήκη ανωτέρας σχολής μορφώσεως ελληνίδων Ιονίου Σχολής, εις μνήμην Απόλλωνος Καβαλλιεράτου, Αθήναι 1935.
- Λογδανίδης Γιώργος, **Η Σιάτιστα μέσα από το φακό του Γιώργου Λογδανίδη**, χ.τ, χ.ε.
- Παπαναούμ Καίτη, **Σιάτιστα: Περιπλάνηση στο χθες και στο σήμερα**, Αθήνα 2004.
- Ποταμίτης Νίκος, **Εν Σιατίστη**, εκδόσεις Δώτιον, Ιωάννινα 2006.
- Τόζης Γιάννης Αργυρίου, **Αόρατες αναλαμπές**, εκ του τυπογραφείου Χ. Σταματάκη και Σίας, Εν Νέα Υόρκη 1918.
- Χατζή-Μιχαλοπούλου Ζωή, **Μνήμες των περασμένων αιώνων από τη ΣΙΑΤΙΣΤΑ**, ιδ. έκδοση, Αθήνα 2010.
- Χατσιούλης Μιχαήλ, **Γλωσσάριο σιατιστινής ντοπιολαλιάς (νέα έκδοση) και τα Κουδαρίτικα**, Σιάτιστα 2012.

Ιωάννης Αποστόλου
1863-1943

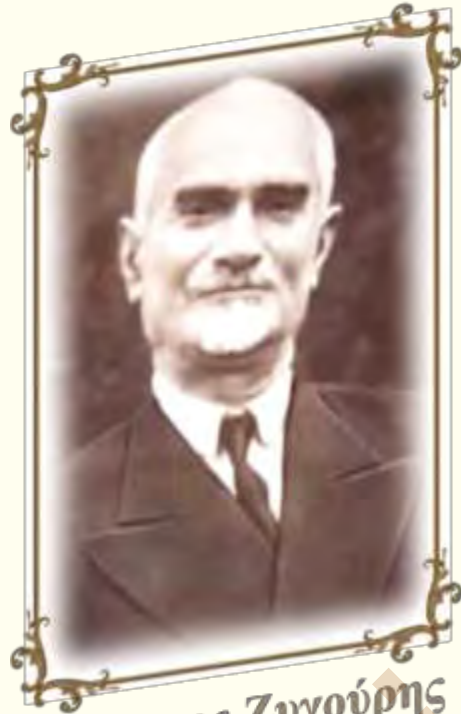

Αποστόλου Ιωάννης, (1863-1943), ήταν σιατιστινός δάσκαλος και μάλιστα Διευθυντής του Δημοτικού Σχολείου της Γεράνειας. Πήρε ενεργό μέρος στον Μακεδονικό Αγώνα και για τον λόγο αυτό τιμήθηκε από την Ελληνική Πολιτεία.

Είναι ο συγγραφέας της **ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΣΙΑΤΙΣΤΗΣ** η οποία εκδόθηκε με τη χορηγία του σιατιστινού Δούκα Α. Σαχίνη και μέχρι το 2010 ήταν το μοναδικό βιβλίο στην κατηγορία του.

Ακολουθεί ένα απόσπασμα από τον Πρόλογο του βιβλίου του, με ημερομηνία 11 Αυγούστου 1929.

Είναι αληθές ότι πολύ εσκέφθην, εάν θα έπρεπε να αναλάβω εγώ το βαρύ τούτο έργο, της συγγραφής της Ιστορίας της Σιατίστης, διότι ούτε ιστορικός είμαι ούτε τα μέσα είχαν διά την συλλογήν του αναγκαίου ιστορικού υλικού. Επειδή όμως η 40τής διδασκαλική μου δράσις εν τη Πατρίδι μου συμπίπτει με εποχήν εθνικής κινήσεως Αυτής λίαν σημαντικής, εις ήν έλαβον ενεργόν μέρος, πολλοί φίλοι και συναγωνισταί μου με παρεκίνουν να μη αφήσω να περιέλθωσιν εις την στάμναν της λήθης πρόσωπα και γεγονότα σημαντικώτατα δια την εθνικότητα και απελευθέρωσιν της Μακεδονίας και στενώς συνυφασμένα με την ιστορικήν δρασιν της ιδιαιτέρας μου Πατρίδος. Υπέικον λοιπόν εις τας παρακλήσεις και τας συστάσεις αυτών απεφάσισα να αναλάβω το δύσκολον αυτό έργο.

Φίλιππος Ζυγούρης
(1865-1951)

Ίστορικά σημειώματα
περί
Σιατιστής
και
Παογραφιαί
αύτης

Ύπό
φροντισμού Ακ. Ζυγούρη

Εν προχείρῳ βιβλίῳ μετὰ τῆς ἐπιμα Σιατιστῆς
ἀναφέρει ὅτι τὸ συγγενὲς ἔργον τὸ ἀγροποικίον
ἀπὸ τῶν 1883 μέχρι τοῦ 1931 ἔργον ἀπὸ τὸ ἱστορικὸν τοῦ σιτιστῆ
μαλὰ ἄρχισαν ἵνα γὰρ «συνδρομολογί» τοῦ 1936
ἔργον. Ζ. Ζυγούρης

ΣΙΑΤΙΣΤΑ 2010

Ο Φίλιππος Ζυγούρης γεννήθηκε στη Σιάτιστα το Νοέμβριο του 1865 και πέθανε το 1951 στη Θεσσαλονίκη. Ήταν διδάσκαλος στην Αστική Σχολή Χώρας Σιάτιστας και διετέλεσε και δ/ντής της ίδιας Σχολής.

Έλαβε ενεργό μέρος στον Μακεδονικό Αγώνα, ανήκει στην πρώτη Επιτροπή Μακεδονικής Αμύνης που συγκροτήθηκε στην πόλη μας και στο σπίτι του έγινε η συνάντηση της Επιτροπής με τον Παύλο Μελά.

Για την εθνική και κοινωνική δράση του τιμήθηκε από την Ελληνική Πολιτεία.

Παραθέτουμε τον πρόλογο του βιβλίου του **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, το οποίο ύστερα από ... περιπέτειες εκδόθηκε το 2010.

«Παλαιά είναι η αλήθεια ότι η μετά προγόνων, ους γεραίρει η Ιστορία, πνευματική αναστροφή και η μελέτη του βίου και των έργων αυτών διδάσκει άμα και φρονηματίζει, παρηγορεί άμα και ενθουσιάζει και ζωογονεί. Δι' ημάς μάλιστα, ων ο εθνικός βίος ώρισται ούτω περιπετειώδης, ων αι εφεξής ημέραι προμηνύονται ουχ ήττον πολύπλαγκτοι, η σπουδή και η γνώσις του ουχί πολύ απέχοντος παρελθόντος θα χρησιμεύση ως ειλικρινής σύμβουλος και οδηγός ασφαλής δια την περαιτέρω ρύθμισιν της εθνικής ημών σταδιοδρομίας».

Αυτά τα ολίγα, μα πολύ μεγάλης σημασίας λόγια διάβασα μπροστά από πολλά χρόνια στον πρόλογο στον Β' τόμο από τα άπαντα του ιατρού Κουρτίδου από το Σουφλί και με έκαμαν να επιχειρήσω τη συλλογή των ιστορικών σημειωμάτων περί της πατρίδος μου Σιατίστης και να προβώ σήμερα στην έκδοση αυτών με την ελπίδα ότι οι πατριώτες μου και οι ασχολούμενοι με το παρελθόν θα θελήσουν να εντρυφήσουν σ' αυτά ως συμπληρώματα στην Ιστορία του μακαρίτη συναδέλφου μου Ιωάννου Αποστόλου, που του αξίζει κάθε έπαινος, γιατί πρώτος αυτός σκέφτηκε και επεχείρησε την έκδοση Ιστορίας της πατρίδος μας Σιάτιστας, για την οποία ούτε επιγραφές ούτε ιστορικές διατριβές ούτε άλλα μνημεία σώζονται, αν και πολλά μπορούσαν να γραφούν για ταύτην από τους προγόνους μας, καθόσον και υλικό αρκετό υπήρχεν και άνδρες λόγιοι δεν έλειπαν, που μπορούσαν να ασχοληθούν με επιτυχία σε ένα τέτοιο έργο, επειδή και τη μόρφωση που χρειάζεται είχαν και τα μέσα να αναζητήσουν και μελετήσουν τις αναγκαίες πηγές δεν στερούνταν, πλην δεν έχουν δυστυχώς επιχειρήσει τούτο και δεν μπορούμε να εξηγήσωμε την αποχή τους. Έχομε όμως την ελπίδα ότι στο μέλλον θα παρουσιασθή ο ιστορικός, που θα έχει τη δύναμη και τη θέληση να δώσει στη μεταγενέστερη γενεά ένα τέλειο έργο παρακινούμενος από τα ατελή σημειώματα του μ<ακαρίτη> Αποστόλου και εμού κατά το σοφό λόγιο «δος αφορμήν σοφώ και σοφώτερος έσται».

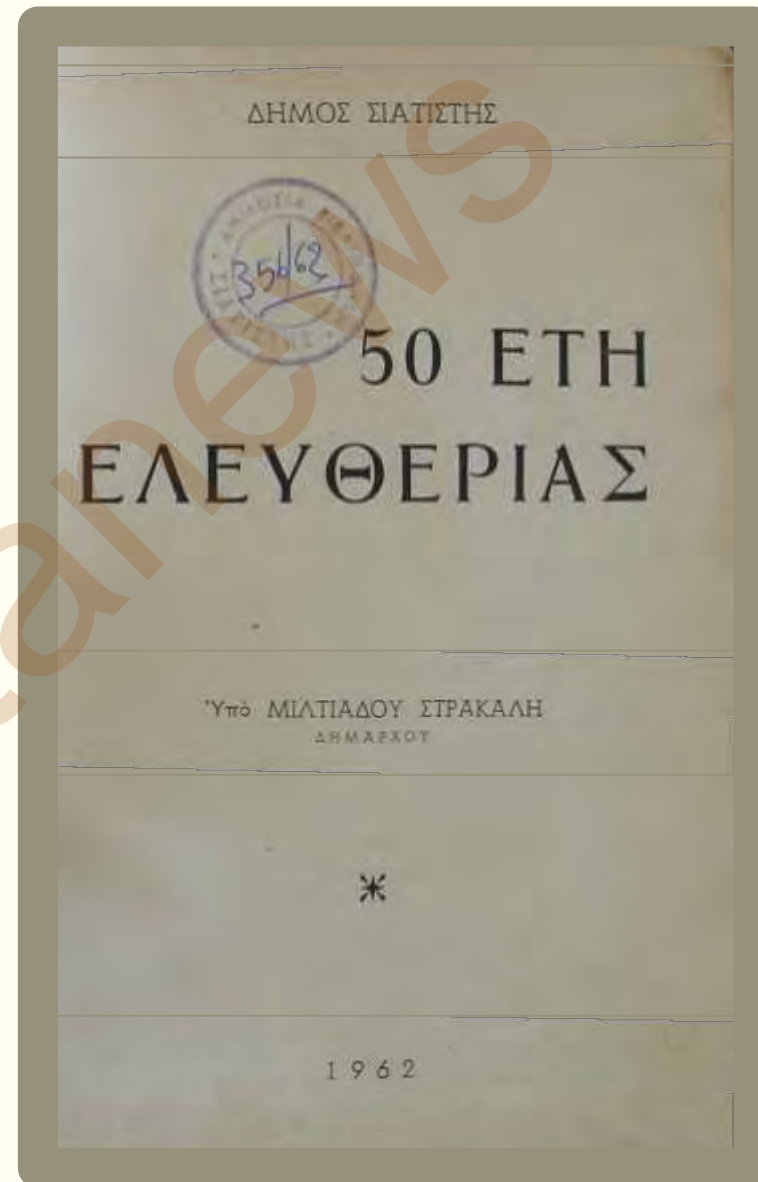
Έγραφα στη Θεσσαλονίκη κατά Μάιον του 1945

Ο εκδότης (συγγραφέας)

Φ.Α. Ζυγούρης

Μιλτιάδης Α. Στρακαλής
(1916 -2004)

Ο **Μιλτιάδης Α. Στρακαλής** (1916- 2004), φαρμακοποιός, διετέλεσε Δήμαρχος Σιατίστης από το 1951 έως και το 1968. Η μακρά δημαρχία του χαρακτηρίστηκε από όραμα, τόλμη και πραγματοποίηση πολλών και ποικίλων έργων.

Για το πνευματικό του έργο κατατοπιστικό είναι το κείμενο που ακολουθεί με τα δημοσιεύματά του, που εντόπισε η έρευνα του συνεργάτη του siatistanews.gr κ. Γ. Μπόντα:

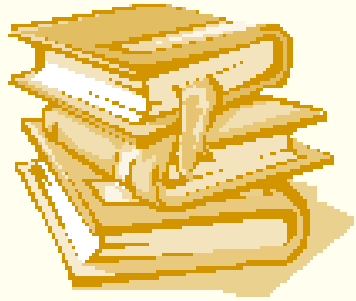
1. **Η Σιάτιστα**, δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα **Ένωσις** της 4-7-1954.

2. **Η Εύανδρος Σιάτιστα**, δημοσιεύτηκε στο **Ημερολόγιο Δυτικής Μακεδονίας 1960**, σελίδες 144-150.

3. **Η Μεγάλη Ιστορική Μάχη της Σιάτιστας 4/11/1912**. Πανηγυρικός, δημοσιεύτηκε σε συνέχειες στην εφημερίδα του Οικοτροφείου του Τραμπαντζείου Γυμνασίου **ΟΙ ΜΑΡΚΙΔΑΙ** με πρώτη συνέχεια στο φύλλο 10 της 15/11/1960.

4. **Επιδημία Πανώλους εις Σιάτισταν**, δημοσιεύτηκε στο **Ημερολόγιο Δυτικής Μακεδονίας 1961**, σελίδες 104-107.

5. **50 Έτη Ελευθερίας**, έκδοση του Δήμου Σιατίστης, Τύποις Τσιρώνη, Αθήναι 1962.

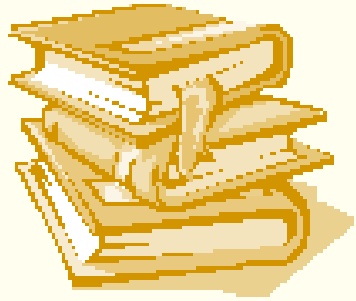

6.Εμπόριο και Βιομηχανία στη Σιάτιστα κατά τους Χρόνους της Τουρκοκρατίας, δημοσιεύτηκε στο περιοδικό Πειραιϊκή - Πατραϊκή , τεύχος 11 του Οκτωβρίου του 1966 σελίδες 20-21.

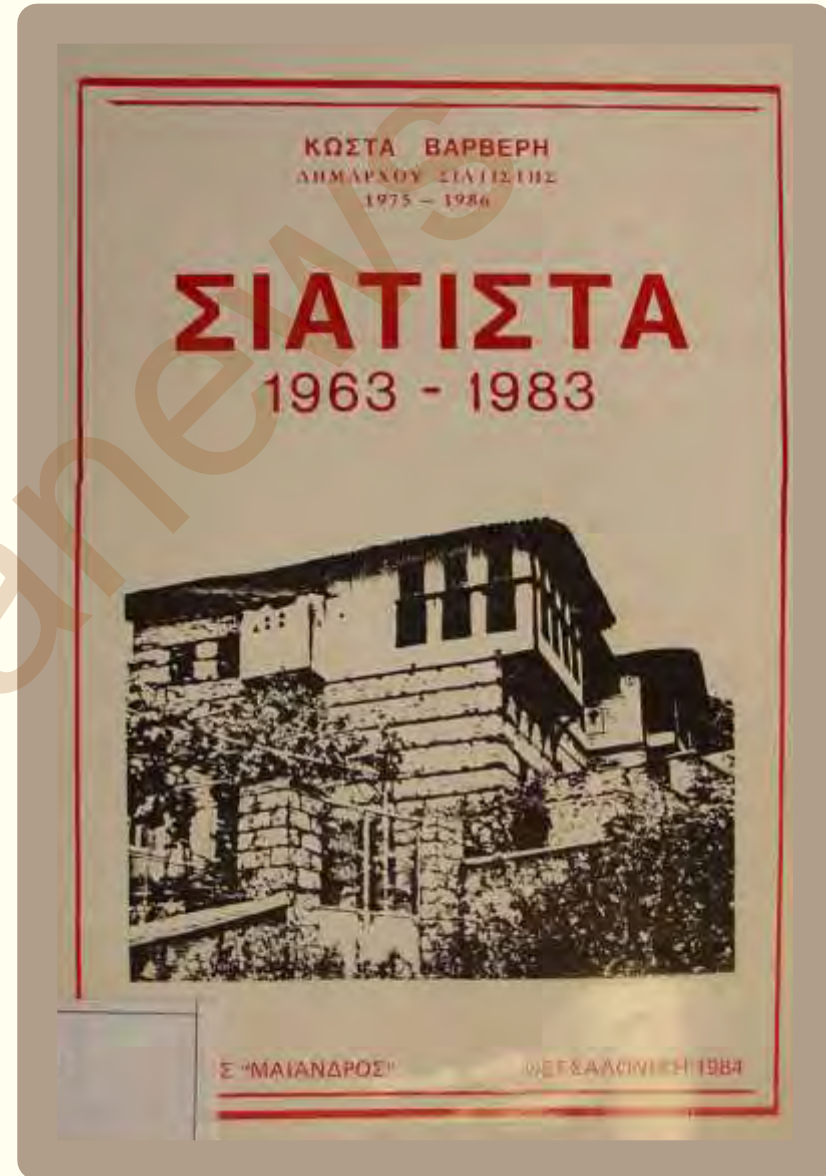
7.Εξέλιξις της Δημοτικής Αρχής εις την Σιάτισταν, δημοσιεύτηκε στο Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης, Σιατιστέων Μνήμη.

8.Αποχαιρετηστήρια έμμετρα ομιλία στον Μακαριστό Μητροπολίτη Ιάκωβο, δημοσιεύτηκε στο βιβλίο του Μητροπολίτου Ιακώβου, Ο κόπος μου εις την Μακεδονίαν, Αθήνα 1959.

(απόσπασμα από σχετικό άρθρο του κ. Γ.Μ.Μπόντα)

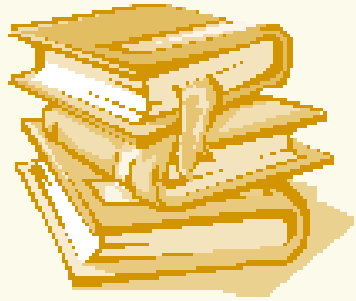
Κώστας Βαρβέρης
1916-1986

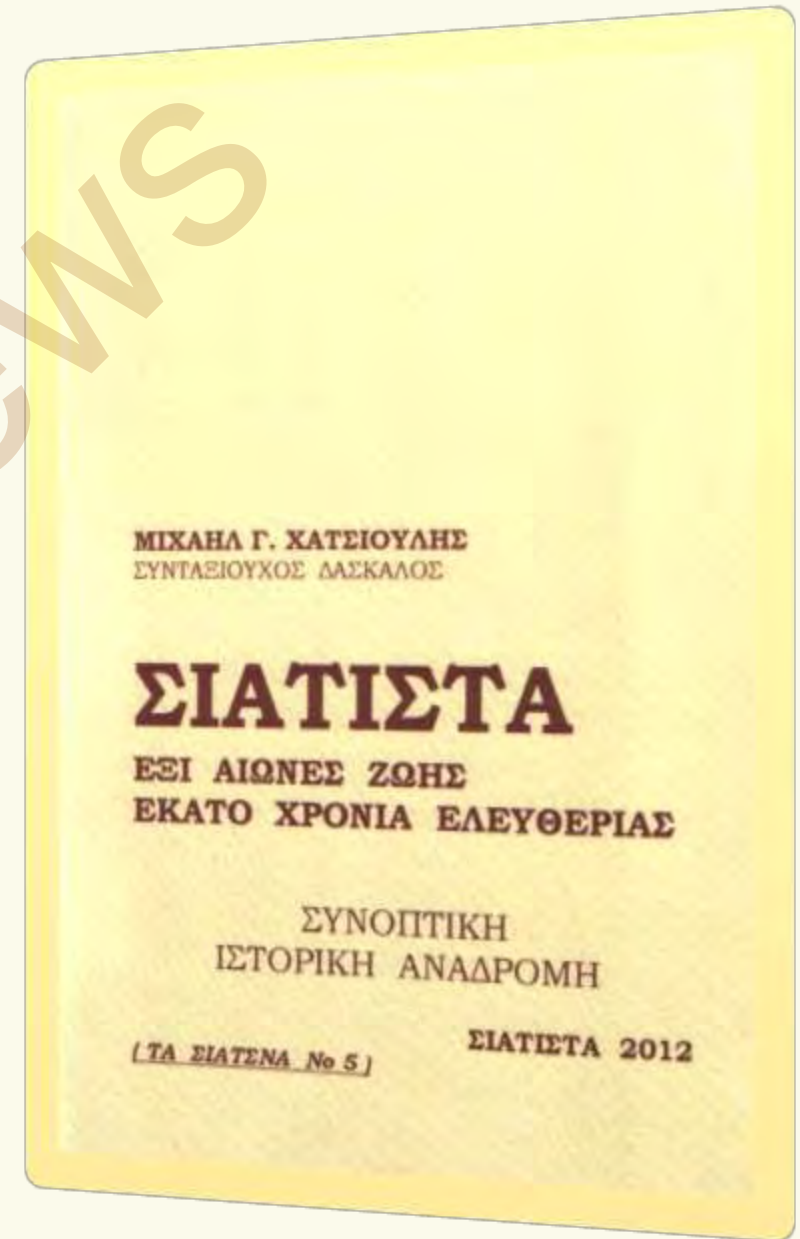
Ο **Κωνσταντίνος Βαρβέρης** διετέλεσε Δήμαρχος Σιάτιστας από 1-6-1975 μέχρι 30-6-1984, οπότε και παραιτήθηκε για λόγους υγείας.

Το 1984 κυκλοφόρησε το βιβλίο του «ΣΙΑΤΙΣΤΑ 1963-1983» από τις εκδόσεις ΜΑΙΑΝΔΡΟΣ. Στον πρόλογο του βιβλίου αναφέρει τα βιβλία ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΣΙΑΤΙΣΤΗΣ του Ιωάννου Αποστόλου και το 50 ΕΤΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ του Μιλτιάδη Στρακαλή ως πηγές ιστορικών στοιχείων για τη Σιάτιστα και συνεχίζει: «... γι' αυτό και συνεπλήρωσα και εγώ λίγα διά την περίοδον 1963-1983, ώστε να υπάρχουν στοιχεία, δια τις μελλοντικές γεννιές, της Ιστορίας και γενικά εξελίξεως της πόλης τόσο από απόψεως πληθυσμιακής όσο και για την οικονομική αυτής ενασχόλησιν...».

Παραθέτουμε ένα απόσπασμα από την εισαγωγή του βιβλίου **ΣΙΑΤΙΣΤΑ: ΕΞΙ ΑΙΩΝΕΣ ΖΩΗΣ, ΕΚΑΤΟ ΧΡΟΝΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ** χαρακτηριστικό του τρόπου γραφής του κ. Μιχάλη Χατσιούλη :

Τυχαία γεγονότα, φυσικά φαινόμενα, ανεξέλεγκτες καταστάσεις συντελούν πολλές φορές στο να γίνουν πράγματα σημαντικά, που, εκτός από μια περιγραφή, δεν μπορούμε να δώσουμε καμιά άλλη ερμηνεία και γι' αυτό τα ονομάζουμε «θαύματα».

Έτσι η δημιουργία της Σιάτιστας από το πουθενά, η οικονομική της άνθιση, η πνευματική της ανύψωση σε μια εποχή που « όλα τάσκιαζε η φοβέρα και τα πλάκωνε η σκλαβιά» δεν μπορεί να ερμηνευτεί αλλιώς παρά σαν ένα « Θ Α Υ Μ Α ».

Η ίδρυσή της είναι γέννημα μιας τραγικής στιγμής για το Ελληνικό Έθνος. Γεννήθηκε σε χρόνους χαλεπούς, χωρίς εχέγγυα και προοπτικές για επιβίωση, σε έναν τόπο σκληρό, ξερό και άγονο, κρυμμένο στα βουνά, δυσπρόσιτο οχυρό, που το μόνο που μπορούσε να προσφέρει ήταν ασφάλεια και ελευθερία. Αυτήν την ασφάλεια και την ελευθερία ζήτησαν και βρήκαν οι πρώτοι κάτοικοί της. Τα λίγα καλύβια των βοσκών που δέχτηκαν τους πρώτους κνηγημένους των γύρω χωριών έγιναν κάστρα που σταμάτησαν τις ορδές των τουρκαλβανών, έγιναν αρχοντικά που φιλοξένησαν αργότερα κι άλλους πολλούς απ' όλο τον ελλαδικό χώρο. Στον τόπο αυτό, παρ' όλες τις δυσοίωνες προοπτικές, γεννήθηκε και επιβίωσε μια πόλη, αναπτύχθηκε οικονομικά, ανυψώθηκε πνευματικά και λάμπρυνε με έργα λαμπρά, πνευματικά και υλικά, σ' Ανατολή και Δύση.

Ακολουθούν τα βιβλία που αναφέρονται σε επιμέρους ιστορικά γεγονότα ή ιστορικές προσωπικότητες ή σε ευεργέτες της πατρίδας μας σε όλη τη διάρκεια της ζωής της πόλης μας:

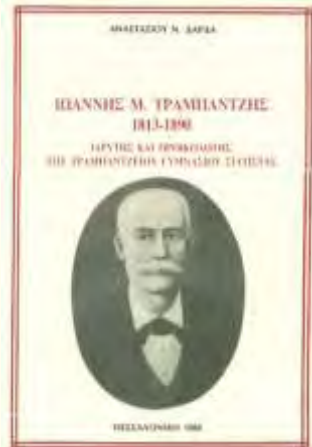
StatistaNews

Ο **Αναστάσιος Ν. Δάρδας** γεννήθηκε στη Σιάτιστα το 1948. Απεφοίτησε από το Τραμπάντζειο Γυμνάσιο-Λύκειο το 1966 και στη συνέχεια σπούδασε στη Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Το 1990 έλαβε το δίπλωμα μεταπτυχιακών σπουδών στην Ιστορική Θεολογία και το 1992 αναγορεύθηκε διδάκτωρ της Θεολογικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

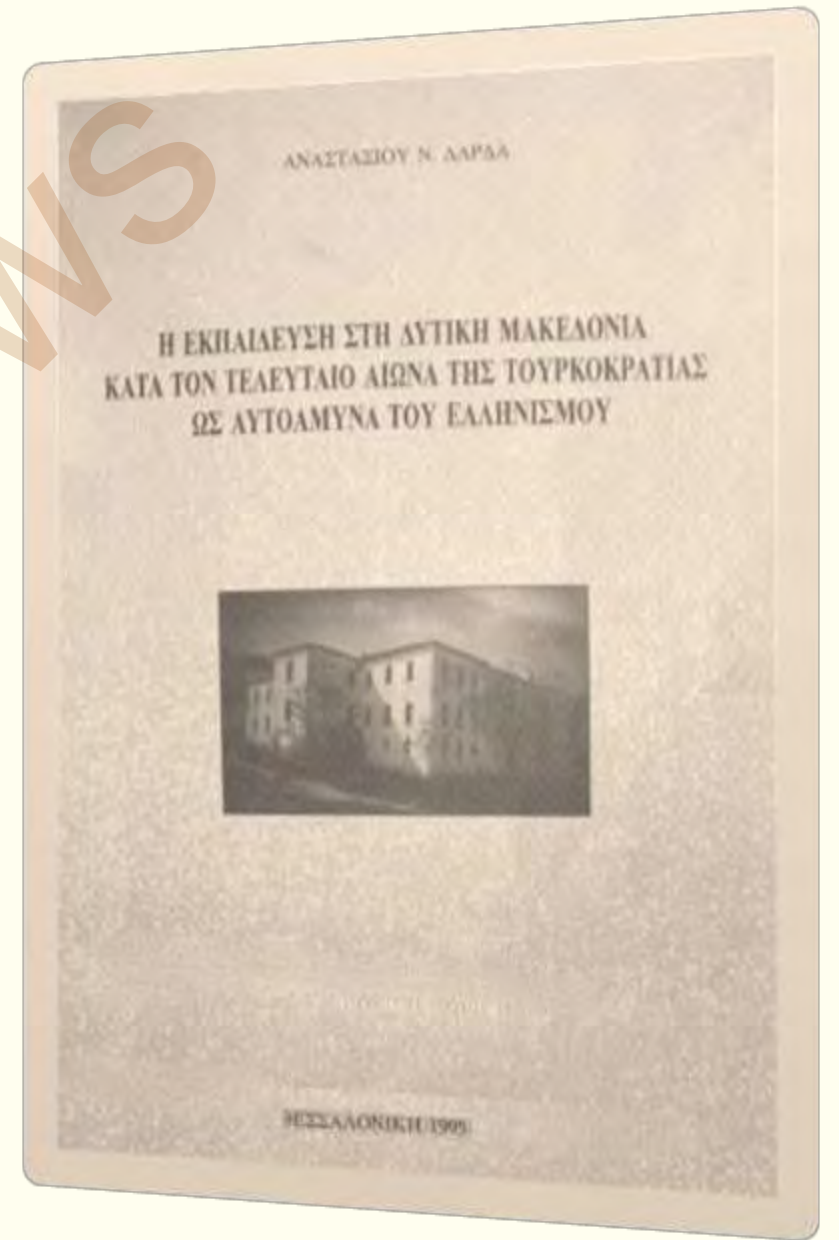
Διορίστηκε στη Μέση Εκπαίδευση και μέχρι την αποχώρησή του, λόγω συνταξιοδότησης, από την ενεργό εκπαιδευτική δράση εξήντησε όλη την εκπαιδευτική ιεραρχία. Καθηγητής, Διευθυντής του ΤΕΛ Σιάτιστας και του Τραμπαντζείου Λυκείου Σιάτιστας, Σχολικός Σύμβουλος ΠΕ1 Δευτεροβάθμιας Έκπαίδευσης Δυτ. Μακεδονίας και Περιφερειακός Διευθυντής Α/θμιας και Β/θμιας Έκπαίδευσης Δυτ. Μακεδονίας.

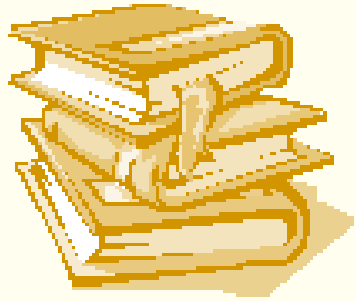
Το ερευνητικό και συγγραφικό του έργο περιστρέφεται σε θέματα σχετικά με την εκκλησιαστική και εκπαιδευτική ιστορία της Δυτικής Μακεδονίας.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ του συγγραφέα κ. Αναστασίου Δάρδα στο βιβλίο του **Η Εκπαίδευση στη Δυτική Μακεδονία κατά τον τελευταίο αιώνα της Τουρκοκρατίας ως αυτοάμυνα του ελληνισμού**

Από το 1970 που εκδόθηκε η γνωστή μελέτη του Στεφάνου Παπαδοπούλου για την εκπαιδευτική δραστηριότητα του Ελληνισμού της Μακεδονίας κατά τον τελευταίο αιώνα της τουρκοκρατίας, είδαν το φως της δημοσιότητας αρκετές μονογραφίες και άρθρα για την εκπαίδευση στα πολλά και σημαντικά κέντρα της Μακεδονικής γης.

Τα νέα στοιχεία τα οποία προέκυψαν, συμπληρώνουν την εικόνα της πνευματικής κίνησης του κάθε τόπου και παρέχουν τη δυνατότητα σαφέστερης αντίληψης της εκπαιδευτικής και κοινωνικής δραστηριότητας των κατοίκων, που αποτελεί και την καλύτερη απόδειξη της εθνικότητάς τους.

Ασχολούμενοι, κατά την έρευνα και τη μελέτη για την εκπόνηση της διδακτορικής μας διατριβής, με την εκπαίδευση στο βιλαέτι Μοναστηρίου εντοπίσαμε, κατά το δυνατόν, όλα τα δημοσιεύματα και, με σειρά άρθρων στο περιοδικό «Ελιμειακά» (τεύχη 31-34), προσπαθήσαμε να δώσουμε μια ευκρινή εικόνα του θέματος.

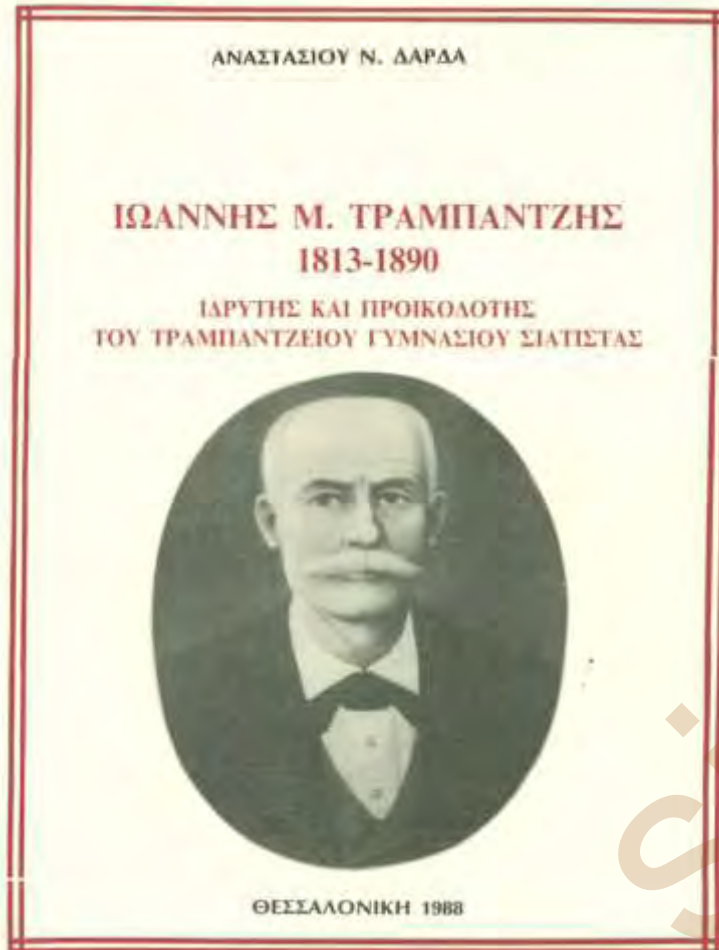
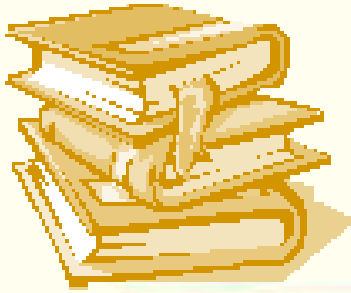
Η ενιαιοποίηση των άρθρων αυτών στην παρούσα εργασία αποσκοπεί στο να παρουσιάσει συνοπτικά τα εκπαιδευτικά πράγματα στη Δυτική Μακεδονία κατά τον τελευταίο αιώνα της τουρκοκρατίας και κυρίως, με την παράθεση των σχετικών υποσημειώσεων, να δώσει το έναυσμα στους αυριανούς μελετητές να ανατρέξουν στα αρχεία των σχολείων, των κοινοτήτων, των ενοριών και όπου αλλού, για να συνθέσουν τεκμηριωμένα και με λεπτομέρειες το εκπαιδευτικό σκηνικό κάθε μικρότερης περιοχής και πόλης της Δυτικής Μακεδονίας.

«Μία ογκώδης μελέτη για το ιστορικό γυμνάσιο, που έρχεται να προστεθεί στις προηγούμενες εμβριθείς μελέτες του συγγραφέα. Η μελέτη τούτη διακρίνεται για την εξαντλητική τεκμηρίωση των αναφερομένων σ' αυτήν και για την πλούσια βιβλιογραφία της. Αποτελεί μια εκτεταμένη τοιχογραφία της κοινωνίας της Σιάτιστας στον αιώνα που φεύγει, αφού μαζί με την ιστορία του εκπαιδευτηρίου ενσωματώνεται για ένα μεγάλο διάστημα η εξέλιξη της σημερινής πόλης».

Το μέσα σε εισαγωγικά κείμενο είναι απόσπασμα από την απόφαση της επιτροπής του Ινστιτούτου Βιβλίου και Ανάγνωσης για την απονομή της τιμητικής διάκρισης **Ευποίας λόγου** στις 8 Μαρτίου 1998 στον συγγραφέα Αναστάσιο Δάρδα και το βιβλίο του **Ίδρυση και λειτουργία του Τραμπαντζείου Γυμνασίου Σιατίστης με την εποπτεία της Εκκλησίας**, που κυκλοφόρησε το 1997.

Το έτος έκδοσης των 2 αυτών βιβλίων είναι σημαδιακό. Το 1988 είχαν περάσει 100 ολόκληρα χρόνια από την ίδρυση του **Τραμπαντζείου** Γυμνασίου και τη σκυτάλη έπαιρνε το Διδακτήριο Γυμνασίου Λυκείου **Γεώργιος Παπαγεωργίου**, για να συνεχίζεται στους αιώνες η προσφορά των Σιατιστινών στην Παιδεία.

Στο βιβλίο **ΤΕΧΝΙΚΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ «ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΤΣΙΠΟΣ»**, 40 ΧΡΟΝΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ο κ. Δημήτριος Γ. Μπάτζιος , εκπαιδευτικός Διευθυντής για πολλά χρόνια στα Τεχνικά Εκπαιδευτήρια Σιατιστας «ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΤΣΙΠΟΣ», το 2002 με την ευκαιρία των 40 χρόνων λειτουργίας των εκπαιδευτηρίων καταθέτει στοιχεία λειτουργίας τους. Τόσο για τους μαθητές που φοίτησαν και τους εκπαιδευτικούς που δίδαξαν όσο και για τις επί μέρους ειδικότητες που είχαν τα εκπαιδευτήρια . Παραθέτει επίσης και στοιχεία σχετικά με την ίδρυση και εγκαινιάσή τους.

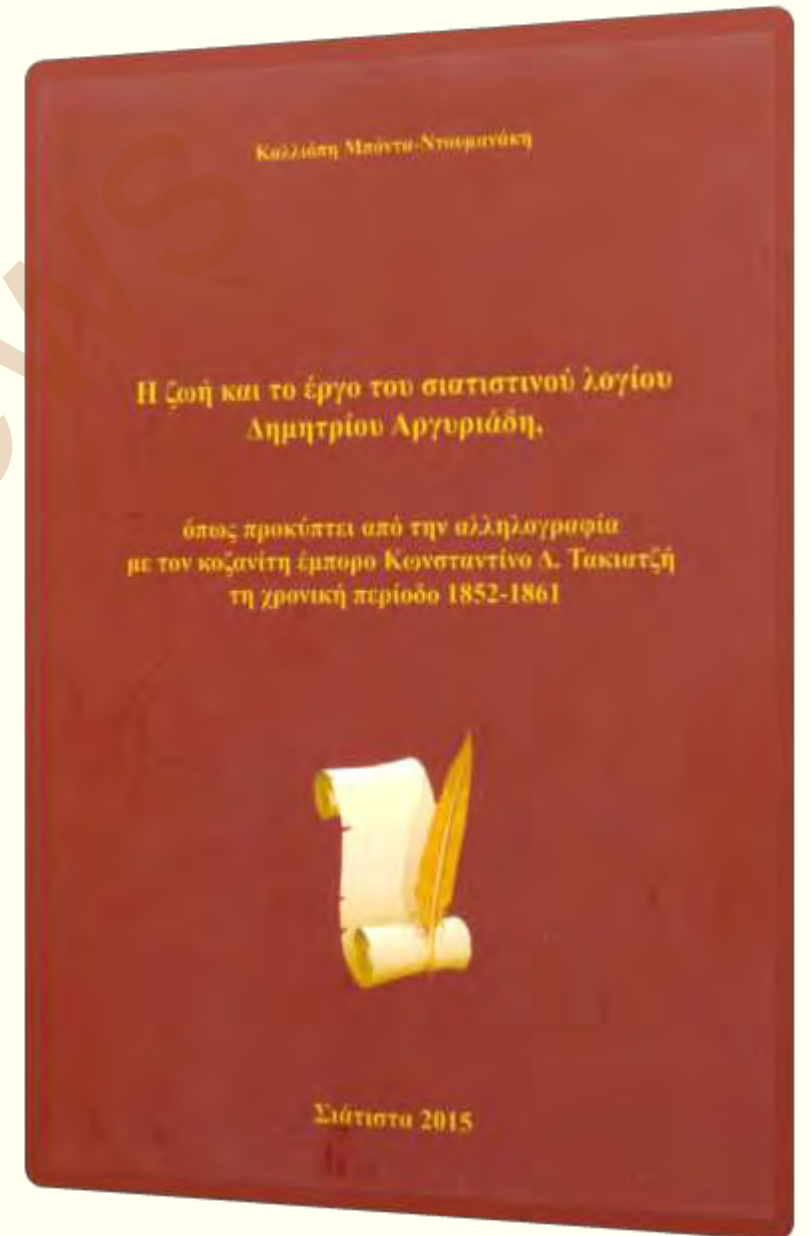

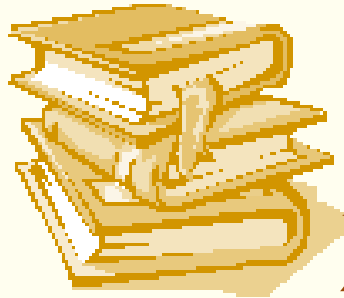

ΠΡΟΛΟΓΟΣ του βιβλίου της κ. Καλλιόπης Μπόντα-Ντουμανάκη: **Η ζωή και το έργο του σιατιστινού λογίου Δημητρίου Αργυριάδη, όπως προκύπτει από την αλληλογραφία με τον κοζανίτη έμπορο Κωνσταντίνο Δ. Τακιατζή τη χρονική περίοδο 1852-1861**

Πριν από περίπου δύο χρόνια κατά την περιήγησή μου στην ιστοσελίδα της Κοβενταρείου Βιβλιοθήκης Κοζάνης εντόπισα ένα αρχείο με την ονομασία [Αρχείο Κ.Δ. Τακιατζή, αλληλογραφία με τον Δημήτριο Αργυριάδη] [χειρόγραφα].

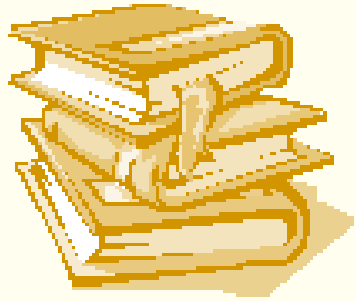
Ύστερα από αίτησή μου στην Κοβεντάρειο Βιβλιοθήκη Κοζάνης απέκτησα ψηφιακό αντίγραφο του αρχείου, το οποίο και μελέτησα.

Το αρχείο περιλαμβάνει 52 επιστολές, τις οποίες έστειλε ο σιατιστινός δάσκαλος Δημήτριος Αργυριάδης στον φίλο του και έφορο των σχολείων Κοζάνης Κωνσταντίνο Δ. Τακιατζή τη χρονική περίοδο 1852-1861.

*Η μεταγραφή των επιστολών και η μελέτη τους ήταν ένα πολύ δύσκολο εγχείρημα λόγω της φθοράς των εγγράφων, του γραφικού χαρακτήρα του αποστολέα και της γλώσσας της αλληλογραφίας, μιας αλληλογραφίας του μέσου του 19^{ου} αιώνα. Η έλλειψη χρονολογίας στις περισσότερες επιστολές δυσκόλεψε ακόμα περισσότερο τη μελέτη τους. Ωστόσο θεωρώ ότι με τη βοήθεια φίλων κατάφερα σε ικανοποιητικό βαθμό να μεταγράψω τις επιστολές αυτές, να τις κατατάξω χρονολογικά και να τις μελετήσω. Στην εργασία μου ετούτη με τίτλο **Η ζωή και το έργο του σιατιστινού λογίου Δημητρίου Αργυριάδη, όπως προκύπτει από την αλληλογραφία με τον κοζανίτη έμπορο Κωνσταντίνο Δ. Τακιατζή τη χρονική περίοδο 1852-1861** παρουσιάζω μέρος της αλληλογραφίας και κυρίως όσα αναφέρονται στην καθημερινότητα του δασκάλου Αργυριάδη, στις σχέσεις του με τους συναδέλφους του και στο εκπαιδευτικό και συγγραφικό του έργο. Παράλληλα παραθέτω άλλες πηγές, που δίνουν την εικόνα της Σιάτιστας την περίοδο που ζούσε ο Δημήτριος Αργυριάδης στη Σιάτιστα και αλληλογραφούσε με τον Κ. Τακιατζή στην Κοζάνη, και καταγράφω πληροφορίες, τις οποίες εντόπισα σε εφημερίδες και διάφορα συγγράμματα, για ορισμένα πρόσωπα και γεγονότα που αναφέρονται στην αλληλογραφία.*

Ο Γεώργιος Μ. Μπόντας γεννήθηκε στη Σιάτιστα το 1933. Μετά απο την αποφοίτησή του από το Τραμπάντζειο Γυμνάσιο Σιάτιστας διορίστηκε στη Μανούσεια Δημόσια Βιβλιοθήκη Σιάτιστας, της οποίας χρημάτισε Διευθυντής μέχρι και το 1986 που συνταξιοδοτήθηκε.

Σήμερα μένει στη Σιάτιστα, ασχολείται με πολιτιστικά θέματα και με την -χωρίς αμοιβή- ξενάγηση των επισκεπτών στα Μουσεία της Σιάτιστας.

Όπως φαίνεται και από τον κατάλογο των έργων του που ακολουθεί ασχολήθηκε με τον πολιτισμό της Σιάτιστας σε όλα τα πεδία του.

Έγραψε και κυκλοφόρησε πολλές εργασίες ιστορικού και λαογραφικού περιεχομένου.

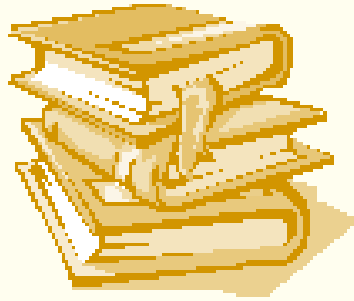
Οι σπουδαιότερες είναι:

- Ευεργέτες και δωρητές της Σιάτιστας.
- Η Σιάτιστα: Τουριστικός οδηγός του επισκέπτη.
- Από το λίκνο ως τη στερνή κατοικία.
- Η Σιάτιστα.
- Τα κόλιαντα στη Σιάτιστα.
- Ο Δεκαπενταύγουστος στη Σιάτιστα.
- Αφιέρωμα στη μνήμη του Αναστασίου Τσίπου.
- Ηρωικοί αντίλαλοι.
- Περί του Γεωργίου Παπαζώλη ή Παπάζογλου.
- Παλαιοντολογική συλλογή Σιάτιστας.

Εξέδωσε 12 καταλόγους βιβλίων της Μανούσειας Δημόσιας Βιβλιοθήκης Σιάτιστας.

Δημοσιεύει ειδήσεις της Σιάτιστας στις εβδομαδιαίες εφημερίδες της Κοζάνης Ο ΧΡΟΝΟΣ και Καστοριάς ΝΕΑ ΚΑΣΤΟΡΙΑ

Τα διάφορα δημοσιεύματά του στον ημερήσιο και περιοδικό τύπο ξεπερνούν τα 500.

Έδωσε κατά καιρούς πολλές διαλέξεις στη Σιάτιστα και στη Θεσσαλονίκη.

Συνεργάζεται με το Ραδιοφωνικό Σταθμό Θεσσαλονίκης, τη Ροδιοφωνία «Ορθοδοξία και παράδοση» της Ιερής Μητρόπολης Σισανίου και Σιατίστης -αφιλοκερδώς- σε θέματα Ιστορικά και Λαογραφικά.

Με απόφαση της Ελληνικής Περιηγητικής Λέσχης Αθηνών είναι αντιπρόσωπός της στη Σιάτιστα για Πολιτιστικά θέματα.

Με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας είναι μέλος Επιτροπών του Δήμου Σιάτιστας .

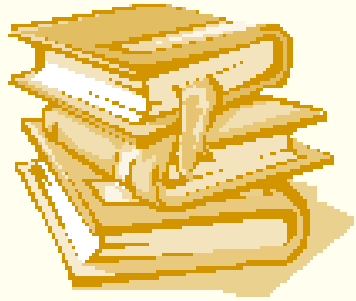
Είναι μέλος της Ένωσης Λογοτεχνών Βορείου Ελλάδος.

Είναι μέλος του Ορειβατικού Συλλόγου Σιάτιστας Ο ΜΠΟΥΡΙΝΟΣ

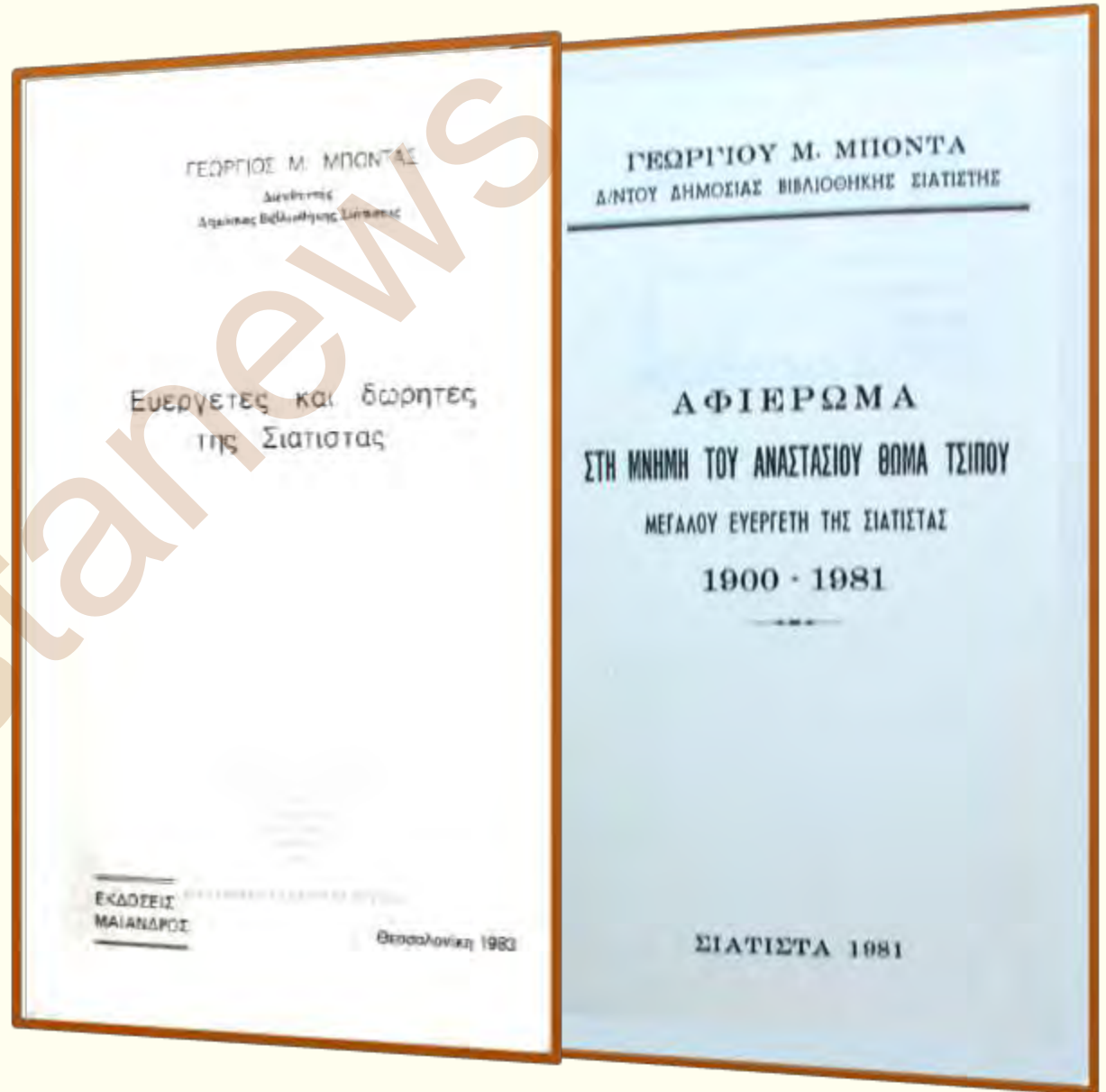
Για το έργο του έχουν γράψει επαινετικές κρίσεις πολλοί επιφανείς άνθρωποι των Γραμμάτων και για την πολύπλευρη- πολιτιστική, κοινωνική και συγγραφική- προσφορά του τιμήθηκε με πολλές διακρίσεις:

- 1.Αργυρό μετάλλιο από το Ροταριανό Όμιλο Θεσσαλονίκης** "δι ατομικήν εμπνευσμένην πρωτοβουλίαν κοινωνικής και μορφωτικής δράσεως" (1970).
- 2.Α΄ έπαινο από το Λύκειο Ελληνίδων Θεσσαλονίκης** για συμμετοχή του στον Α΄ Πανελλήνιο Λαογραφικό διαγωνισμό Δημοτικού στίχου του Βορειοελλαδικού χώρου με θέμα "Δημοτικά τραγούδια της Σιάτιστας" (1976).
- 3.Έπαινο από τη Γλωσσική Εταιρεία Αθηνών** για "Συλλογή Δημώδους Γλωσσικού υλικού Σιάτιστας" (1978).
- 4.Εύφημη μνεία από το Υπουργείο Πολιτισμού και Επιστημών** για την εξαίρετη επίδοσή του στα Πολιτιστικά θέματα (1979).
- 5.Χρυσό μετάλλιο από τη Μακεδονική Φιλεκπαιδευτική Αδελφότητα Θεσσαλονίκης** για την πνευματική του προσφορά στον τομέα της Ιστορίας και Λαογραφίας (1980).
- 6.Έπαινο από την Ακαδημία Αθηνών** για την προσφορά του στη Λαογραφία και Ιστορία του τόπου (1981).
- 7.Βραβείο και χρηματικό έπαθλο του Ε.Ο.Τ. από την Ένωση Δημοσιογράφων και Συγγραφέων Τουρισμού Ελλάδος** για την εργασία του "Η Σιάτιστα" (1982).
- 8.Τιμητικό δίπλωμα του Συλλόγου Ελλήνων Λογοτεχνών** για επιβράβευση των εξαιρετών προσπαθειών και επιτεύξεων στα γράμματα (1997).
- 9.Έπαινο και τιμητικό δίπλωμα από την Ένωση Λογοτεχνών Βορείου Ελλάδος** για την καταγραφή και αναβίωση των τοπικών εθίμων (2001).
- 10.Τιμητική πλακέτα από την Ένωση Λογοτεχνών Βορείου Ελλάδας** για το συγγραφικό και λαογραφικό του έργο (2003).

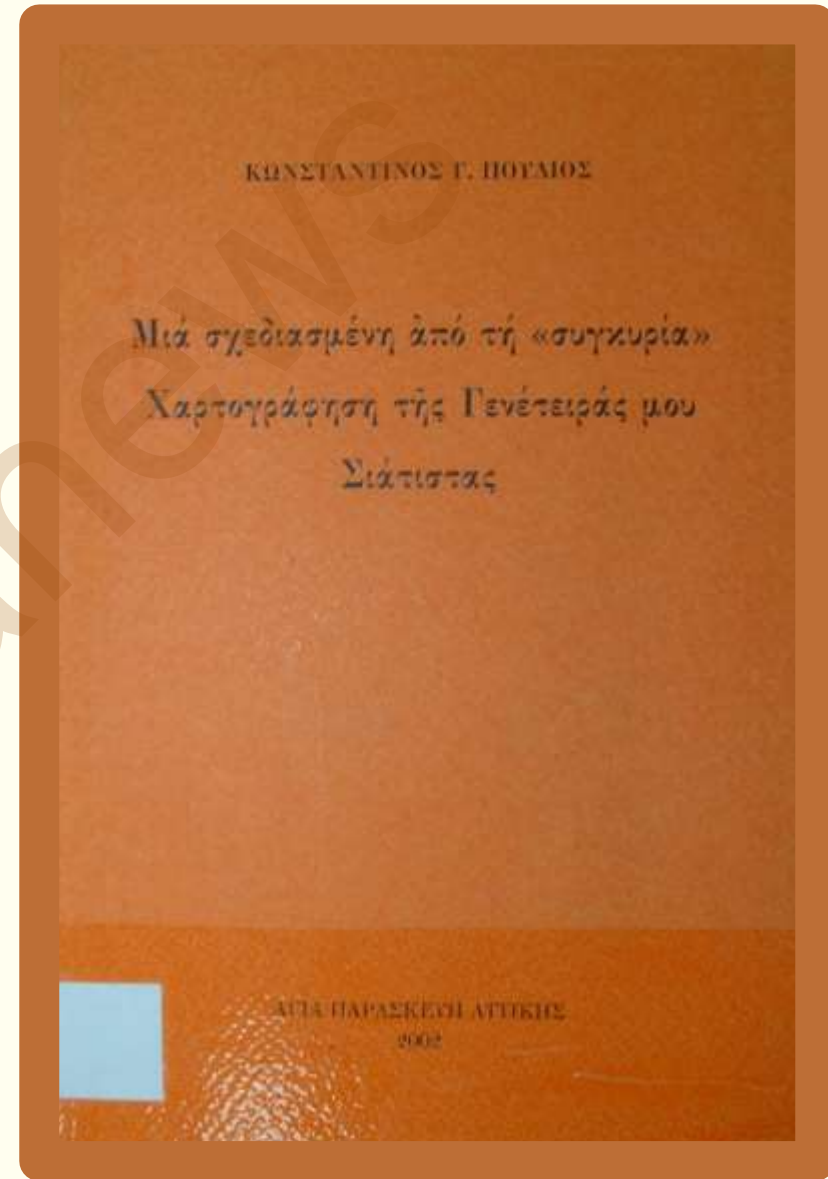

Σημαντικότετη είναι η προσφορά του κ. Μπόντα στην καταγραφή και παρουσίαση της ζωής και του έργου των ευεργετών της πόλης μας με μονογραφίες, όπως το ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΤΣΙΠΟΥ, ή συνολική θεώρηση, όπως το ΕΥΕΡΓΕΤΕΣ ΚΑΙ ΔΩΡΗΤΕΣ ΤΗΣ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ, όπου για πρώτη φορά καταλογογραφούνται όλοι οι γνωστοί ευεργέτες της Σιάτιστας και οι προσφορές τους και παρέχεται πλούσια σχετική βιβλιογραφία.

Κων/νος Γ. Πούλιος
1925-2016

Ο Κωνσταντίνος Γ. Πούλιος ήταν φιλόλογος. Εργάστηκε με επιτυχία στη Μέση Εκπαίδευση ως καθηγητής και στη συνέχεια ως Γενικός Επιθεωρητής Μέσης Εκπαίδευσης. Εξέδωσε τις ακόλουθες επιστημονικές μελέτες:

1. Η Διδακτική Μεθοδολογία της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας από Μετάφραση και ειδικότερα των Φιλοσοφικών Κειμένων του Γυμνασίου, 1981.
2. Συμβολή στην Προβληματική και Διδακτική των Μαθητικών Εκθέσεων, 1983.
3. Πλατωνισμός και Φιλοσοφική Ανθρωπολογία, 1991.
4. Η Εβδομή (Ζ') Επιστολή του Πλάτωνα, 1993.
5. Η Αυλίδεια Ιφιγένεια του Ευριπίδη και η Προβληματική της Ερμηνευτικής της, 2005.
6. Ο Νίκος Καζαντζάκης ως ο Αξιολογότερος Στοχαστής και Υμνητής της Ελευθερίας, ύστερα από τον Εθνικό μας Ποιητή, 2007.
7. Μια στοχαστική Ματιά στις παλινδρομήσεις των Εκπαιδευτικών Μεταρρυθμίσεων, 2010.
8. Μια σχεδιασμένη από τη «συγκυρία» Χαρτογράφηση της Γενέτειράς μου Σιάτιστας, 2002.
9. Μια Αναθεωρημένη και Αναδιαρθρωμένη Χαρτογράφηση της Γενέτειράς μου Πατρίδας Σιάτιστας, 2013.

(Το βιογραφικό και εργογραφικό σχόλιο συντάχθηκε με τη βοήθεια του κ. Γεωργίου Πούλιου).

Το βιβλίο του Κων/νου Γ. Πούλιου «**Μια σχεδιασμένη από τη «συγκυρία» Χαρτογράφηση της Γενέτειράς μου Σιάτιστας**» αποτελείται από τρία μέρη:

Στο πρώτο μέρος περιγράφεται νοσταλγικά, ιστορικά και επιστημονικά το έθιμο των «Καβαλάρηδων» της Παναγίας στη Σιάτιστα.

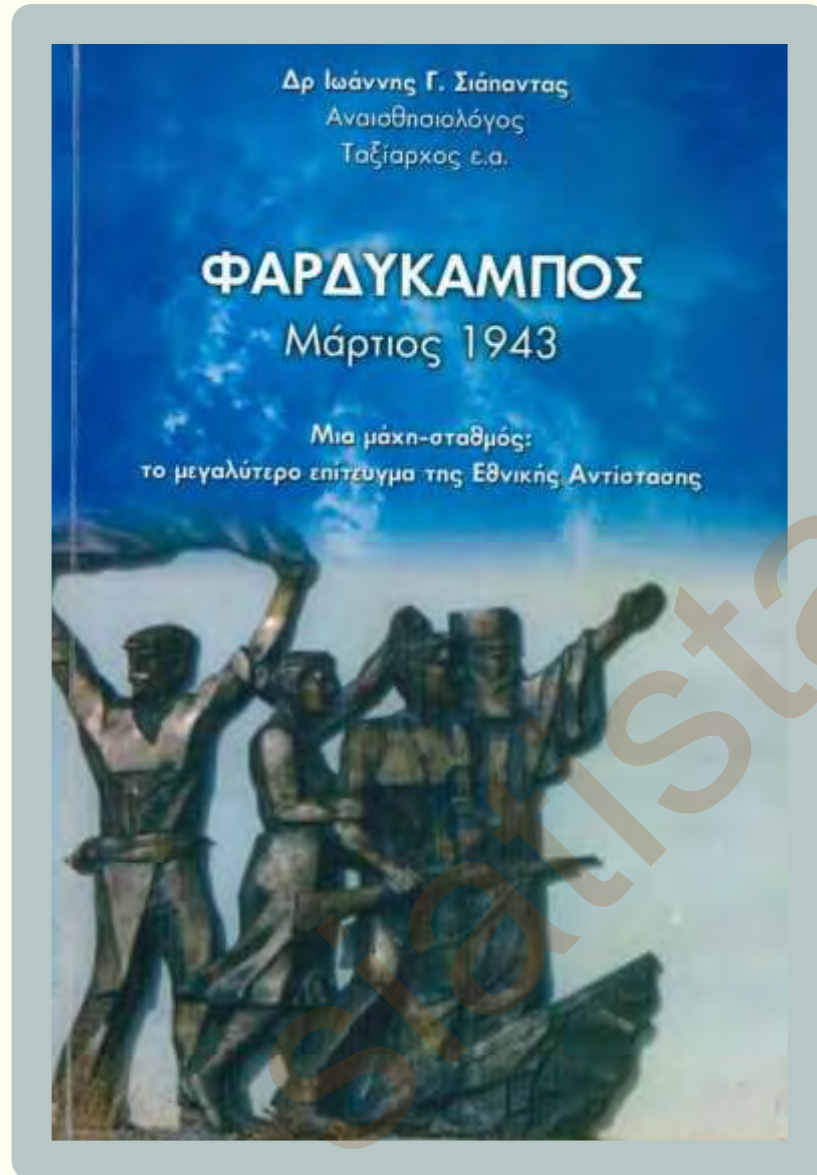
Στο δεύτερο μέρος γίνεται μια σύντομη αναδρομή στην Ιστορία της Σιάτιστας με έμφαση στο μεγάλο γεγονός της μάχης του «Φαρδύκαμπου», Μάρτης 1943.

Στο τρίτο μέρος του βιβλίου επισυνάπτεται ως παράρτημα από τον συγγραφέα το δοκίμιο: «**Ο Νίκος Καζαντζάκης ως ο αξιολογότερος στοχαστής και υμνητής της ελευθερίας**».

(απόσπασμα από την παρουσίαση του βιβλίου αυτού από τον κ. Γ. Φίλιο στην εφημερίδα ΕΦΗΜΕΡΙΣ).

Το γιατί ο Νίκος Καζαντζάκης; το εξηγεί ο ίδιος ο συγγραφέας:

...επειδή με το πόνημά μου αυτό θέλησα να εκφράσω και τον καημό μου ως Σιατιστινού εκπαιδευτικού, που δεν αξιώθηκε να ομιλήσει στην Πατρίδα του, γι' αυτό επιτάσσω και μια ερμηνευτική προσέγγιση του επιταφίου επιγράμματος του Νίκου Καζαντζάκη, για να τιμήσω τον αξιολογότερο στοχαστή και υμνητή της Ελευθερίας της Πατρίδος μου, αλλά και τους πατριώτες μου, που μια ζωή αγωνίστηκαν για την Ελευθερία της. Αν θα είχα τη δυνατότητα να μιλήσω στο κοινό της Σιάτιστας το θέμα της διάλεξής μου θα ήταν «**Ο Νίκος Καζαντζάκης ως ο αξιολογότερος στοχαστής και υμνητής της Ελευθερίας**»...

Σιάπαντας Ιωάννης
1935-2014

Ο **Σιάπαντας Ιωάννης του Γεωργίου** τελείωσε το Δημοτικό Σχολείο στη Σιάτιστα και το Γυμνάσιο στη Θεσσαλονίκη. Το 1952, αμέσως μετά την αποφοίτησή του από το Ε΄ Γυμνάσιο, μπήκε στη Στρατιωτική Ιατρική Σχολή, ύστερα από επιτυχία στον σχετικό διαγωνισμό. Αποφοίτησε από τη Σ.Ι.Σ. με πτυχίο Ιατρικής και τον βαθμό του Ανθυπιάτρου.

Υπηρέτησε επί 26 χρόνια στον Στρατό, με την ειδικότητα του αναισθησιολόγου. Αποστρατεύτηκε το 1984 με τον βαθμό του Ταξίαρχου και εν συνεχεία εργάστηκε ως αναισθησιολόγος σε μεγάλη ιδιωτική κλινική της Θεσσαλονίκης, μέχρι το 2001.

Η άριστη επιστημονική του κατάρτιση και η πείρα δεκαετιών στον τομέα της αναισθησιολογίας, τον ώθησαν να εκδώσει βιβλίο με τίτλο «Ραχιαία Αναισθησία», το 2004.

Η αγάπη του για τη γενέτειρά του, Σιάτιστα, καθώς και το πάθος του για την ιστορία τον οδήγησαν στη συγγραφή και έκδοση δεύτερου βιβλίου, το 2008, με τίτλο «Φαρδύκαμπος – Μάρτιος 1943 – Μία μάχη-σταθμός: το μεγαλύτερο επίτευγμα της Εθνικής Αντίστασης».

(Το βιογραφικό και εργογραφικό σχόλιο συντάχθηκε με τη βοήθεια της κ. Κατερίνας Ι. Σιάπαντα).

ΦΑΡΔΥΚΑΜΠΙΟΣ Μάρτιος 1943 Μια μάχη - σταθμός: το μεγαλύτερο επίτευγμα της Εθνικής Αντίστασης του Δρ Ιωάννη Γ. Σιάπαντα, Αναισθησιολόγου, ταξιάρχου ε.α.

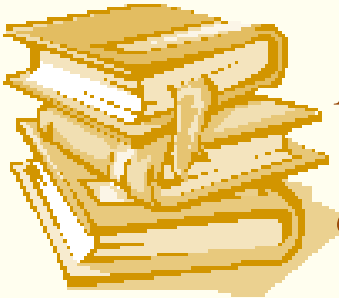
Είναι ένα βιβλίο γραμμένο για μια σπουδαία μάχη για την οποία έχουν γραφεί μέχρι τώρα πολλά.

Το βιβλίο ετούτο διαθέτει το πλεονέκτημα της χρονικής απόστασης από το γεγονός και την επαγγελματική δεξιότητα του στρατιωτικού, την οποία λόγω καριέρας έχει ο συγγραφέας.

Το αποτέλεσμα είναι μια ουσιαστική, ακριβής λιτή περιγραφή τόπου και δράσης, εμπλουτισμένη με σχεδιαγράμματα και φωτογραφίες του χώρου, κειμηλίων και σχετικών δημοσιευμάτων, από τις πιο νηφάλιες και σαφείς που έχω διαβάσει.

(απόσπασμα από την παρουσίαση του βιβλίου στην ιστοσελίδα siatistanews.gr)

Ακολουθεί ο ΕΠΙΛΟΓΟΣ του βιβλίου.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Το μεγαλύτερο επίτευγμα της Εθνικής Αντίστασης εναντίον των κατακτητών ήταν, χωρίς αμφιβολία, οι νικηφόρες μάχες των Ελλήνων ανταρτών στη Βίγλα και τον Φαρδύκαμπο.

Ήταν μεγάλες επιτυχίες που προήλθαν από τον παλλαϊκό ξεσηκωμό των κατοίκων όλης της περιοχής, ανεξαρτήτως πολιτικών τοποθετήσεων, κι αυτό το τελευταίο το παραδέχθηκαν όλοι οι πρωταγωνιστές σ' αυτές τις πολεμικές αναμετρήσεις με τους Ιταλούς κατακτητές.

Θα έπρεπε, λοιπόν, το κατόρθωμα αυτό να θεωρείται μακράν το σπουδαιότερο αντιστασιακό επίτευγμα, ακόμα πιο λαμπρό και από τον Γοργοπόταμο, και να γιορτάζεται η επέτειός του ετησίως, **από όλους**, με επισημότητα, στον τόπο που έλαβε χώραν αυτή η αξιοθαύμαστη νικηφόρα αναμέτρηση με τους κατακτητές Ιταλούς.

Δυστυχώς, όμως, το γνωστό σαράκι του διχασμού που οδήγησε στον εμφύλιο σπαραγμό, με τα ολέθρια αποτελέσματα που όλοι γνωρίζουμε καλά, έθεσε σε δεύτερη μοίρα το μεγάλο αυτό κατόρθωμα του εξεγερθέντος λαού της Δυτ. Μακεδονίας και έφθασε σε σημείο ο πολύς κόσμος να, μη γνωρίζει τίποτα γι' αυτό σήμερα.

Ταπεινή φιλοδοξία αυτού του πονήματος είναι, οι μεν παλιοί να φέρουμε ξανά στη μνήμη μας εκείνες τις αξέχαστες ηρωικές μέρες, οι δε νέοι να αναλογισθούν ότι οι πατεράδες και παπούδες τους ήταν εκείνοι που πρόβαλαν τα στήθια τους στους κατακτητές Ιταλούς και κατόρθωσαν να διατηρήσουν την αγαπημένη μας Σιάτιστα αλώβητη και ελεύθερη.

*...Σκοπός της μελέτης αυτής είναι η αποκάλυψη του εύρους των θυσιών της οικογένειας Κασομούλη και του τόπου γέννησης του Κωνσταντίνου Τζιάμη Κασομούλη και των παιδιών του και η μεγάλη προσφορά της ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ ΠΡΟΜΑΧΟΥΣΑΣ, δηλώνει ο συγγραφέας Δημήτριος Μ. Σιάσιος στην αρχή του έργου του **Οι Κασομούληδες του 1821 και η Σιάτιστα.***

Το ΕΠΙΜΥΘΙΟ με το οποίο κλείνει τη συγγραφή του ο κ. Δ.Μ.Σιάσιος εκφράζει και την άποψή του για τη συγγραφή ιστορικών κειμένων.

ΕΠΙΜΥΘΙΟ

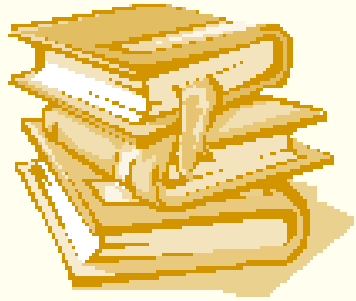
Η αντικειμενική κριτική της όποιας ιστορίας προϋποθέτει την όσο γίνεται πληρέστερη γνώση της ιστορικής αλήθειας και της πραγματικής δράσης των ιστορικών προσώπων. Καλό είναι τώρα να θυμηθούμε τον Πολύβιο που μας λέει ότι «.. εξ ιστορίας αφαιρεθείσης της αληθείας το καταλειπόμενον ανωφελές γίνεται διήγημα» (Α' 15). Έτσι λοιπόν η ιστορία δεν είναι και δεν πρέπει να είναι μόνον έκθεσις γεγονότων και ημερομηνιών αλλά κυρίως έρευνα και του πολιτισμού μιας χώρας και της ευθύνης στην εθνική παρακαταθήκη που αφήνεται στους επερχόμενους. Αυτήν την ιστορία πρέπει να την διακρίνει ευθύνη στην αποτίμηση του παρελθόντος, αντικειμενικότητα στον χαρακτηρισμό γεγονότων και προσώπων στην ιστορική αναδρομή και εξαγωγή χρηστών και ωφέλιμων συμπερασμάτων γύρω από την πολιτικοεθνική σκέψη και την ιστορική δράση προσώπων που διαμόρφωσαν το ιστορικό χθες σε τόπο και χρόνο για την επιβίωση του έθνους και το λαμπρόν μέλλον του. Γι' αυτό και η παρούσα αρχαιακή ερευνητική προσπάθεια στράφηκε στις πρωτογενείς πηγές, με μεγάλη προσοχή και σεβασμό στην πολιτιστική μας κληρονομιά. Από τις πηγές δε αξιοποιήθηκε ένα ευρύ φάσμα τεκμηριωμένων πληροφοριών που αποκαλύπτουν την ιστορική αλήθεια και εξοστρακίζουν τη μυθοπλασία. Γιατί οι διαθρυλούμενες μυθικές διαστάσεις των γεγονότων και συμβάντων εκούσια ή ακούσια ευτελίζουν, απλοποιούν στρευνώνουν και παραποιούν την ιστορική αλήθεια. Και αδικούν τον πολιτισμό μας.

Δημήτρης Μ. Σιάσιος

Χατζής Δημήτριος Κων/νου
1897- 1985

Ο Δημήτριος Κ. Χατζής σπούδασε στο Τραμπάντζειο Γυμνάσιο και ύστερα στη Φιλοσοφική Αθηνών.

Διορίστηκε καθηγητής στη Σιάτιστα, όπου δίδαξε το χρονικό διάστημα 1923-1928, και μετά πήγε για σπουδές στη Γερμανία.

Διετέλεσε Εκπαιδευτικός Σύμβουλος, πρόεδρος του ΟΕΔΒ, πρόεδρος του Ανωτάτου Εκπαιδευτικού Συμβουλίου, Γενικός Δ/ντής του ΥΠΕΠΘ.

Είναι πολλές οι περιπτώσεις που βοήθησε με την εμπειρία και το κύρος του στη λύση εκπαιδευτικών προβλημάτων της πατρίδας του Σιάτιστας.

Χαρακτηριστικές και πηγές για τον ερευνητή είναι οι εργασίες του για την ιστορία της Σιάτιστας και τους ευεργέτες της.

Έγραψε σχολικά βιβλία Ιστορίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπ/ση, τα οποία, ύστερα από διαγωνισμό, ενέκρινε το Υπουργείο Παιδείας και επί σειρά ετών συντρόφευαν τους μαθητές. Για τα βιβλία αυτά σε δημοσίευμα στην εφημερίδα **ΕΦΗΜΕΡΙΣ** ο Χ. Κ. σημειώνει ότι διακρίνονταν για τη σαφήνεια, ακριβολογία, επαγωγικότητα και πληρότητα των προσφερομένων γνώσεων.

Σημειώνουμε όσα από τα έργα του εντοπίσαμε στη Μανούσεια Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Σιάτιστας :

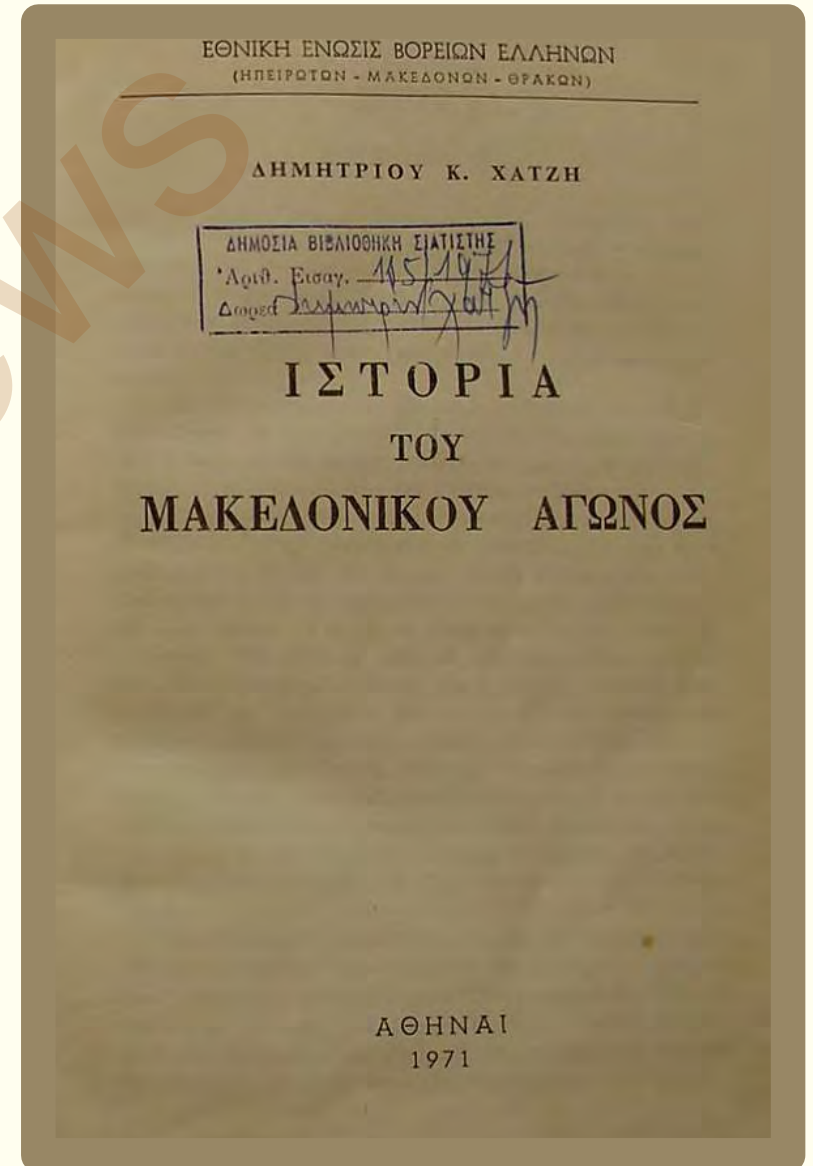
- ◆ **"Θεόδωρος Μανούσης, ο πρώτος Καθηγητής της Ιστορίας εν τω Εθνικώ Πανεπιστημίω"**, (Πλάτων, έτος I, τευχ. Α'-Β', 1958, σελ.14). Αθήναι: Σιδέρης, [χ. χ.]
- ◆ **Λεύκωμα εις μνήμην Ιωάννου Τραμπατζή, μεγάλου Ευεργέτου της Σιατίστης**. Επιμέλεια Δ. Χατζή. Εκδίδεται υπό της Επιτροπής Κληροδοτήματος Ι.Τραμπατζή, Αθήναι 1970.
- ◆ **Η συμβολή της Σιατίστης εις τους Εθνικούς Αγώνας**, διάλεξις. Εκδοτική Εταιρία Ιω. Καμπανάς Α.Ε., Αθήναι 1971.
- ◆ **Ιστορία του Μακεδονικού Αγώνος**. Έκδοση Εθνικής Ενώσεως Βορείων Ελλήνων (Ηπειρωτών- Μακεδόνων - Θρακών), Αθήναι 1971.
- ◆ **Οι Μακεδόνες εις το Ολοκαύτωμα των Ψαρών**, διάλεξις. Έκδοσις της Μακεδονικής Φιλεκπαιδευτικής Αδελφότητος, Αθήνα 1978.

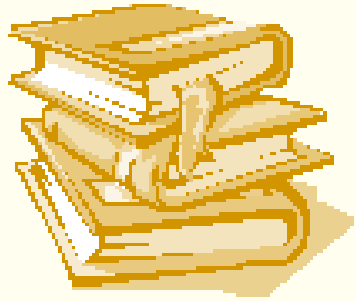

*Η Εθνική Ένωση Βορείων Ελλήνων (Ηπειρωτών, Μακεδόνων, Θρακών) έχουσα υπ' όψιν την έλλειψιν μιας ευσυνόπτου **Ιστορίας του Μακεδονικού Αγώνος** μου ανέθεσε, κατά πρότασιν του προέδρου αυτής ακαδημαϊκού κ. Γεωργίου Μέγα, την συγγραφήν καταλλήλου εγχειριδίου, αποσκοπούντος την διαφώτισιν του ευρέος ελληνικού κοινού και ιδία της σπουδαζούσης νεολαίας.*

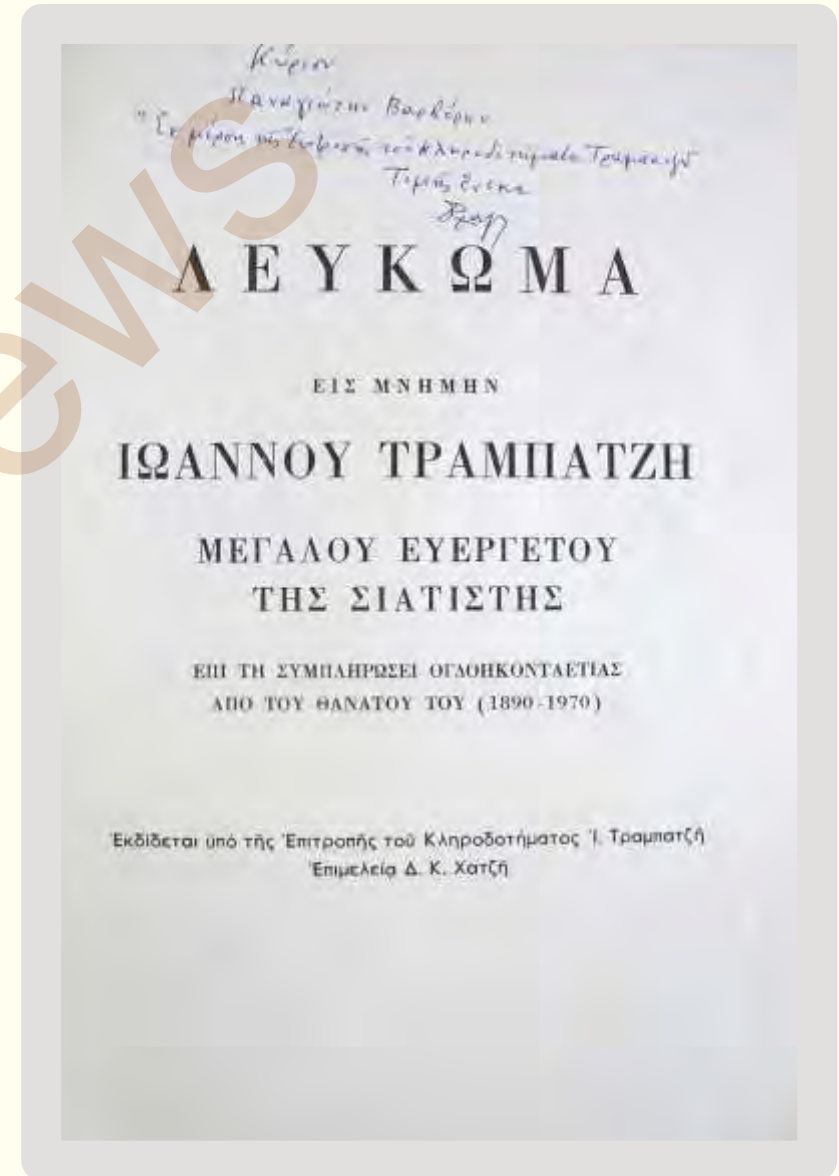
Απεδέχθην ευχαρίστως την εντολήν. Επιβάλλεται η συνειδητοποίησις της δραματικής αυτής φάσεως των απελευθερωτικών αγώνων, διά των οποίων επετεύχθη κατά μέγα μέρος η εθνική ενότης εις τα σημερινά όρια της ελευθέρας Ελλάδος.

(απόσπασμα από τον πρόλογο του βιβλίου με την υπογραφή του συγγραφέα).

Στο **Λεύκωμα εις μνήμην Ιωάννου Τραμπατζή, μεγάλου Ευεργέτου της Σιατίστης** περιέχεται η ομιλία του Δημητρίου Χατζή για τον ευεργέτη Τραμπαντζή. Η ομιλία αυτή, αποτέλεσμα εντατικής μελέτης υπάρχοντων στοιχείων αλλά και στοχευμένης έρευνας του επιμελητή του Λευκώματος, είναι η πρώτη και βασική πηγή για κάθε μελετητή της ζωής του μεγάλου ευεργέτη της Σιάτιστας Ιωάννη Τραμπαντζή.

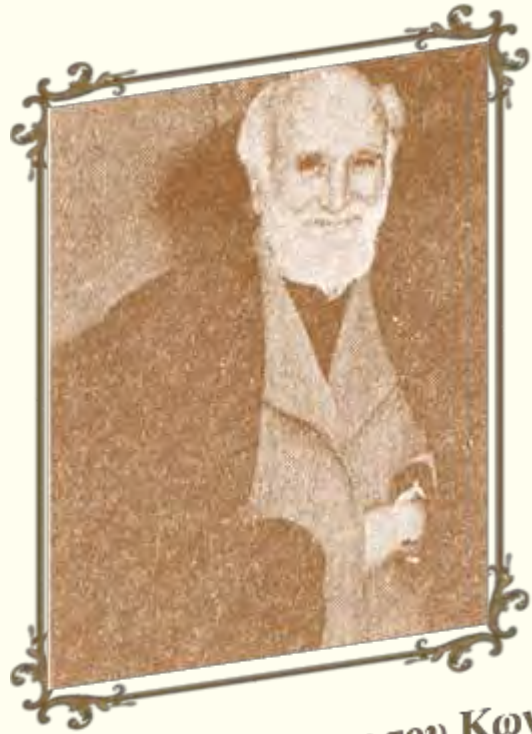

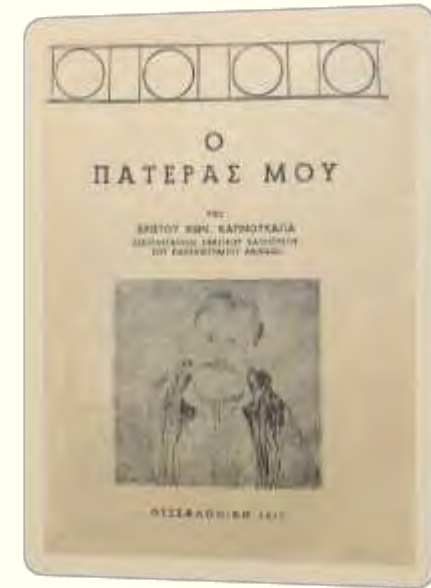

Στη συνέχεια θα δούμε βιβλία με αναμνήσεις συμπατριωτών μας οι οποίες αναφέρονται σε σιατιστινά προσφιλή τους πρόσωπα που έζησαν και έδρασαν στη Σιάτιστα:

Siatistianaews

Καπνουκάγιας Χρίστος του Κων/νου
(1900 – 1991)
Καθηγητής Παν/μίου Αθηνών

Καπνουκάγιας Χρίστος του Κων/νου (Σιάτιστα 1900 - Σιάτιστα 1991)

Φοίτησε στο Δημοτικό σχολείο της Χώρας.

Αποφοίτησε με άριστα από το Τραμπάντζειο το 1920.

Το 1924 πήρε το πτυχίο της Φιλοσοφικής σχολής από το Παν/μιο Αθηνών.

Υπηρέτησε ως καθηγητής στο Τραμπάντζειο το χρονικό διάστημα 1924-1926.

Με ειδική εκπαιδευτική άδεια σπούδασε στα Πανεπιστήμια Λειψίας και Βερολίνου Λατινική Φιλολογία το χρονικό διάστημα 1926-1930.

Το 1930 αναγορεύθηκε διδάκτωρ της Φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο της Λειψίας.

Από τον Μάρτιο του 1930 μέχρι και το 1949, που αποχώρησε από την ενεργό πανεπιστημιακή δράση για λόγους υγείας, εξήντησε όλη την πανεπιστημιακή ιεραρχία. Βοηθός, υφηγητής, εντεταλμένος καθηγητής και τέλος τακτικός καθηγητής στην έδρα της Λατινικής Φιλολογίας.

Τα βιβλία **Η ΜΗΤΕΡΑ ΜΟΥ, Ο ΠΑΤΕΡΑΣ ΜΟΥ, ΟΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙ ΚΑΙ ΚΑΘΗΓΗΤΑΙ ΜΟΥ** του Χρίστου Καπνουκάγια είναι μια καταγραφή αναμνήσεων. Όμως ο συγγραφέας, ενώ καταθέτει σε μεγάλο βαθμό και τα συναισθήματά του για τα πρόσωπα στα οποία αναφέρεται, καταφέρνει η καταγραφή του να μην αντιμετωπίζεται από τον αναγνώστη ως προσωπική υπόθεση του συγγραφέα αλλά ως **προσωπογραφίες** της Μητέρας του, του Πατέρα του, των Δασκάλων του και των Καθηγητών του στο Τραμπάντζειο Γυμνάσιο από το 1914 μέχρι το 1920, και ως **λαογραφική μελέτη**.

Το περιεχόμενο των βιβλίων, γραμμένο με τον προσωπικό χαρακτήρα του καθηγητή Πανεπιστημίου της Λατινικής Φιλολογίας Χρίστου Καπνουκάγια, είναι μια «κληρονομιά» στη Σιάτιστα γεμάτη πληροφορίες από πρώτο χέρι για τα ήθη, τα έθιμα, τη διατροφή, την ενδυμασία, τις ασχολίες των Σιατιστινών, τα Διδακτήρια, τις Μεθόδους διδασκαλίας, ακόμη και πολιτικών συμπεριφορών των κατοίκων της πόλης.

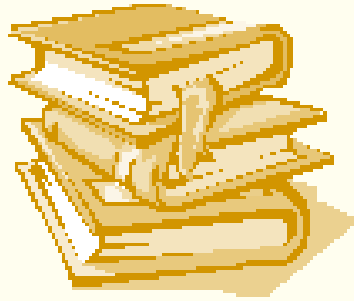

Η κ. Σουζάννα Παπαναούμ-Σιάπαντα στο βιβλίο της Η ΓΙΑΓΙΑ Μ' Η ΜΑΡΙΓΩ, με υλικό τον θησαυρό των αναμνήσεων της οικογένειάς της και των σιατιστινών φίλων της, πλάθει με τέχνη και εγκυρότητα την όμορφη ιστορία της γιαγιάς της, της Μαριγώς Παπαπαύλου-Γκουτζιαμάνη, και μέσα από αυτήν ξεδιπλώνει τη ζωή της Σιάτιστας, κύρια στο πρώτο μισό του 20^{ου} αιώνα, με τα ήθη, τα έθιμα, τις ασχολίες των κατοίκων της.

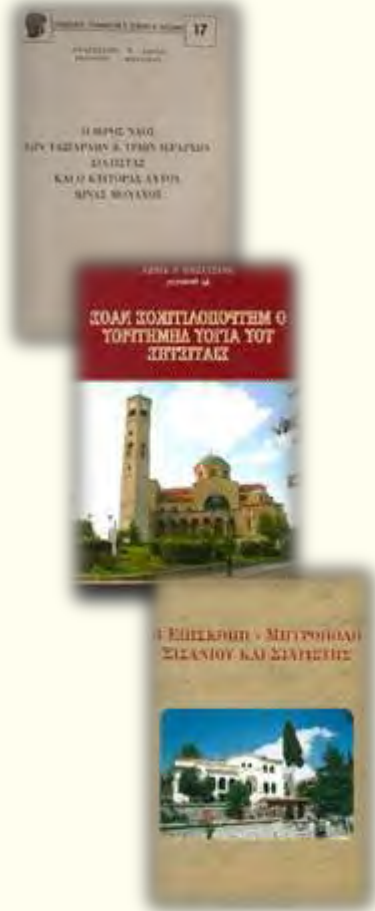
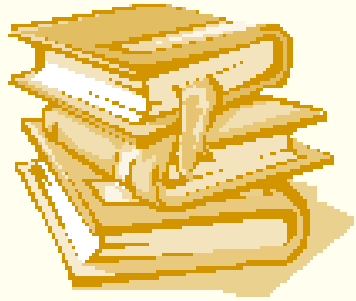
Ξέχωρες πινελιές στο κείμενο τα αυθεντικά στοιχεία της τοπικής σιατιστινής διαλέκτου, τόσο οικεία στους σιατιστινούς αλλά και εύκολα κατανοητά σε ξένους, αφού η συγγραφέας φρόντισε στο τέλος του βιβλίου να υπάρχει γλωσσάρι με σιατιστινές λέξεις, εκφράσεις, καθώς και κάποιους ιδιωματισμούς.

Στη συνέχεια θα δούμε κάθε ένα από τα βιβλία / μελέτες για τις εκκλησίες μας και τα αρχοντικά μας, τα μουσεία και τα μνημεία μας:

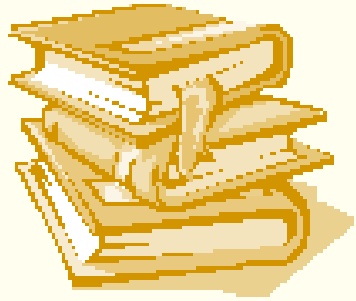

Δάρδας Αναστάσιος: ο πολυγραφότερος ίσως συμπατριώτης μας στο θέμα των εκκλησιών της πόλης μας.

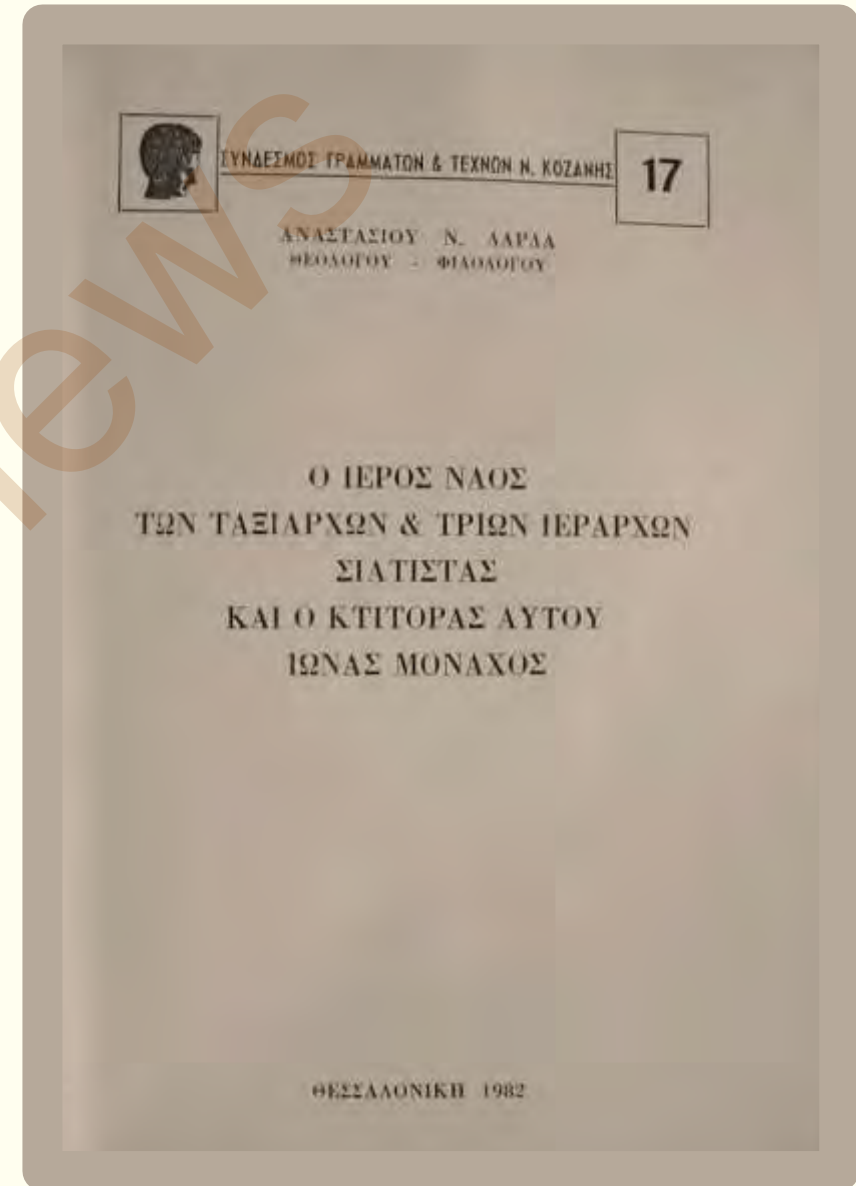
Είναι ο ερευνητής ο οποίος έχει βιωματική και επιστημονική γνώση του αντικειμένου της έρευνας/μελέτης του, αφού μεγάλωσε μέσα στις εκκλησιές αυτές συνοδεύοντας τον ιερέα πατέρα του και ο ίδιος είναι διδάκτωρ της Ιστορικής Θεολογίας.

Με τη διπλή αυτή ιδιότητα μοιράστηκε μαζί μας τους αγιογραφικούς θησαυρούς της εκκλησίας των Ταξιαρχών στη Γεράνεια στο βιβλίο του **Ο Ιερός Ναός των Ταξιαρχών και Τριών Ιεραρχών Σιάτιστας και ο κτίτορας αυτού Ιωνάς μοναχός** και ανέδειξε το αρχείο του Ιερού Ναού του Αγίου Δημητρίου Σιατίστας στο βιβλίο του **ο Μητροπολιτικός Ναός του Αγίου Δημητρίου Σιατίστης**.

Τοιχογραφία από το βόρειο τμήμα του ναού των Ταξιαρχών Σιότιστας.

Στη μισοκατεστραμμένη τοιχογραφία του «νάρθηκα» της εκκλησίας των Ταξιαρχών στη Σιάτιστα, κάτω από την παράσταση της Δίκης του Ιησού από τον Πιλάτο, είναι γραμμένα τα ακόλουθα:

« Ἐγὼ ὁ Πόντιος Πιλάτος δικαστὴς ἐν Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ κραταιοτάτου Καίσαρος Τιβερίου, οὐτινος ἢ αὐτοκρατορία εἶη εὐδαίμων καὶ αἴσιος καθεζόμενος ἐπὶ βήματος ἵνα ἐκφέρω ἀπόφασιν πᾶσι, καὶ τῇ συναγωγῇ τῶν Ἰουδαίων γνωσθείσης τῆς δίκης κατὰ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου, ὃν δέσμιον οἱ Ἰουδαῖοι προσήγαγον, οὕτω κρίνω, ἐπεὶπερ ἀλαζωνικοῖς ῥήμασιν Υἱὸν Θεοῦ ἐαυτὸν ἐποίησεν καὶ ἀνεκήρυξεν Βασιλέα τῶν Ἰουδαίων, καίτοι καταγομενος ἐξ εὐτελεστάτων γονέων καὶ ἔφθυ καταλῦσαι τὸν Ναὸν τοῦ Σολομώντος, καταδικασθῆτω ἐπὶ Σταυροῦ μετὰ δύο ληστῶν.»

Κάτω ἀπὸ τὴν παράστασις ὁ ζωγράφος σημειώνει:

«Τὸ ἀντίτυπον τοῦτο εὑρηται ἐν Βιέννῃ τῆς Αὐστρίας πλακί λιθίνῃ κεχαραγμένο.»

<1840 Αὐγούστου 9>

Αὐτὸ σημαίνει πὼς ὅλη ἡ παράστασις εἶναι ἀντιγραφή ἀπὸ λίθινη πλάκα ποὺ βρισκόταν στὴ Βιέννη. Πρόκειται γιὰ τὰ «αἰγιοταφίτικα». Τὰ αἰγιοταφίτικα ἦταν παραστάσεις σχετικὲς μετὰ τὴν σύλληψη, δίκη, ταφή καὶ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ, ποὺ κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκεῖνη κυκλοφοροῦσαν ζωγραφισμένους σὲ μουσαμά ἢ χαρτί ἢ ξύλο καὶ σὲ πέτρες ἀκόμα χαραγμένους στὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ἀπὸ ἐκεῖ διασκορπίζονταν σὲ ὅλα τὰ μέρη.

(Απὸ τὸ βιβλίον τοῦ Α. Δάρδα **Ὁ Ἱερός Ναός τῶν Ταξιαρχῶν καὶ Τριῶν Ἱεραρχῶν Σιάτιστας καὶ ὁ κτίτορας αὐτοῦ Ἰωνάς μοναχός**).

Ἱεροτάτη Μητροπολίτι Σισανίου καὶ Σιατίσσης, ὑπερίτιμε καὶ Ἐξαρχε Μακεδονίας, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπῆτὴ ἀδελφὴ καὶ συλλειτουργῆ τῆς ἡμῶν Μητροπόλεως κυρ' Ἱερόθεε, χάρις εἰη τῇ αὐτῆς Ἱερότητι καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ. Γενομένων τῶν προσηκουσῶν ἐνεργειῶν, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς σχετικῆς αἰτήσεως τῆς αὐτῆς Ἱερότητος, πρὸς ἔκδοσιν τοῦ νενομισμένου Αὐτοκρατορικοῦ Φερμανίου διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας ἐν τῇ συνοικίᾳ χώρᾳ τῆς Σιατίσσης, ἐξεδόθη ἔναγχος τὸ τακτικὸν, ὑκουρικὸν Ἰσλαμικὸν, διαβιβασόμενον ἐγκλειστον ἐν τῇ παρουσίᾳ τῆς αὐτῆς Ἱερότητι, διὰ τὰ κεραιτέρω ἢ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἰη μετ' αὐτῆς.

Ἱεροτ. Περσι
2364

Ἱεροτάτη Μητροπολίτι Σισανίου καὶ Σιατίσσης, ὑπερίτιμε καὶ Ἐξαρχε Μακεδονίας, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπῆτὴ ἀδελφὴ καὶ συλλειτουργῆ τῆς ἡμῶν Μητροπόλεως κυρ' Ἱερόθεε, χάρις εἰη τῇ αὐτῆς Ἱερότητι καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ. Γενομένων τῶν προσηκουσῶν ἐνεργειῶν, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς σχετικῆς αἰτήσεως τῆς αὐτῆς Ἱερότητος, πρὸς ἔκδοσιν τοῦ νενομισμένου Αὐτοκρατορικοῦ Φερμανίου διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας ἐν τῇ συνοικίᾳ χώρᾳ τῆς Σιατίσσης, ἐξεδόθη ἔναγχος τὸ τακτικὸν, ὑκουρικὸν Ἰσλαμικὸν, διαβιβασόμενον ἐγκλειστον ἐν τῇ παρουσίᾳ τῆς αὐτῆς Ἱερότητι, διὰ τὰ κεραιτέρω ἢ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἰη μετ' αὐτῆς.

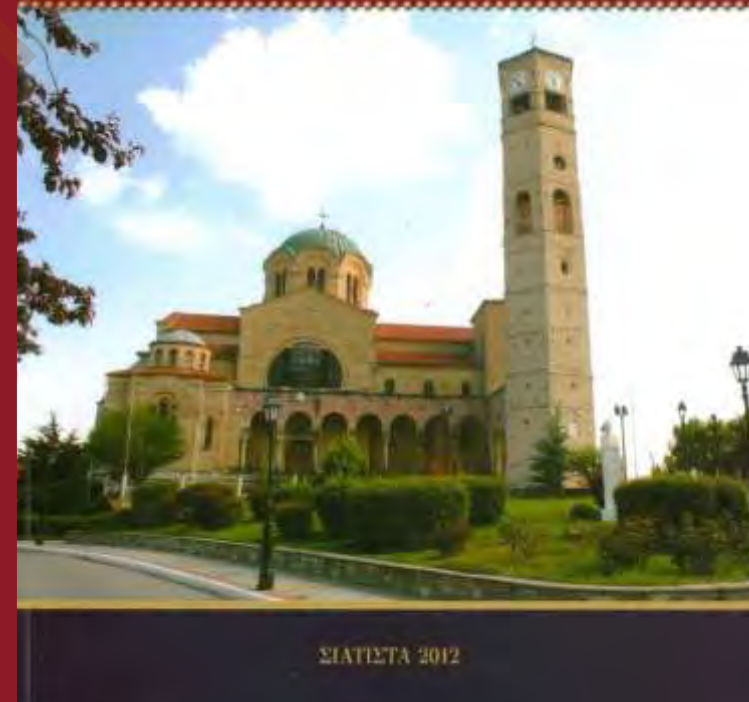
Ἰεροτ. Περσι

Ἱεροτ. Περσι

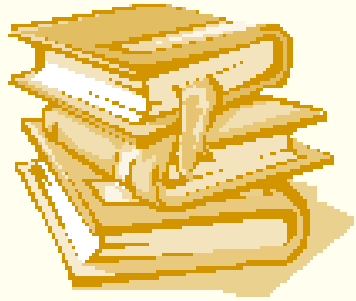
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ Ν. ΔΑΡΔΑ

Δρ. Θεολογίας

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΙΑΤΙΣΤΗΣ

ΣΙΑΤΙΣΤΑ 2012

Το βιβλίο του κ. Αναστασίου Δάρδα **Η Επισκοπή-Μητρόπολη Σισανίου και Σιατίστης** εξακολουθεί μέχρι σήμερα να είναι η μοναδική τεκμηριωμένη μελέτη της ζωής και της δράσης των αρχιερατευσάντων στην Επισκοπή-Μητρόπολη Σισανίου και Σιατίστης, αποτέλεσμα μακρόχρονης έρευνάς του σε πηγές και αρχειακό υλικό.

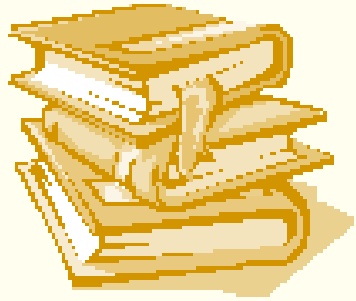

Νικόλαος Α. Δάρδας,
ιερέας.

ΙΕΡΟΙ ΝΑΟΙ ΚΑΙ ΠΑΡΕΚΚΛΗΣΙΑ
ΤΗΣ ΣΙΑΤΙΣΤΗΣ

ΥΠΟ
ΟΙΚΟΝ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΔΑΡΔΑ

ΑΘΗΝΑΙ 1964

Νικόλαος Α. Δάρδας, ιερέας, πρωτοπρεσβύτερος, εφημέριος Ι. Ναού Αγίου Νικολάου Σιάτιστας (1947-1993). Γενικός Αρχιερατικός Επίτροπος της Ι. Μητροπόλεως Σισανίου και Σιατίστης (1974-1993).

Ο Παπανικόλας Δάρδας εκτός των άλλων φρόντισε να γράψει και να εκδώσει το 1964 ένα βιβλίο με τίτλο **Ιεροί ναοί και παρεκκλήσια της Σιατίστης** μικρό μεν σε αριθμό σελίδων μεγάλο όμως σε σπάνιες για το ευρύ κοινό πληροφορίες όπως η φωτογραφία που ακολουθεί. Φωτογραφία, από τις πιο σπάνιες, αν όχι η μοναδική, της παλιάς εκκλησίας του Αϊ-Θανάση.

Το βιβλίο της διπλανής φωτογραφίας είναι μια κατάθεση πληροφοριών για την **ΠΑΛΑΙΟΝΤΟΛΟΓΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΣΙΑΤΙΣΤΗΣ**, με έμφαση στην περίοδο 1906-2006, και για **ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ –ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΤΗΡΙΑ** της πόλης μας.

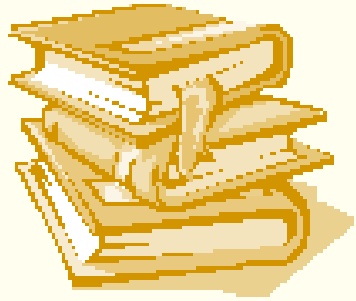
Στόχος αυτής της προσπάθειάς των συγγραφέων ήταν αφενός να μη σκεπάσει οριστικά η λήθη τη δράση εκείνων των καθηγητών του Τραμπαντζείου Γυμνασίου που δούλεψαν για τη συγκρότηση και την οργάνωση της Παλαιοντολογικής Συλλογής Σιατίστης και αφετέρου να αποκαλύψει στον νέο επισκέπτη της πόλης μεγάλο μέρος από την «ιστορία» που έχει το διατηρητέο μνημείο που θέλει να δει.

Λικατερίνη Ζογράφοι, Καλλιόπη Μπόντα-Ντουμανάκη

Από την πολιτιστική κληρονομιά
της Σιατίστης:

I. Η Παλαιοντολογική της Συλλογή
II. Εκκλησίες – Αρχοντικά - Δημόσια κτήρια

Σιατίστα 2014

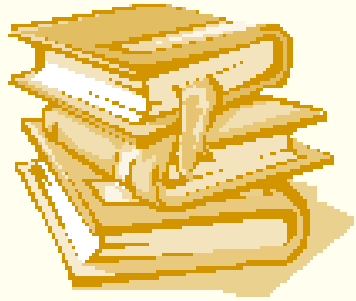
Στο πρώτο μέρος του βιβλίου

Από την πολιτιστική κληρονομιά της Σιάτιστας:

I. Η Παλαιοντολογική της Συλλογή II. Εκκλησίες-Αρχοντικά- Δημόσια κτήρια
προσεγγίζεται η ιστορία και το περιεχόμενο της Συλλογής μέσα από κείμενα δημοσιευμένα - σε εφημερίδες και βιβλία- αλλά και από αδημοσίευτα, κύρια όμως μέσα από την αφήγηση του ίδιου του «πρωτομάστορα» της Συλλογής, του Αναστασίου Δάνα. Συγχρόνως επιχειρείται να αποδοθεί η εικόνα της προπολεμικής έκθεσης των παλαιοντολογικών ευρημάτων καθώς και εκείνης της δεκαετίας του '80 μέσα από φωτογραφικό υλικό της εποχής.

...Η όλη εργασία –προσπάθεια είναι ένας ελάχιστος φόρος τιμής σε όσους εργάστηκαν για τη συγκρότηση και διαφύλαξη της Συλλογής.

(απόσπασμα από τον Πρόλογο του πρώτου μέρους)

Στο δεύτερο μέρος του βιβλίου

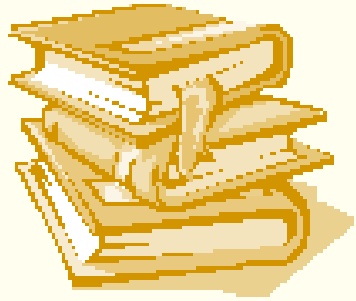
Από την πολιτιστική κληρονομιά της Σιάτιστας:

I. Η Παλαιοντολογική της Συλλογή II. Εκκλησίες-Αρχοντικά- Δημόσια κτήρια

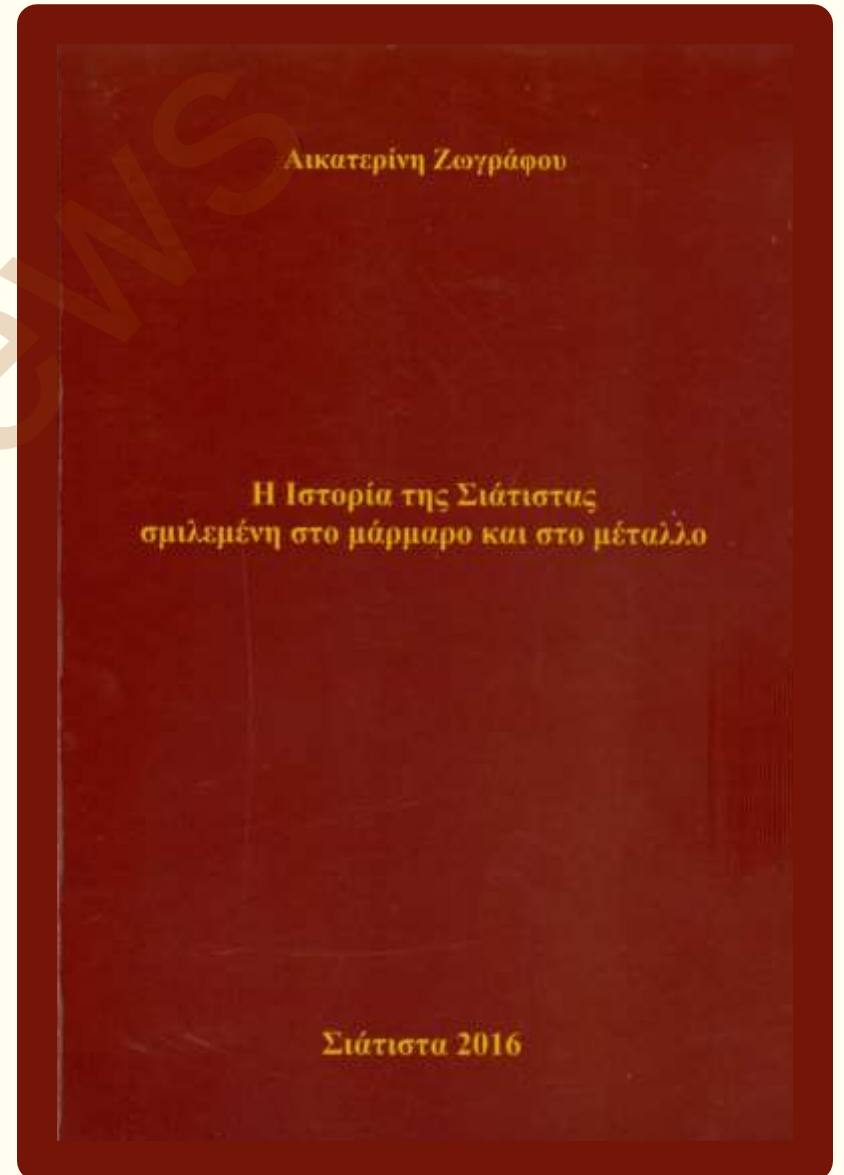
συνυπάρχει η καταγραφή των μέχρι τις ημέρες μας δημοσιευμένων επιστημονικών πληροφοριών για Εκκλησίες-Αρχοντικά- Δημόσια κτήρια της Σιάτιστας και αποτελέσματα της έρευνας της κ. Καλλιόπης Μπόντα- Ντουμανάκη η οποία σημειώνει :

Προσπαθήσαμε με επισκέψεις σε βιβλιοθήκες και συνεντεύξεις με γηραιούς συντοπίτες μας, με επιτόπια μελέτη των ίδιων των μνημείων και με τη χρήση των δυνατοτήτων του διαδικτύου να προσεγγίσουμε, στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό, πρωτογενείς πηγές και επιστημονικές ανακοινώσεις για τα μνημεία της πόλης μας, ταξινομήσαμε το υλικό και το παραθέτουμε για ενημέρωση των επισκεπτών αλλά και ως βοήθημα για τον μελλοντικό ερευνητή, καταθέτοντας παράλληλα λεπτομερή σχετική βιβλιογραφία.

(απόσπασμα από την Εισαγωγή του δευτέρου μέρους)

Το βιβλίο **Η Ιστορία της Σιάτιστας σμιλεμένη στο μάρμαρο και στο μέταλλο** είναι ένα μικρό βιβλίο αφιερωμένο στα νέα παιδιά της Σιάτιστας, σ' αυτά που έπαιξαν και σ' αυτά που ακόμα παίζουν στις πλατείες μας, στα πάρκα και στις παιδικές χαρές της πόλης μας, γύρω από τα «αγάλματα», μέσα στην «Ιστορία της πόλης». Θέλουμε να είναι η «γνώση» που θα ομορφύνει τα παιχνίδια τους και θα τους ανοίξει ένα ακόμη παράθυρο στην Ιστορία μας, που οι πρόγονοί τους φρόντισαν να τη «σμιλέψουν σε μάρμαρο και μέταλλο».

Αρχοντικό Μανούση
ΣΙΑΤΙΣΤΑ

Αρχοντικό Μανούση ΣΙΑΤΙΣΤΑ

Φωτογραφίες : Ιωάννα Φωκά, Επεξεργασία φωτογραφιών – Επιμέλεια Ζωή Χατζή-Μιχαλοπούλου

Το λεύκωμα **Αρχοντικό Μανούση ΣΙΑΤΙΣΤΑ** είναι ένα ακόμη έργο της κ. Ζωής Χατζή-Μιχαλοπούλου, εμπνευσμένο από την πατρίδα της Σιάτιστα και προσφορά σ' αυτήν.

Είναι μια εντελώς διαφορετική αντιμετώπιση του αρχοντικού Μανούση στη Σιάτιστα από τις όσες μέχρι τώρα γνωρίσαμε. Η δημιουργός αποφεύγει τη δικαιολογημένη έκφραση λύπης για τα όσα υφίσταται το μνημείο, διακριτικά αποφεύγει τις πληγές που του «δώρισε» ο χρόνος και οι άνθρωποι και στέκεται στην ομορφιά που «υπαινίσσεται» η σημερινή πραγματικότητα και αυτήν την ομορφιά με τις καλλιτεχνικά διαλεγμένες και επεξεργασμένες φωτογραφίες του μας χαρίζει. Έχει φροντίσει μάλιστα να τις εντάξει στο χώρο αξιοποιώντας τις επαγγελματικές της γνώσεις καθώς η ίδια αρχιτέκτονας.

Δηλωτική των προθέσεων της δημιουργού η ακροτελεύτια παράγραφος της εισαγωγής:

«Θα αναρωτηθεί κανείς γιατί να ασχοληθεί κάποιος με ένα μνημείο που ποικιλοτρόπως μέχρι σήμερα έχει αποτυπωθεί, φωτογραφηθεί και σχολιασθεί. Η απάντηση είναι γιατί είναι τέχνη, πολιτισμός, ιστορία αλλά και σύγχρονη πραγματικότητα. Μια σημερινή αποτύπωση, από διαφορετική ματιά, που σε πείσμα του χρόνου και των κατά καιρούς καταστροφών επιτρέπει στη φαντασία μας να εκτιμήσει την ροή των χώρων και την αρχιτεκτονική δομή αρχιτεκτονικών και πολιτιστικών θησαυρών».

Το βιβλίο αυτό είναι ιδιωτική έκδοση, δεν κυκλοφορεί στο εμπόριο και ελπίζουμε η δημιουργός σύντομα να το αναρτήσει στο διαδίκτυο.

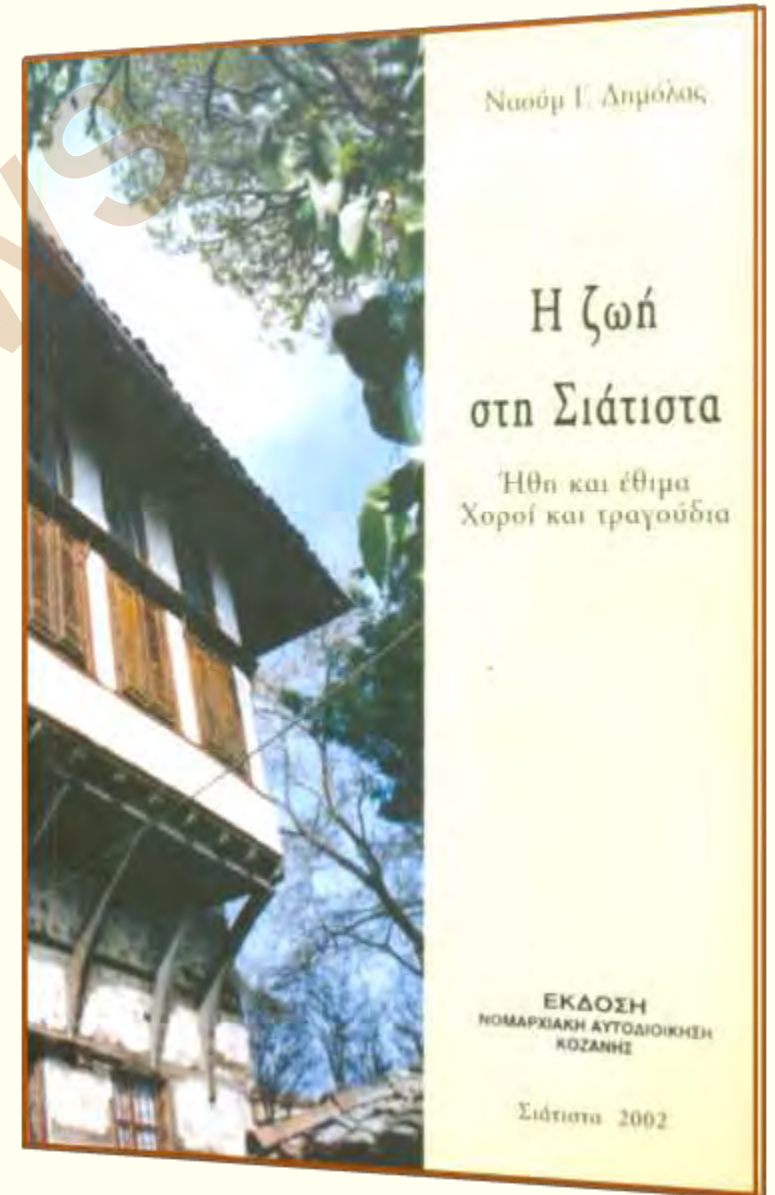

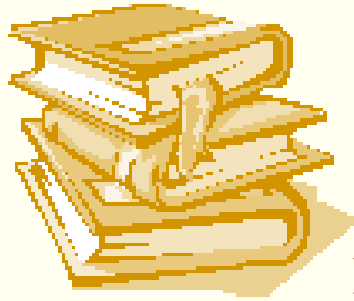
Ακολουθούν τα βιβλία που θα μπορούσαμε να τα κατατάξουμε στον ευρύτερο τομέα της **Λαογραφίας**.

Statistatnews

Ο **Ναούμ Γ. Δημόλας** γεννήθηκε το 1944 στη Σιάτιστα. Το 1963 αποφοίτησε από το ιστορικό Τραμπάντζειο Γυμνάσιο Σιάτιστας. Είχε ... την τύχη να ζήσει τη Σιάτιστα σε όλες τις φάσεις της ζωής της των τελευταίων 60 χρόνων: στα δύσκολα μεταπολεμικά χρόνια της φτώχειας και της μετανάστευσης, ύστερα στη χρυσή περίοδο της οικονομικής ευημερίας - λόγω κατεργασίας και εμπορίας της γούνας- και σήμερα στη δύσκολη φάση της οικονομικής ύφεσης και του αγώνα της πόλης να βρει καινούργιες μορφές απασχόλησης, αφού η «γούνα» φαίνεται να μην μπορεί πια να την «κρατήσει» οικονομικά. Όλα αυτά τα χρόνια δεν ήταν απλός θεατής της ζωής της πόλης μας, μετείχε ενεργά στην οικονομική και πολιτιστική ζωή της.

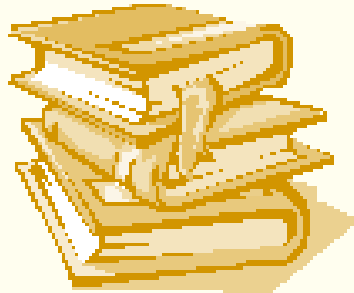

Η παραδοσιακή αμπελουργία ήταν γι' αυτόν ευχάριστη ασχολία αλλά και τρόπος / μέσο οικονομικής επιβίωσης. Ασχολήθηκε με τους παραδοσιακούς χορούς όχι μόνο ερασιτεχνικά και από κέφι, αλλά και μεθοδικά, καταγράφοντας στίχους, βήματα, φιγούρες, μουσική , πρώτα στην καρδιά του κι ύστερα στο μυαλό του, με μια έγνοια: να μην ξεχαστούν, να μη χαθούν, να τα παραδώσουμε στα παιδιά μας αυθεντικά, όπως τα τραγουδούσαν και τα χόρευαν οι πρόγονοί μας. Αγάπησε όλα τα έθιμα της Σιάτιστας και συμμετείχε ενεργά σ' αυτά.

Βραβεύτηκε επανειλημμένα από τον Δήμο Σιάτιστας για τη συμβολή του στη διατήρηση των τοπικών παραδόσεων.

Το 1972 ίδρυσε τον Σύλλογο Κλασικού Αθλητισμού Φιλίππων Φυσιολατρών Σιάτιστας, στον οποίο και παραμένει Πρόεδρος από την ίδρυσή του μέχρι σήμερα. Οργάνωσε το χορευτικό Τμήμα του Συλλόγου, στο οποίο υπήρξε δάσκαλος και χορευτής. Μετείχε με εξαιρετικά μεγάλη επιτυχία σε πανελλήνια και διεθνή φεστιβάλ, δίδαξε και διδάσκει παραδοσιακούς χορούς στα χορευτικά Τμήματα των Πολιτιστικών Συλλόγων Μικροκάστρου, Καλονερίου, Νεάπολης, και στο ΚΑΠΗ Σιάτιστας.

Πριν χρόνια ίδρυσε στη Σιάτιστα Σχολή Παραδοσιακών Χορών. Ασχολήθηκε με το παραδοσιακό τραγούδι. Τον Αύγουστο του 2001 στο Δεύτερο Διαγωνισμό Δημοτικού Τραγουδιού που διοργάνωσε ο Δήμος Αράχοβας πήρε το β' βραβείο. Το 2002 ήταν η χρονιά που αισθάνθηκε έτοιμος να μοιραστεί μαζί μας τις γνώσεις και τα βιώματά του για τη Σιατιστινή παράδοση και εξέδωσε το βιβλίο **Η ζωή στη Σιάτιστα**.

Σταματώ εκεί που αναφέρεται στον «**Τρανό Χορό**».

Εντυπωσιάστηκα, γιατί καταγράφει πληροφορίες για τον χορό αυτό, τον φωτογραφίζει, τον περιγράφει τεχνικά (στίχους, μουσική, βήματα) και τολμάει να ερμηνεύσει το περιεχόμενό του, τα μηνύματά του.

Η σελίδα του βιβλίου με τον τίτλο **ΛΑΪΚΗ ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΑ** ήταν μια άλλη ευχάριστη έκπληξη. Τα όσα διάβασα μου θύμισαν «τη γιαγιά μ' τ' Λιόλινα», που τόσο θαυμασμό μου προκαλούσε με τις μετεωρολογικές της προβλέψεις.

ΛΑΪΚΗ ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΑ θα έλεγα **ΣΙΑΤΙΣΤΙΝΗ ΛΑΪΚΗ ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΑ** λοιπόν, με τα Όντρια, με τον Μπούρινο με τ' αγρόμπακα.

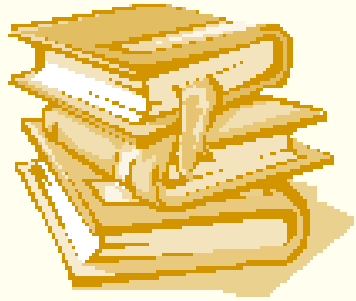
(απόσπασμα από την παρουσίαση του βιβλίου στην ιστοσελίδα siatistanews.gr)

Αναφέρομαι σήμερα στο βιβλίο «Σιατιστινή αμπελουργία και οινοποίηση - Μια παράδοση αιώνων ... ».

*Το βιβλίο αυτό είναι έκδοση του δραστήριου Συλλόγου Αμπελουργών - Οινοπαραγωγών Σιάτιστας «ο Άγιος Τρύφων» και χρηματοδοτήθηκε από την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας-Περιφερειακή Ενότητα Κοζάνης. Δημιουργοί της έκδοσης- όπως διακριτικά αναφέρεται σε εσωτερική σελίδα του βιβλίου- είναι: Η κ. **Καλλιόπη Μπόντα - Ντουμανάκη** στην έρευνα και επιμέλεια κειμένων, ο κ. **Πορπόρης Ιωάννης** στην ηλεκτρονική επεξεργασία έκδοσης και την επιμέλεια του φωτογραφικού υλικού και το εξώφυλλο φρόντισαν οι κύριοι **Περπέσας Παναγιώτης και Πορπόρης Ιωάννης**.*

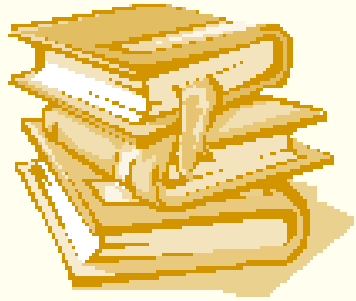

.....

Δεν θα ολοκληρώσω την παρουσίαση του βιβλίου με τα καθιερωμένα συγχαρητήρια στους δημιουργούς του, τα οποία έτσι κι αλλιώς τα αξίζουν για την καλαίσθητη επιστημονική και πρωτότυπη δουλειά τους, στην οποία συνυπάρχουν αρμονικά η Ιστορία, η Λαογραφία, η Γεωπονική επιστήμη και η καταγραφή της σιατιστινής πραγματικότητας στον τομέα της αμπελουργίας/οινοποίησης.

Θα τελειώσω μ' ένα ευχαριστώ στους συντελεστές της έκδοσης, γιατί συνέχισαν με επιτυχία την καταγραφή της πολιτισμικής μας κληρονομιάς συγκεντρώνοντας και θυμίζοντάς μας, με σεβασμό στους δημιουργούς, πληροφορίες τις οποίες και πριν από αυτούς άλλοι ερευνητές είχαν ανακοινώσει μεμονωμένα, και προσθέτοντας τα αποτελέσματα της δικής τους έρευνας όχι μόνο με απλή αναφορά των πηγών τους αλλά με ευρεία παράθεση των σχετικών κειμένων. Γιατί με αυτό τον τρόπο μας επιτρέπουν να καμαρώνουμε ... με αποδείξεις για τη σιατιστινή αμπελουργία-οινοποίηση.

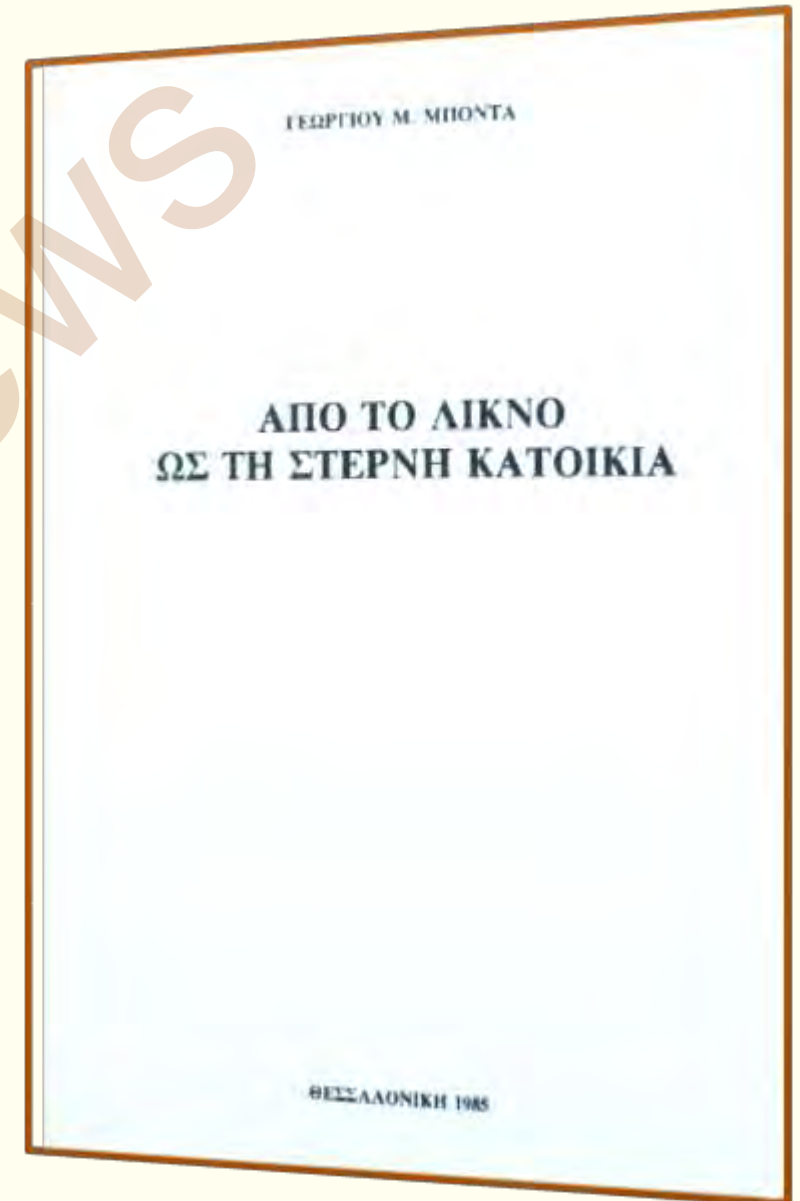
(αποσπάσματα από την παρουσίαση του βιβλίου από το www.siatistanews.gr)

Το βιβλίο του κ. Γεωργίου Μ. Μπόντα **ΑΠΟ ΤΟ ΛΙΚΝΟ ΩΣ ΤΗ ΣΤΕΡΝΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑ** είναι, όπως ο ίδιος δηλώνει χαρακτηριστικά στην αρχή της εργασίας του, *μια συνοπτική μελέτη του βασικού τρίπτυχου της ανθρώπινης ζωής: Γέννηση - Γάμος - Θάνατος, όπως καθορίζεται απ' τα έθιμα τις παραδόσεις και τις δοξασίες του λαού της Σιάτιστας.*

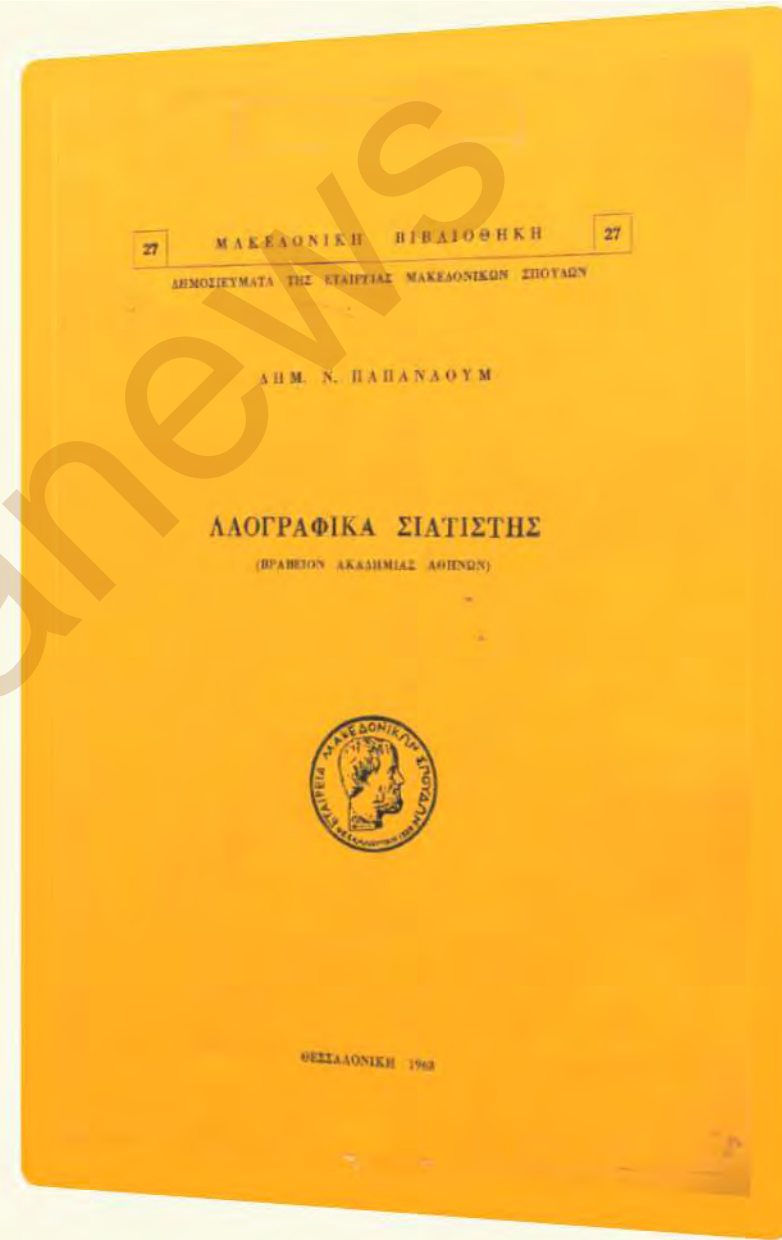
Τα κείμενα συνοδεύουν αυθεντικές φωτογραφίες και στίχοι των σχετικών παραδοσιακών τραγουδιών.

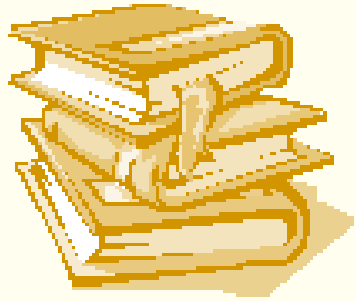
Ο συγγραφέας καταθέτει και τις ονομασίες κάθε δρώμενου στη σιατιστινή ντοπιολαλιά. Το γεγονός αυτό, εκτός από την ευχάριστη για μας τους Σιατιστινούς ανάγνωση, αποτελεί και τεκμήριο/βοήθημα για τον μελλοντικό ερευνητή των παραδόσεων της πόλης μας.

Δημήτριος Παπαναούμ
1906-1976

Παπαναούμ Δημήτριος. Γεννήθηκε στη Σιάτιστα το 1906.

Μόλις τελείωσε το Διδασκαλείο μετεκπαιδεύτηκε για 2 χρόνια στα Παιδαγωγικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, απ' όπου αποφοίτησε με «Άριστα».

Αργότερα φοίτησε στη Φιλοσοφική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, αλλά για σοβαρούς οικογενειακούς λόγους δεν προχώρησε στο πτυχίο.

Λάτρευε τη Σιάτιστα, την οποία επισκεπτόταν γι' αυτόν τον λόγο πολύ συχνά.

Έγραψε τα **ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΙΑΤΙΣΤΗΣ**, τα οποία βραβεύτηκαν από την Ακαδημία Αθηνών.

Διετέλεσε Γενικός Γραμματέας του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης και συνεισέφερε σε μεγάλο βαθμό στην έκδοση του Λευκώματος **ΣΙΑΤΙΣΤΕΩΝ ΜΝΗΜΗ**.

Τέλος αφιέρωσε στην ιδιαίτερη πατρίδα μας το ποίημα **ΣΙΑΤΙΣΤΑ**.

.... Ζύγουσάμι στου βακούφ', σέφκαμι μέσα κι έπιασάμι ένα δέντρον. Έστρουσάμι κιλίμια, βιλιέντσις, αράδιασάμι τα φαϊά μι τα ρ'ζόγαλα παρά πάνω στα χουρτάρια κι έκατσάμι. Οι άντρ' αρχίντσαν να πίν' του ηλιαστό. Ήπιαμι κι μεις κι αρχίντσαμι όλ' τα μαϊσια τα τραγούδια.

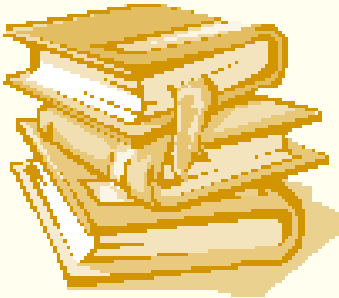
Κάπουτσι κι άλλου 'υρνώ του κιφάλ' τσισις πιατάντζις μι του ρ'ζόγαλου κι γλιέπου ιένα γουμάρ' γκόλιαβου χουρίς σαμάρ', ματσικαλνιούνταν κι ήταν αλειμμένου τσισις μύτσις τ' απού ρ'ζόγαλου. Πιτάχνουμι, ουριάζου, 'υρνούν όλ' τρουμαγμέν' σι μένα. Ζυγώνου του γουμάρ' κι του τσακώνου 'πού τ' αυτσιά να του τραβήξου παραπέρα. Αυτό, καθώς μύρσιν του ρ'ζόγαλου 'πού ν' τρανή τσην πιατάντζα, ρούφ'σιν κανιέλα κι 'ν ώρα π' του τραβούσα 'πού τ' αυτσιά, φταρνίτσι κι ό,τς είχιν κι ό,τς δεν είχιν τσισις μύτσις, όλα στα μάτσια μ' ήρθαν. Μι πιάγ' τσούξιμου, κλιάμματα, κι δεν μπουρούσα να ιδώ. Οι άλλ' λιγώθ'καν 'πού τα ιέλια κι η Ξιάγκλια π' μώρρ'χνιν νιρό στα μάτσια, πάλι ιά του σκόρδου μου 'πιν. Είδις Κάλλιου; Αν έτρουγισ σκόρδου, δε χα να του πάθ'ς αυτό. Οι παλιοί π' μας τάφ'καν έτσ', κάτσ ήξιραν. ...

(Απόσπασμα από την πρωτομαγιάτικη ηθογραφία **Η κυρά Κάλλιου** **στου Μάη** που περιέχεται στο βραβευμένο από την Ακαδημία Αθηνών έργο του Δ. Παπαπναούμ **ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΙΑΤΙΣΤΗΣ**).

Η **Σουζάννα Παπαναούμ - Σιάπαντα** κατάγεται από τη Σιάτιστα της Δυτ. Μακεδονίας. Γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη, όπου και τελείωσε την Παιδαγωγική Ακαδημία. Εργάστηκε στα εκπαιδευτήρια "ΚΟΡΑΗΣ". Παντρεύτηκε τον γιατρό Γιάννη Σιάπαντα, επίσης από την Σιάτιστα. "**Η γιαγιά μ' η Μαριγώ**" είναι το δεύτερο βιβλίο της. Στο πρώτο, με τίτλο "**Περίπολος σωτηρίας**", πραγματεύεται το επίκαιρο θέμα της προστασίας του περιβάλλοντος και απευθύνεται κυρίως στα παιδιά. Το 2004 κυκλοφόρησε το βιβλίο της **Παραδοσιακές συνταγές της Σιάτιστας**, "**Κόπιασέτσι να φάμι!**", και το 2008 το βιβλίο Τα "**καναγκιρίσ'α**" της Σιάτιστας.

Σουζάννας Παπαναούμ-Σιάπαντα, ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΕΣ ΣΥΝΤΑΓΕΣ ΤΗΣ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ :

Όταν επιχειρεί κανείς να γράψει παραδοσιακές συνταγές διατρέχει διπλό κίνδυνο:

Ή να γράψει έτσι, ώστε η γραφή του να πάρει μια θέση στη βιβλιοθήκη της Λαογραφίας και, τιμημένη από τους ειδικούς στην καλύτερη περίπτωση, να είναι αντικείμενο μελέτης επιστημόνων, ή να προσαρμόσει έτσι τα κείμενά του στις απαιτήσεις της εποχής, στη σύγχρονη υλικοτεχνική υποδομή του νοικοκυριού, ώστε να προφέρει στον αναγνώστη έναν ακόμα τσελεμεντέ. Η επιτυχία της Σουζάννας έγκειται στο ότι απόφυγε και τους δυο κινδύνους. Οι συνταγές τις είναι κατανοητές, εφαρμόσιμες, φιλικές προς τον χρήστη του 21ου αιώνα, χωρίς να προδίδει στο ελάχιστο τα όσα ακούσματα φύλαγε στο μυαλό της από τη μητέρα της και τη γιαγιά της, τα όσα εκείνες ήξεραν από τις δικές τους μάνες και γιαγιάδες.

Το βιβλίο μπορεί να γίνει χρήσιμο εργαλείο στην καινούργια νοικοκυρά, έχει θέση όμως και στην κουζίνα της έμπειρης Σιατιστινής μαγείρισσας, γιατί θα της θυμίσει κάτι που ξέχασε μέσα στον έντονο ρυθμό της σύγχρονης ζωής, θα την παρακινήσει να ξαναδοκιμάσει κάτι, θα την κάνει να καμαρώνει στις «ξένες» φιλενάδες της δείχνοντας ...καταγραμμένη τη γαστρονομική μας παράδοση. **Καλή η κόκα κόλα ... αλλά ου λάγκιρους ...ιλιάτς.**

Η συγγραφέας πρόσθεσε έναν ακόμη στέρεο κρίκο στην αλυσίδα της καταγραφής των πληροφοριών και αναμνήσεων για μια Σιάτιστα που δεν θέλουμε να ξεχάσουμε, που δεν θέλουμε να φύγει.

(από την παρουσίαση του βιβλίου που έκαναν οι συνεργάτες του siatistanews.gr)

Το βιβλίο της κ. Σουζάννας Παπαναούμ-Σιάπαντα «Τα καναγκιρίσια» της Σιάτιστας είναι ένα βιβλίο που καταγράφει τα έθιμα της Σιάτιστας αλλά έχει μια ευχάριστη πρωτοτυπία, γνώριμη και προσφιλή στη συγγραφέα:

Παράλληλα με το έθιμο που καταγράφει και περιγράφει με σαφήνεια σε προσεγμένη νεοελληνική γλώσσα, με λεπτομέρειες που ήξερε ή συγκέντρωσε από παλιότερους Σιατιστινούς, παραθέτει και κείμενο δικό της σχετικό με το θέμα, ακολουθώντας αυτή τη φορά λογοτεχνική φόρμα και χρησιμοποιώντας τη Σιατιστινή ντοπιολαλιά - θα τολμούσα να πω του περασμένου αιώνα- ντοπιολαλιά που σήμερα άρχισε να ξεθωριάζει και έτσι το κείμενο λειτουργεί και σαν παρακαταθήκη γλωσσικού υλικού.

.....

Όλο το κείμενο του βιβλίου το διατρέχει μια διάθεση ερμηνείας, είτε πρόκειται για λέξεις είτε για καταστάσεις.

Έτσι πολλές φορές η συγγραφέας αποστασιοποιείται από το έθιμο και το περιγράφει με καθαρά επιστημονικούς όρους.

(από την παρουσίαση του βιβλίου την οποία έκαναν οι συνεργάτες του siatistanews.gr)

Τεντοκάλης Θεόδωρος
(1920- 2005)

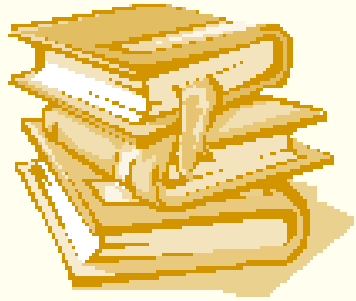

Ο Θεόδωρος Δ. Τεντοκάλης γεννήθηκε στη Σιάτιστα το 1920, όπου και πέρασε τα παιδικά του χρόνια ως τη Β΄ τάξη του Γυμνασίου, οπότε πήγε στη Θεσσαλονίκη και φοίτησε στη νεοϊδρυθείσα τεχνική Σχολή ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ. Πήρε το πτυχίο του μηχανικού το 1939 και δούλεψε σε διάφορα εργοστάσια με την ειδικότητα του μηχανικού πλεκτομηχανών.

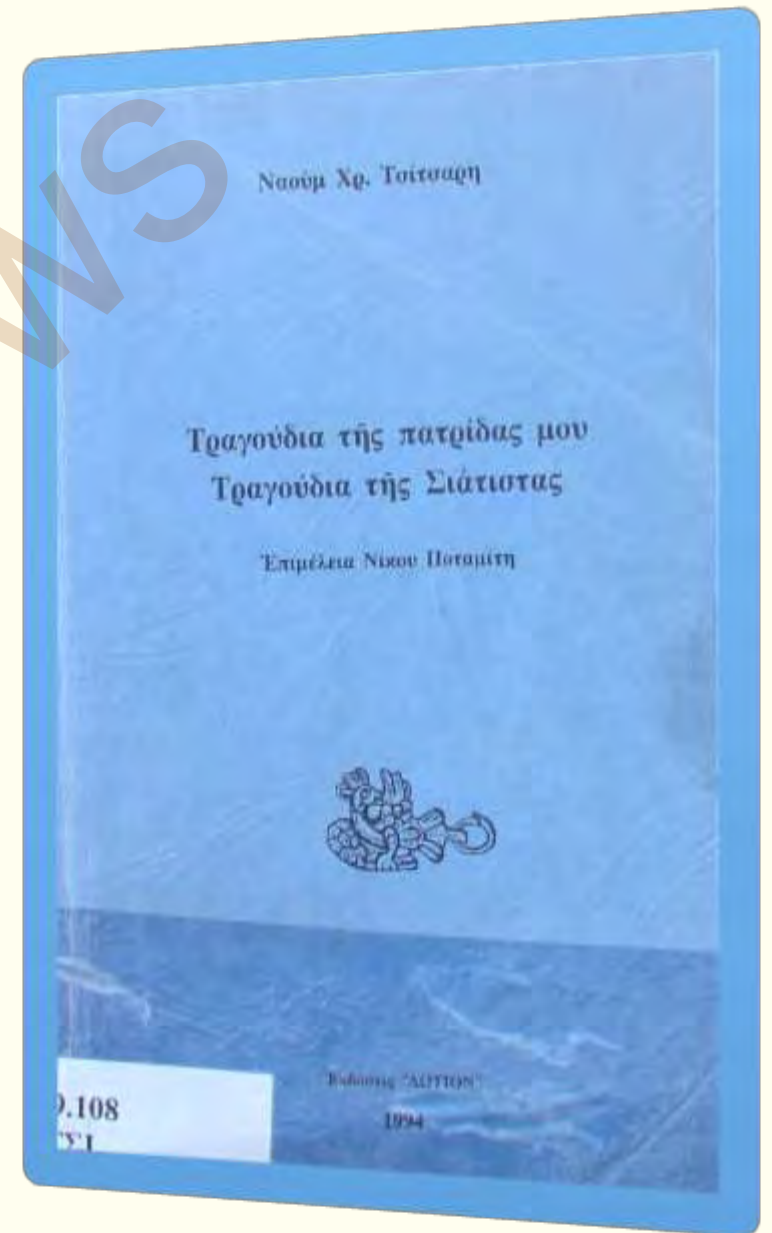
Το βιβλίο **Η Σιάτιστα των παιδικών μου χρόνων** περιέχει 61 αφηγήματα βασισμένα σε αναμνήσεις από τα παιδικά του χρόνια και διαπνεόμενα κάποια από ρεαλισμό, τα περισσότερα όμως από έναν αισιόδοξο ανθρωπισμό, όπως ακριβώς έβλεπαν τα γεγονότα τα αθώα μάτια ενός αισθαντικού παιδιού σημειώνει στον πρόλογο ο επιμελητής του βιβλίου Αναστάσιος Χ. Μέγας.

Ο συγγραφέας έλαβε πρόνοια και για τους μη σιατιστινούς αναγνώστες ή γενικότερα για όσους δεν κατέχουν το σιατιστινό γλωσσικό ιδίωμα που διατρέχει τα αφηγήματα προσθέτοντας στο τέλος κάθε αφηγήματος Γλωσσάρι και στο τέλος του βιβλίου γενικό Αλφαβητικό Γλωσσάρι. Και τα δυο αυτά είναι πολύτιμο βοήθημα όχι μόνο για τους αναγνώστες του συγκεκριμένου βιβλίου αλλά και για όλους όσους «συναντιούνται» με τη σιατιστινή ντοπιολαλιά.

Προσημείωση του επιμελητή (Νίκου Ποταμίτη) στο βιβλίο
του **Ναούμ Τσίτσαρη: Τραγούδια της πατρίδας μου**
Τραγούδια της Σιάτιστας

Το μεγάλο γεγονός της πνευματικής ζωής στη μικρή κοινωνία της Σιάτιστας το καλοκαίρι του 1952 ήταν αναμφίβολα ο εχομός του εκ πατρός τέκνου της, γνωστού λαογράφου και από το 1947 καθηγητή της λαογραφίας στο Πανεπιστήμιο των Αθηνών, Γεωργίου Αν. Μέγα (Μεσημβρία 1893-Αθήνα 1976) και η εκ μέρους του καταγραφή δημοτικών τραγουδιών, που πρόθυμα οι γεροντότεροι δέχτηκαν για χάρη του να τραγουδήσουν στην αίθουσα τελετών του Τραμπαντζείου Γυμνασίου με τη συνοδεία του τοπικού μουσικού συγκροτήματος «Σκύλα». Ήταν τότε που -μαθητής ακόμη- ξεχώρισα τον Ναούμ Τσίτσαρη (Σιάτιστα 1890-Σιάτιστα 1986) όχι τόσο για το πόσο καλά τραγουδούσε όσο για το

πόσο ό,τι τραγουδούσε προσείλκυε το ενδιαφέρον των άλλων και ιδιαίτερα του Μέγα. Έτσι αποφάσισα να τον γνωρίσω από κοντά, να τον επισκεφτώ και να τον παρακαλέσω να μου απαγγείλει τους στίχους των τραγουδιών του, ώστε να συμπληρώσω τη συλλογή τραγουδιών που με τη βοήθεια κυρίως της μάνας μου είχα αρχίσει από καιρό να συγκροτώ και μάλιστα να ταξινομώ σε τεύχη με τον τίτλο «Δημοτική ποίηση».

Διαβάζοντας και ξαναδιαβάζοντας αυτά τα τεύχη στα σαράντα και πλέον χρόνια, που πέρασαν από τότε, διαπίστωνα όλο και περισσότερο πως τα αξιολογώτερα από κάθε άποψη τραγούδια ήταν αυτά που κατέγραψα στο φτωχικό σπίτι της Γεράνειας, στο οποίο ο παλιός αμπελουργός είχε την καλωσύνη να με δέχεται και να μου απαγγέλει τους στίχους, που είχε μάθει ασφαλώς από μικρός στη Σιάτιστα, ίσως όμως και μεγάλος στους κάμπους της ανατολικής Θεσσαλίας και της κεντρικής Μακεδονίας, όπου σχεδόν κάθε καλοκαίρι εργαζόταν ως θεριστής συντροφιά με άλλους συμπολίτες του. Γι' αυτό ακριβώς και θεώρησα χρέος μου να εκδώσω τα τραγούδια αυτά ως την αυθεντική μαρτυρία ενός ανθρώπου, που, παρόλο που δεν γνώριζε ανάγνωση και γραφή, ήξερε με ό,τι τραγουδούσε να αποτυπώνει ποιητικά την τελευταία γενιά, που ως ένα βαθμό διατηρούσε ακόμη ανέπαφες τις ρίζες της στη μακραίωνη πολιτιστική παράδοση του λαού μας.

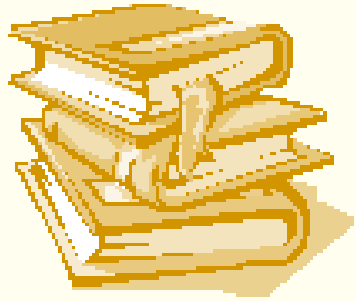

+

=

Το βιβλίο του κ. Μιχαήλ Χατσιούλη **ΣΙΑΤΙΣΤΙΝΗ ΝΤΟΠΙΟΛΑΛΙΑ- ΤΑ ΣΙΑΤΣ'ΙΝΑ**, Γλωσσάριο, παροιμίες, ιστορίες και άλλα, Σιάτιστα 2004, αποτελεί επανέκδοση σε ένα τόμο– από τη Μανούσεια Βιβλιοθήκη– των έργων του ίδιου **ΤΑ ΣΙΑΤΣ'ΙΝΑ**, το **σιατιστινό γλωσσικό ιδίωμα**, Σιάτιστα 1992, και **ΟΣΑ ΜΥΘΙΑ ΤΟΣΑ ΑΛΗΘΕΙΑ**, **σιατιστινές παροιμίες, παροιμιώδεις φράσεις, ευτράπελες ιστορίες, σιατιστινά ανέκδοτα**, Σιάτιστα 1996.

Στο προλογικό σημείωμα ο τότε Διευθυντής της Μανούσειας Βιβλιοθήκης κ. Παναγιώτης Μάνιος σημειώνει χαρακτηριστικά:

Άριστος γνώστης του τοπικού μας ιδιώματος, συστηματικός εραμιστής του γλωσσικού πλούτου αλλά και δεινός χρήστης του χρωστήρα, γιατί είναι και καταξιωμένος ζωγράφος ο Μ. Χατσιούλης, κάνει πιο ευχάριστο το ανάγνωσμα καθώς συνοδεύει αρκετά κείμενά του με σκίτσα και ανεικονικό διάκοσμο, άψογα σχέδια από τα αρχοντικά της Σιάτιστας και τους φεγγίτες τους, τις εκκλησιές και τα καμπαναριά τους, από αντικείμενα, (νοικουκυράτα ή αγγειά) του παραδοσιακου καθημερινού βίου.

ΟΥ ΓΑΜΠΡΟΣ

Μαρικοί λένε ότι μεταξύ των κατοίκων της Γεράνειας και της Χώρας, των δυο συνοικιών της Σιάτιστας, υπήρχαν διαφορές. Μια απ' αυτές ήταν ότι οι Γερασιώτες ήταν σκληροί και ατίθασοι, ενώ οι Χωριώτες ήταν πιο ήπιοι, μαλακοί και ήρεμοι. Απόδειξη γι' αυτό μου διηγήθηκαν το παρακάτω περιστατικό:

«Ου Μπίτσιας» θα γινόταν γαμπρός, γι' αυτό ανέβηκε στη Χώρα να κουρευτεί και να ξυριστεί. Κουρεία υπήρχαν στη Γεράνεια, αλλά έτσι θεώρησε καλό, μια που θα γινόταν γαμπρός, να πάει να κουρευτεί εκεί που κουρεύεται ο κ. Γυμνασιάρχης, που ήταν και Γερασιώτης. Μπαίνει στο κουρείο και φωνάζει με την τραχιά φωνή του:

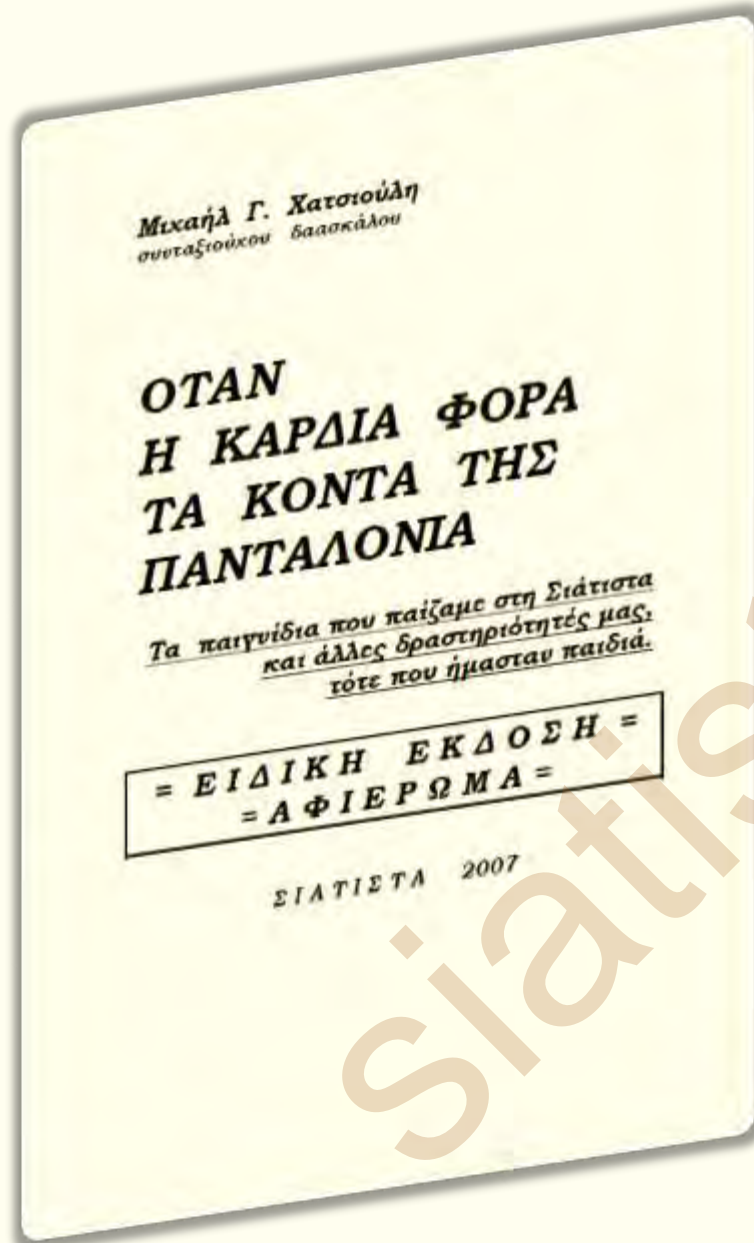
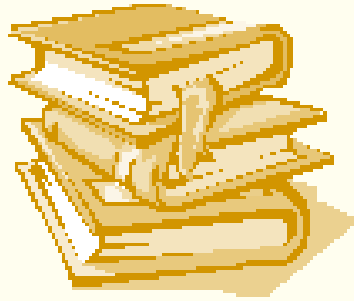
- Να μι κουρέψ κι να μι ξουρίεις ιασι ταχιά θα ένου γαμπρός.

Ο κουρέας γεμάτος ευγένεια τον έβαλε στην πολυθρόνα και αφού πρώτα τον κούρεψε ετοιμάστηκε στη συνέχεια να τον ξυρίσει. Κάνει τη σαπουνάδα και με το πινέλο ετοιμάζεται να τον σαπουνίσει. Τότε ο Μπίτσιας, που μέχρι εκείνη τη στιγμή ήταν ήρεμος, πετάχτηκε επάνω και λέει στο κουρέα:

- Ιγώ ειμι Ιρασιώτς. Θα μι ξουρίεις χουρίς σαπνάδα.

Τι να κάνει κι ο κουρέας, ακονίζει το ξυράφι στο λουρί και τραβάει μια ξυραφιά στο δεξί μάγουλο του Μπίτσιια. Ο Μπίτσιας πόνεσε, στριφογύρισε στην πολυθρόνα, τα μάτια του δάκρυσαν, αλλά έκανε υπομονή. Με τη δεύτερη ξυραφιά δεν άντεξε. Τότε λέει σιγά στον κουρέα για να μη τον ακούσουν οι άλλοι:

- Είμι Ιρασιώτς κι βαστώ στουν πόνου, αλλά η μάνα μ είνι Χουριώτσα (από τη Χώρα), ιασιαντό βάλι μ κι λίγου σαπνάδα.

Το καινούργιο βιβλίο του κ. Μιχάλη Χατσιούλη: **ΟΤΑΝ Η ΚΑΡΔΙΑ ΦΟΡΑ ΤΑ ΚΟΝΤΑ ΤΗΣ ΠΑΝΤΑΛΟΝΙΑ** δεν προσφέρει μόνο ένα νοσταλγικό ταξίδι στα παιδικά χρόνια της γενιάς του, δεν είναι απλά ένα ευχάριστο ανάγνωσμα, αποτελεί, κατά τη γνώμη μου, και μια συμβολή στην καταγραφή της Τοπικής Ιστορίας της Σιάτιστας.

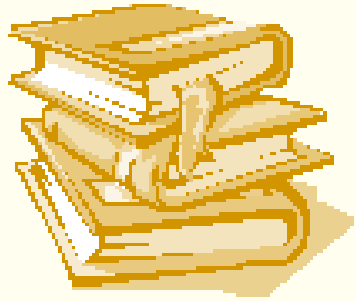
Ο κάθε νεότερος ερευνητής διαβάζοντας τα παιχνίδια, που αναλυτικά περιγράφει ο κ. Χατσιούλης, και τις δραστηριότητες των παιδιών της εποχής του μπορεί να αντλήσει πολύτιμες πληροφορίες για έθιμα και κυριολεκτικά για τα ήθη και τον τρόπο ζωής της Σιάτιστας των παιδικών χρόνων του συγγραφέα.

Προσωπικά χάρηκα τον όμορφο κι εκφραστικό τίτλο του βιβλίου καθώς και τη μεθοδική παρουσίαση του θέματος. Νομίζω πως ο κ. Χατσιούλης και συνταξιούχος ακόμη συνεχίζει να διδάσκει. Ανήκω στη γενιά που "άκουσε" και "είδε να παίζονται" πολλά από αυτά τα παιχνίδια, στη γενιά που "αναζητάει πληροφορίες" γι' αυτά. Έτσι είναι εύλογη η ευγνωμοσύνη που του οφείλω για την καταγραφή και την παρουσίαση των παιχνιδιών των παιδικών του χρόνων.

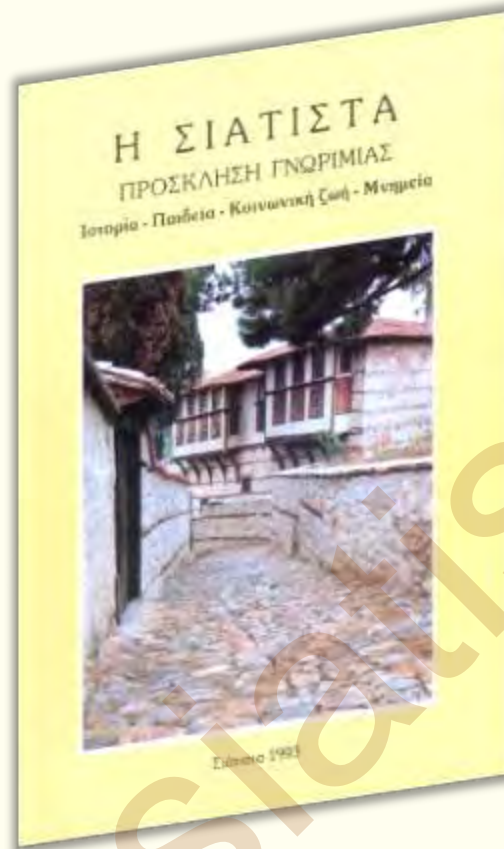
*Στο τέλος του Επιλόγου του ο συγγραφέας γράφει: "... Θέλησα να περισώσω ό, τι ζήσαμε με τη μορφή κάποιου παιχνιδιού στον πιο ωραίο σταθμό του τραίνου της ζωής που λέγεται **παιδικά χρόνια**. Δεν γνωρίζω αν το κατορθώσα."*

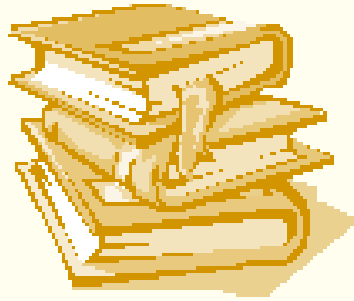
Αγαπητέ κύριε Μιχάλη, όχι απλά το κατορθώσατε αλλά επί πλέον το μοιραστήκατε και με όσους δεν είχαν την τύχη να το ζήσουν.

(από την παρουσίαση του βιβλίου στο δικτυακό τόπο siatistanews.gr)

Για την **τουριστική προβολή** της πόλης μας έχουν εκδοθεί τα βιβλία:

Προλογος

"Μεσ' στο χαρό που σέρνουμε με πόθο και κομάρι
καπέλλες που διακρίθηκαν στη λεβεντιά και χάρη
είναι και μια λεβεντίσσα πεντάμορφη πισσμένη,
σπου την λένε ΣΙΑΤΙΣΤΑ στον κόσμο ξεκουσμένη"
ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΟΖΗΣ

Ο σύντομος αυτός οδηγός της Σιάτιστας έχει σαν σκοπό του να κατατοπίσει τον επισκέπτη με τρόπο σύντομο, σαφή και πλήρη για την ιστορία, τα μνημεία και τις παραδόσεις της.

Με τον οδηγό αυτόν μπορείτε να αξιοποιήσετε απόλυτα την εδώ παραμονή σας. Θα βρείτε αξιοθαύμαστη φιλοξενία και ζεστή φιλική ατμόσφαιρα.

Γεώργιος Μ. Μπόντας

Η ΣΙΑΤΙΣΤΑ

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΓΝΩΡΙΜΙΑΣ

Ιστορία - Παιδεία - Κοινωνική ζωή - Μνημεία

Σιάτιστα 1993

Συντακτική Επιτροπή

Μιχαήλ Γ. Δσιναβός
Αναστάσιος Ν. Δάρδας
Δημήτριος Γ. Μπάτζιος
Γεώργιος Μ. Μπόντας
Δημήτριος Γ. Σιάσιος

Έκδοση Δήμου Σιάτιστας

Αγγλικό κείμενο: Γεώργιος Μ. Μπόντας
Μετάφραση: Αικατερίνη Α. Παϊκόν

Φωτογραφίες:

Γεώργιος Θ. Λογδανίδης, Σιάτιστα

Φωτοστοιχειοθεσία - Μοντάζ - Εκτύπωση
Εκδόσεις «Μαιάνδρος»

Τυπογραφία: Ομηρίδου 41, τηλ. 905.996

Γραφείο: Αγίουσά 1 - τηλ. 241.675 - Θεσσαλονίκη

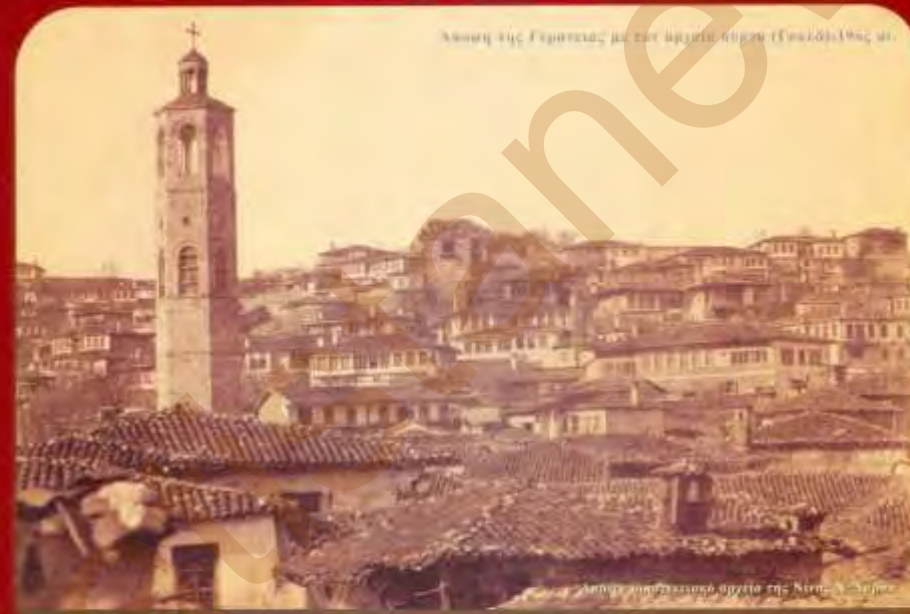
Φωτογραφία εμπροσθοφύλλου: Αρχαιολογικό Μουσείο

Φωτογραφία οπισθοφύλλου: Από την επίδειξη χειρισμών του Συνδέσμου Γου-
ναπισμίου - Γουναρικών Σιάτιστας «Ο Προφήτης Ηλίας» στην Έκθεση «Φύλαξε
να» Δ.Ε.Θ. 1992

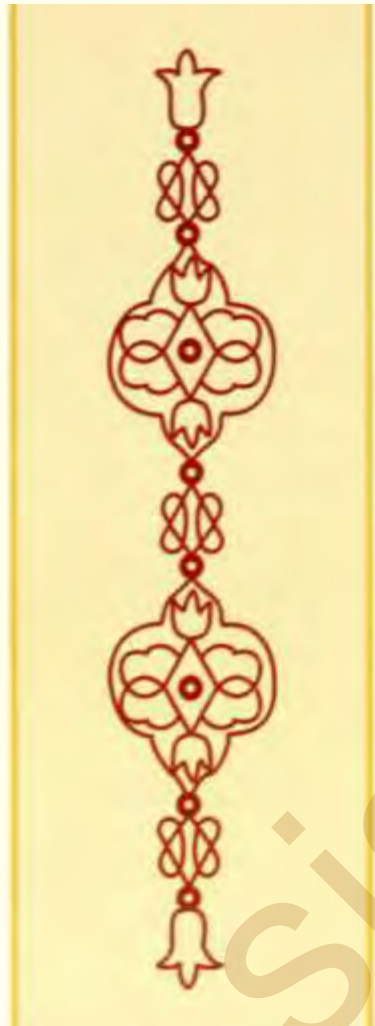
ΣΙΑΤΙΣΤΑ

Ιστορία - Τέχνη - Πολιτισμός

ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΤΟΥ 1^{ου} ΑΝΤΑΜΩΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΣΙΑΤΙΣΤΕΩΝ
11-16 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 2005

**Επιτροπή
Αναμνηστικής Έκδοσης**

Λάζαρος Παν. Γκερεχτές
Αναστάσιος Νικ. Δάρδας
Κων/νος Δ. Διαμαντής
Μιχαήλ Ι. Καραπατζιάς
Ζωή Ι. Κεραμάρη
Γεώργιος Κ. Κούφογιάννης
Γεώργιος Μ. Μπόντας
Τριαντάφυλλος Νικ. Φίλιος

Επιμέλεια - Δημιουργικό: Ματίνα Λυκά Σιάτιστα, τηλ. 24650 47002
Φωτογραφίες: Γιώργος Λογδανίδης, Σιάτιστα, τηλ. 24650 22145

...Τριγυρνώντας στους δρόμους της δικής μας πόλης και κοιτώντας τα ονόματα των δρόμων ξαναθυμήθηκα την «**κυρα-Σανούκω**» στο Μπούνο και το «**Νιόπλιο**» πάνω στον κεντρικό δρόμο, αλλά και τον «**Χατζηγιαννάκογλου**» και τον «**Σακαλή**», ονόματα «άγνωστα», αν δεν τα είχα ξαναδιαβάσει στη στήλη του ΗΡΩΟΥ της πόλης μας.

Τότε ένιωσα την υποχρέωση της γενιάς μου, αυτής που άκουσε τις «προφορικές μαρτυρίες» από όσους έζησαν την μάχη της 4^{ης} **Νοεμβρίου 1912** και το **Φαρδύκαμπο** και που ταυτόχρονα έχει τη δυνατότητα της αναζήτησης στοιχείων σε αρχειακό υλικό μέσω διαδικτύου, την υποχρέωση να αρχίσω την καταχώρηση των πληροφοριών για το όνομα κάθε δρόμου της Σιάτιστας σε ενιαίο και εύχρηστο σύνολο, σημειώνει μεταξύ άλλων η κ. Ζωγράφου στην εισαγωγή του βιβλίου της **Συνάντηση με την Ιστορία στους δρόμους της Σιάτιστας**.

Και στον τομέα των **επιστημών και τεχνών** είναι παρόντες οι Σιατιστινοί γράφοντας για τη Σιάτιστα.

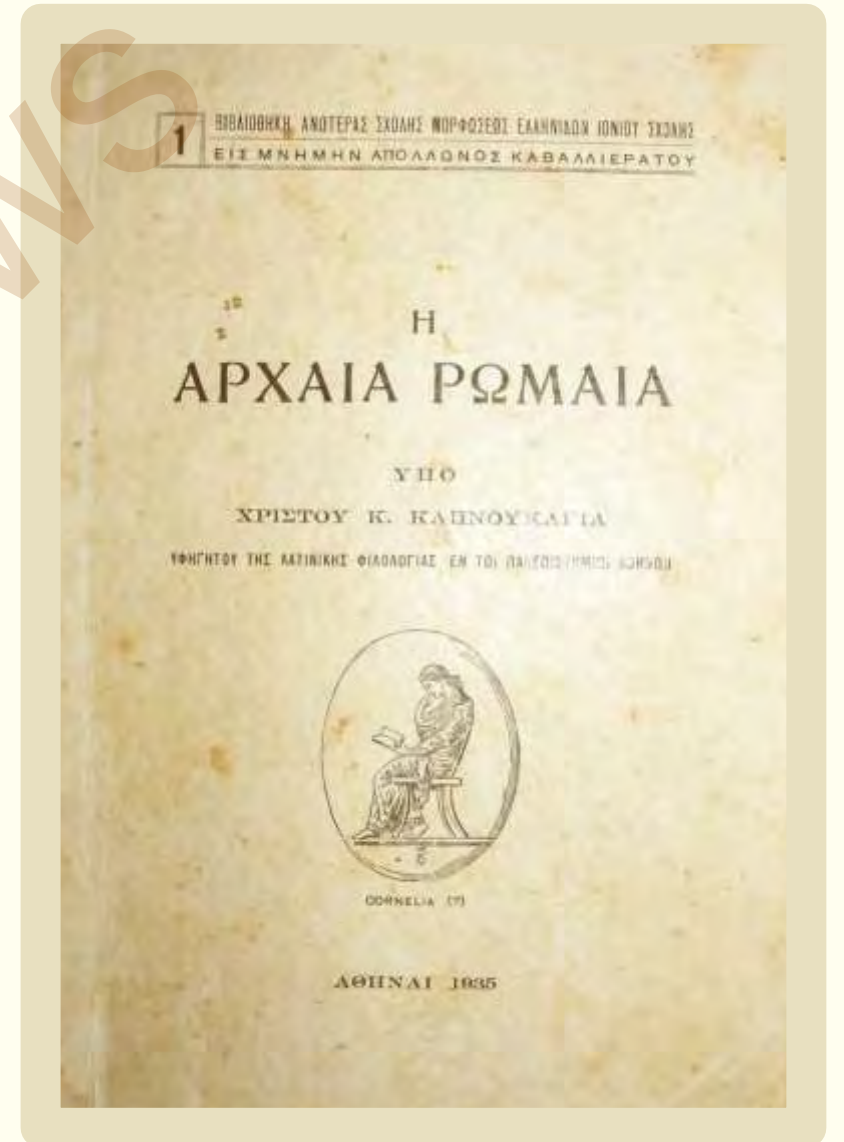

Από τα 33 έργα του Χρίστου Καπνουκάγια που εντοπίσαμε ξεχωρίζουμε ένα, την **Αρχαία Ρωμαία**,

«Η Αρχαία Ρωμαία. Βιβλιοθήκη ανωτέρας σχολής μορφώσεως ελληνίδων Ιονίου Σχολής, εις μνήμην Απόλλωνος Καβαλλιεράτου, Αθήναι 1935»

για την πρωτοτυπία και τη χαριτωμένη αναφορά του στη Σιάτιστα.

Στις σελίδες αυτού του βιβλίου κάνει λόγο για την κόμμωση των γυναικών της αρχαίας Ρώμης ανάλογα με την ηλικία τους και προχωρεί σε αναφορές παραλληλισμού ή απλής ομοιότητας προς το χτένισμα των γυναικών της Σιάτιστας. *«...Αι Ρωμαίαι μικραί...(τα μαλλιά των) τα έπλεκον εις πλοχμόν, πλεξούδαν (κλώσαν λεγομένην εις την Σιάτισταν της Δυτικής Μακεδονίας),όταν η κόρη έφθανεν εις ώραν γάμου τότε τα μαλλιά της επλέκοντο εις κόρυμβον (κότσον)... .. εις την Σιάτισταν της Δυτικής Μακεδονίας ο κόρυμβος λέγεται κούκους...».*

η Σιάτιστα
...μέσα από το φακό
του Γιώργου Λογδανίδη

Ο Γιώργος Λογδανίδης γεννήθηκε στη Νεάπολη Κοζάνης. Ο πατέρας του Θεόδωρος ήταν καλλιτέχνης φωτογράφος. Κοντά του έμαθε και αγάπησε την τέχνη της φωτογραφίας.

Στη Σιάτιστα ήρθε το 1980, παντρεύτηκε τη σιατιστινή Περιστέρα Δ. Πατρώνα, έκανε οικογένεια και πολιτογραφήθηκε σιατιστινός στη συνείδηση και στην καρδιά όλων μας. Έγινε ένα με τους ντόπιους, παρών και συμμετοχος στις χαρές και τις λύπες τους, στις γιορτές και τα πανηγύρια τους, στις ποικίλες εκδηλώσεις και τα έθιμά τους, που έγιναν και δικά του.

Με το φωτογραφικό του φακό 30 χρόνια τώρα καταγράφει με συνέπεια και επαγγελματισμό τη ζωή και τη φύση της πόλης.

Παγιδεύει τα ουράνια τόξα που στεφανώνουν την πόλη, κυνηγάει τα ολόγιομα φεγγάρια του καλοκαιριού να τα πετύχει την ώρα που χρυσώνουν τον Αϊ-Δημήτρη μας. Περιμένει ατέλειωτες ώρες τον αδυσώπητο Ήλιο να ρίξει με κατάλληλη γωνία τις ακτίνες του στα βουνά μας, για να πετύχει μια άποψη της πόλης που να αποδίδει το κύριο χαρακτηριστικό της φυσιογνωμίας της: «Τα θεμέλια μου στα βουνά».

Οι γάμοι μας με τον τρανό χορό, τα βαφτίσια των παιδιών μας, οι παρελάσεις των σχολείων μας, οι δραστηριότητες των Συλλόγων της πόλης, τα μπουμπουσιάρια, οι κλαδαριές, οι καβαλάρηδες του Δεκαπενταύγουστου και τόσα άλλα περνούν από το φακό της μηχανής του και μένουν για πάντα συνήγοροι της μνήμης μας.

Στο βιβλίο του **Η ΣΙΑΤΙΣΤΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΟ ΦΑΚΟ ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΔΑΝΙΔΗ** μέσα από επιλεγμένες φωτογραφίες ξεδιπλώνει την Ιστορία, γενικά τον Πολιτισμό της Σιάτιστας, τη ζωή της Σιάτιστας του Χθες και του Σήμερα έτσι, όπως τη βίωσε μέσα από το φωτογραφικό του φακό.

... Πρόκειται για συλλογή φωτογραφιών της <Καίτης Παπαναούμ> των τελευταίων χρόνων, φωτογραφιών μιας ερασιτέχνηδας με εξαιρετική αίσθηση του χώρου και των χρωμάτων με συναίσθηση της ιστορικότητας του τόπου και των μνημείων του, συχνά με προσωπικές μνήμες και παραστάσεις προσφιλών προσώπων στην καθημερινότητά τους, αλλά και στα πλαίσια είτε κοινωνικών εκδηλώσεων είτε τοπικών εθίμων, που και γι' αυτά φημίζεται η Σιάτιστα. Μάλιστα για να δοθεί μια πληρέστερη εικόνα της πόλης, στη διαχρονική της πορεία, και για το νεότερο Σιατιστινό αλλά και για τον Ξένο που θα εντρυφήσει σε αυτό, συμπληρώνονται θεματικά και ιστορικά οι δικές της φωτογραφίες με φωτογραφίες παλιότερες, της οικογενειάς της ή οικογενειών φίλων της....

Θεόδωρος Χαρ. Τζώνος
Καθηγητής Δημοσίου Δικαίου
πρώην Αντιπρύτανης Παντείου Πανεπιστημίου

(απόσπασμα από εισαγωγικό σημείωμα στο βιβλίο)

Ψημμένος Νίκος, Ομότιμος Καθηγητής Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Κάποια από τα έργα του:

Μελετήματα Νεοελληνικής Φιλοσοφίας-Α΄, Ιωάννινα, Δώτιον, 2004.

Μελετήματα Νεοελληνικής Φιλοσοφίας-Β΄, Ιωάννινα, Δώτιον, 2007.

Η Ελληνική Φιλοσοφία από το 1453 ως το 1821. Ανθολογία κειμένων με εισαγωγή και σχόλια. Τόμος Α΄, Αθήνα, Γνώση, 1988.

Η Ελληνική Φιλοσοφία από το 1453 ως το 1821. Ανθολογία κειμένων με εισαγωγή και σχόλια. Τόμος Β΄, Αθήνα, Γνώση, 1989.

Για τον Μεθόδιο Ανθρακίτη, Μελετήματα, Ιωάννινα, 2007.

Σωκράτης, Ένα δοκίμιο + δώδεκα ερωτήματα για τη ζωή και το έργο του, Ιωάννινα, Δώτιον, 2007.

Από τις ποιητικές συλλογές του:

Στης Ποταμιάς τ' αηδόνι. Ελεγεία, Ιωάννινα, Δώτιον, 2005.

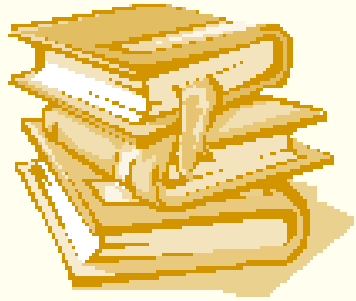
Εν Σιατίστη, Ιωάννινα, Δώτιον, 2005.

Εμπεσών εν Εμπεσώ, Ιωάννινα, Δώτιον, 2006.

Περί βλεμμάτων, Ιωάννινα, Δώτιον, 2007.

Νίκος Ποταμίτης είναι το όνομα που επιλέγει ο Ν. Ψημμένος, όταν δημοσιεύει τις ποιητικές του συλλογές.

Πηγή:http://www.kenef.phil.uoi.gr/dynamic/auth_books.php?Name_ID=33

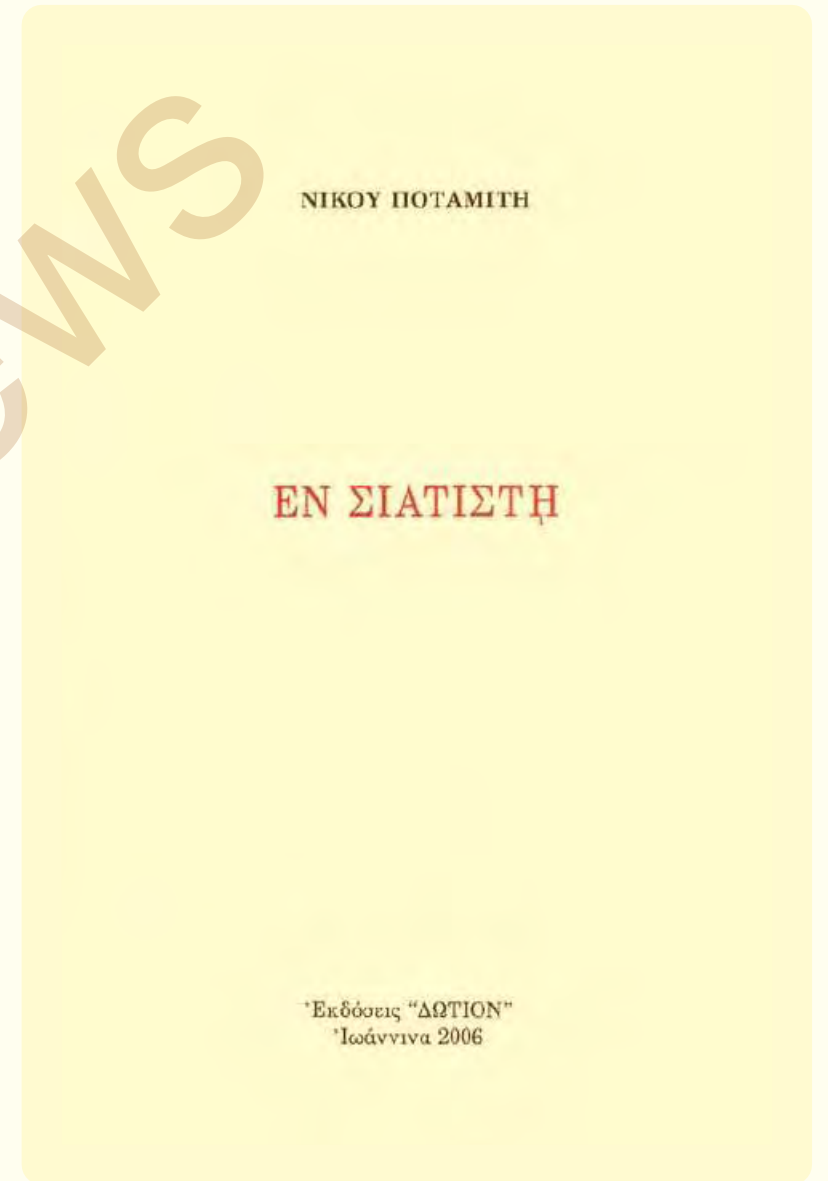

Ο Νίκος Ψημμένος δεν γεννήθηκε στη Σιάτιστα. Ήρθε μικρός στη Σιάτιστα, μεγάλωσε σ' αυτήν, φοίτησε στα σχολεία της, διάλεξε ως σύντροφο της ζωής του τη σιατιστινή Μαλαματή Βούρου και έγινε δικός μας.

Με τη ζωή του και τις δημιουργίες του επάξια πολιτογραφήθηκε στο νου και στην καρδιά μας Σιατιστινός.

Καλλιτεχνική επικύρωση της αυθόρμητης αυτής διαδικασίας πολιτογράφησης αποτελεί η ποιητική του συλλογή **ΕΝ ΣΙΑΤΙΣΤΗ**

Είναι μια ζωγραφιά της Σιάτιστας και της Ιστορίας της.

Τὸ βουνὸ

Γρίβας ποὺ δὲν καλπάζει:
Κορυφογραμμὴ σὲ κίνηση χοροῦ,
πλατύχωρη ποδιὰ
νὰ τὴ χωρίζουν λεπτεπίλεπτες γραμμές
σὲ χρυσαφένια βοσκοτόπια
κι ἓνα κατώφλι
μὲ τὸ παλιὸ μας Φλωροχώρι...

Τὰ παράθυρα

Ἄρνοῦμαι νὰ μετρήσω
τὰ παράθυρα τῆς πόλης,
ποῦ κατάματα τολμᾶ
τὸν ἥλιο ν' ἀντικρύσει·
ἄρκεϊ μου τὸ πὼς μαθαίνω,
γιατὶ τόσων λογίων τόσο φῶς
ἐκπέμπει πάντα γύρω της
ἐδῶ καὶ τρεῖς αἰῶνες...

Τὰ χελιδόνια

Στὴν πόλη μας τὰ χελιδόνια
ἀργοῦν νὰ φτερουγίσουν·
σὰν ἔρθουν ὅμως
ξαναβρίσκουν ὅλα τ' ὄνομά τους:
Περιστέρα, Σύρμω καὶ Μαλάμω,
Κώτιας, Λιάλιας, Μπίτιας καὶ Ναούμς....

Η κ. Θεοδώρα Ζωγράφου- Βώρου σε επιστολή της στον κ. Νίκο Ψημμένο μεταξύ άλλων γράφει για το ΕΝ ΣΙΑΤΙΣΤΗ :

..... η Σιάτιστα βρήκε το ζωγράφο ποιητή της και τον με γνώση υμνητή της.

Την αγάπη σου για την πόλη εμείς την ξέρουμε, την καταλαβαίνει όμως χωρίς κόπο και όποιος άλλος -ξένος- διαβάσει τα ποιήματά σου. Έδωσες την ταυτότητα της πόλης τέλεια όχι μόνο με λόγο, αλλά κύρια με την εικόνα που με το λόγο σου έχτισες.

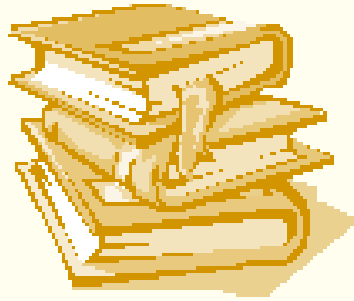
Έδωσες τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της .

Είδες τη μοίρα και τα συναισθήματα των ανθρώπων της στην ξενιτιά, αλλά και στην πατρίδα και μας συγκίνησες.

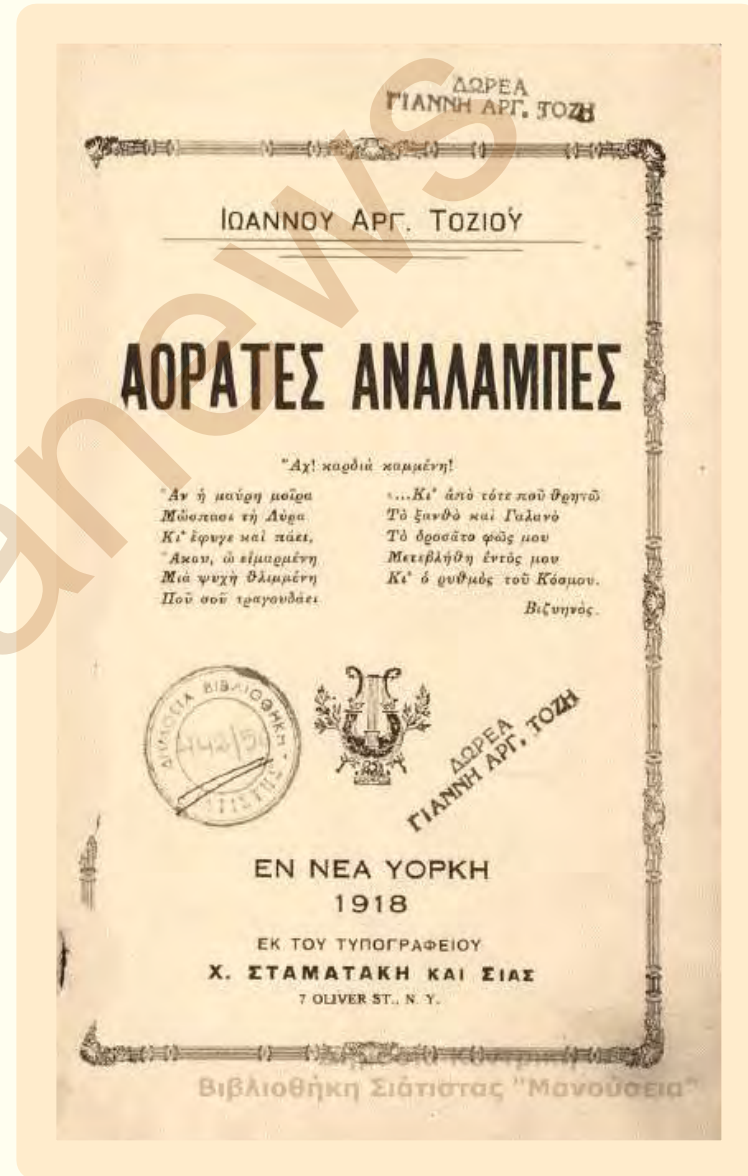
Έπαιξες ωραία **Στα Χελιδόνια** με τα ονόματα και την αγάπη σου για τη δική σου, νομίζω, άξια χελιδόνα.

Είσαι, τέλος, ένας *doctus poeta* για μια ιστορική περίοδο της Σιάτιστας. Όποιος ξέρει γι' αυτήν αμέσως αναγνωρίζει τις αναφορές σου και βλέπει πόσο εύστοχα και διεισδυτικά σχολιάζεις ποιητικά κάποια θέματα Φρόντισες όμως, σαν καλός δάσκαλος, να δώσεις εκείνες τις πληροφορίες που και τον αδαή θα τον ενημερώσουν, ώστε να κατανοήσει το κείμενο και, πέρα από την αισθητική του λόγου, να σκεφτεί τα πράγματα και τους ανθρώπους, την πόλη και την κοινωνία της.

Χάρηκα, τέλος, το λόγο σου, που είναι στην κυριολεξία επιγραμματικός, αυστηρά σοβαρός. Είπες τόσο πολλά και σημαντικά με τόσο λίγα λόγια.

Τόζης Γιάννης του Αργυρίου 1898(-)-1962
Λογοτέχνης-Ερευνητής

Ο Γιάννης Τόζης παιδί φτωχής οικογένειας αναγκάστηκε να διακόψει τις σπουδές του στο Τραμπάντζειο Γυμνάσιο για να πάει στα 15 του χρόνια μετανάστης στις ΗΠΑ.

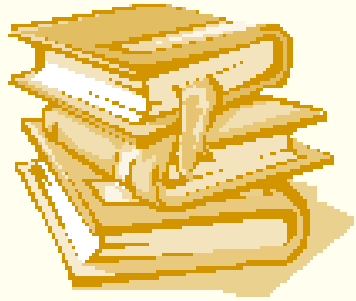
Από το Δημοτικό σχολείο ακόμα είχε διαφανεί η καλλιτεχνική του φύση.

Το 1918 στη Νέα Υόρκη εξέδωσε τις "**Αόρατες αναλαμπές**", βιβλίο περίπου 150 σελίδων με ποιήματα και λίγα πεζά.

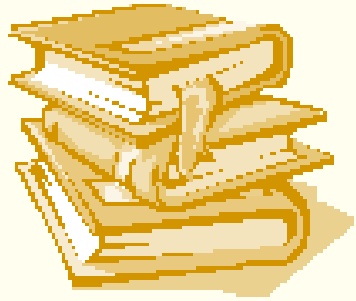
Το ποίημα του "**Η Σιάτιστα**" - που παρουσιάζει σύντομα, έμμετρα και πληρέστατα την ιστορία της Σιάτιστας- είναι τόσο πολύ διαδεδομένο που θεωρήθηκε δημοτικό.

Στη συλλογή "**Αόρατες αναλαμπές**" μαθαίνουμε και μια άλλη συγκινητική πληροφορία: το βιβλίο εκδόθηκε με την οικονομική συνδρομή Σιατιστινών μεταναστών στις ΗΠΑ! Το 1918, οι Σιατιστινοί μετανάστες-οι περισσότεροι δεν είχαν πάει σχολείο- χρηματοδοτούσαν την έκδοση ποιητικής συλλογής! Κι αυτό, γιατί δημιουργός της ήταν ένας σαν κι αυτούς... ένας νεαρός ταλαντούχος μετανάστης.

Η εργασία του **Σιατιστινά**, δημοσιευμένη στα **Μακεδονικά**, τόμος 2 του 1953, ακόμη και σήμερα εξακολουθεί να είναι πλούσια πηγή για τους μελετητές της Ιστορίας της Σιάτιστας.

Το εξώφυλλο του βιβλίου της κ. Ζωής Χατζή-Μιχαλοπούλου. Ζωγραφικός πίνακας (crayon, 1957) της Χαρίκλειας Παπαθανασίου καθηγήτριας στο Τραμπάντζειο Γυμνάσιο Σιατίστης.

Η κ. Ζωή Χατζή-Μιχαλοπούλου, κόρη του διακεκριμένου σιατιστινού εκπαιδευτικού και συγγραφέα Δημητρίου Χατζή, αρχιτέκτων μηχανικός η ίδια προχώρησε σε ιδιωτική έκδοση 53 φωτογραφιών οικογενειακών κειμηλίων συνοδεύοντάς τα με ενημερωτικές υποσημειώσεις, αναγκαίες για την τεκμηριωμένη ψηφιακή αρχειοθέτηση σε εργαστήρι τοπικής ιστορίας, την οποία όλοι προσδοκούμε.

Η έκδοση έχει τον τίτλο **Μνήμες των περασμένων αιώνων από τη ΣΙΑΤΙΣΤΑ.**

Η εισαγωγή της εργασίας της θεωρούμε ότι είναι αποκαλυπτική των αιτίων που ώθησαν την κ. Ζωή Χατζή-Μιχαλοπούλου στην έκδοση αυτή καθώς και των προθέσεων της δημιουργού, για το λόγο αυτό και την παραθέτουμε αυτούσια μαζί με μία φωτογραφία από το σύνολο των 53.

Λίγα λόγια

Θα ήταν ευχής έργο αν υπήρχαν λαογραφικά μουσεία σε όλους τους ιστορικούς οικισμούς της Ελλάδας που αποτελούν την σύνδεση της Μεταβυζαντινής εποχής με την Νεώτερη. Όσο πιο πολλές μνήμες διασωθούν τόσο περισσότερο φωτίζεται η σκοτεινή περίοδος της Τουρκοκρατίας και η συνέχιση του Ελληνισμού στην διάρκειά της.

Η Σιάτιστα είναι ένας τέτοιος ιστορικός οικισμός. Με πληθυσμό που δεν υπερέβαινε τις 5.000-5.500 έπαιξε σημαντικό ρόλο και ανέδειξε εξέχουσες μορφές στον κλήρο, στα γράμματα και στις τέχνες. Ήταν πάντα ετοιμοπόλεμη και σε συνεχή εγρήγορση για την αντιμετώπιση της κάθε απειλής δίνοντας νικηφόρους αγώνες. Παράλληλα, το εμπόριο που αποτελεί βασικό στοιχείο της κοινωνικής της δομής, της εξασφαλίζει τον πλούτο και βοηθά στην ευημερία και στην άνδιση του πολιτισμού στην πόλη.

Για χρόνια η επιθυμία των Σιατιστινών για τη διάσωση των κειμηλίων τους εκφράσθηκε με διάφορες ιδιωτικές πρωτοβουλίες. Η δημιουργία όμως ενός επίσημου Λαογραφικού Μουσείου έχει δυσκολίες. Σκέφτηκα, πως όσα κειμήλια και παλιά αντικείμενα, που βρίσκονται ακόμη στην κατοχή Σιατιστινών, αν δεν είναι εύκολο να δωριθούν και να στεγασθούν με ασφάλεια σε ένα επίσημο Λαογραφικό Μουσείο, θα μπορούσε, σαν πρώτο βήμα, να καταγραφούν. Ξεκινώντας από τα δικά μου «σεντούκια» και στη συνέχεια από κοντινούς συγγενείς και φίλους, μάζεψα ότι παλιό σιατιστινό βρήκα και το φωτογράφισα.

Τα ευρήματα είναι κατά τη γνώμη μου αντιπροσωπευτικά. Υπάρχουν αντικείμενα που κατασκευάστηκαν στην Ελλάδα και άλλα που έφεραν «απέξω», από χώρες της Ευρώπης που εμπορευόταν, οι Σιατιστινοί έμποροι. Δύο κουλτούρες τελείως διαφορετικές και πολλές φορές αντιφατικές. Μέσα απ' αυτές τις τάσεις πορεύθηκε η Σιάτιστα, δυσπρόσιτη και «απομονωμένη» με τις συνθήκες της εποχής, δημιουργώντας ένα δικό της ιδιόμορφο ρυθμό, διαφορετικό από τις γύρω περιοχές, τόσο στον τρόπο ζωής όσο και στις τέχνες, ζωγραφική, χειροτεχνία, ξυλογλυπτική και τέλος αρχιτεκτονική με τα μοναδικά στην Ελλάδα παλιά σπίτια.

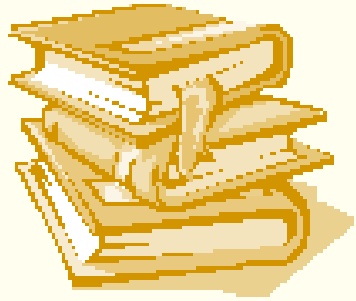
Μακάρι το δείγμα να μεγαλώσει, να γίνουν ταξινομήσεις, να βγουν συμπεράσματα, έστω και από φωτογραφίες, από μελετητές του μέλλοντος. Το παρελθόν ενός τόπου είναι η αφετηρία για το μέλλον του.

Αθήνα, 10 Νοεμβρίου 2010

Ζωή Χατζή-Μιχαλοπούλου

Νυφιάτικες παντόφλες κεντημένες σε ατλάζι, πρώτο ήμισυ του 19^{ου} αιώνα.

Στην πολύχρονη προσπάθειά μου να συγκεντρώσω και να καταγράψω, με σκοπό να περισώσω, τον γλωσσικό πλούτο της γενέτειράς μου Σιάτιστας, παρουσίασα στο παρελθόν δυο εκδόσεις, την πρώτη με τίτλο « ΤΑ ΣΙΑΤΣΝΑ» (Το Σιατιστινό Γλωσσικό Ιδίωμα), Σιάτιστα 1995, και τη δεύτερη με τίτλο: « ΣΙΑΤΙΣΤΙΝΗ ΝΤΟΠΙΟΛΑΛΙΑ» Γλωσσάριο - Παροιμίες - Ιστορίες. Έκδοση της Μανούσιας Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σιάτιστας, Σιάτιστα 2004.

Με τη συνέχιση όμως της έρευνας για τη συγκέντρωση και άλλων στοιχείων, βρέθηκε ένα πλήθος νέων λέξεων, οι οποίες δεν ήταν δυνατόν να μη καταγραφούν κάπου.

Εκτός από την Σιατιστινή Ντοπιολαλιά υπάρχει και η συνθηματική ομιλία των οικοδόμων «των μαστόρων της πέτρας» που είναι γνωστή με το όνομα «ΚΟΥΔΑΡΙΤΙΚΑ» που κι αυτή έπρεπε να κάπου να καταγραφεί.

Για τους παραπάνω λόγους προσφέρω σήμερα τη νέα μου έκδοση με τίτλο: «ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ ΣΙΑΤΙΣΤΙΝΗΣ ΝΤΟΠΙΟΛΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΟΜΙΛΙΑΣ ΤΩΝ ΚΟΥΔΑΡΑΙΩΝ». Σ' αυτή γίνεται μια συμπλήρωση, με την προσθήκη νέων λέξεων, διόρθωση ορισμένων σφαλμάτων των προηγούμενων εκδόσεων και μια παρουσίαση της συνθηματικής ομιλίας των «μαστόρων της πέτρας» «ΤΑ ΚΟΥΔΑΡΙΤΙΚΑ»

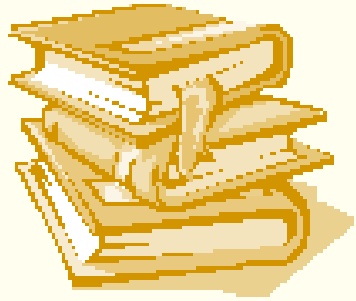
Μ/ΧΑΗΛ Γ. ΧΑΤΣΙΟΥΑΝΗΣ
ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΣ ΔΑΣΚΑΛΟΣ

(απόσπασμα από τον πρόλογο του συγγραφέα στην έκδοση του 2012)

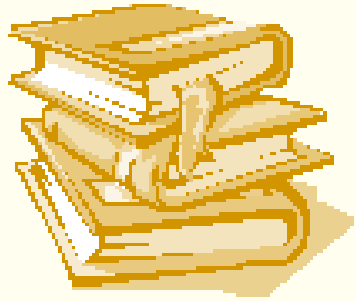
Για την σημασία της εργασίας του Μ. Χατσιούλη πάνω στο γλωσσικό ιδίωμα της Σιάτιστας παραθέτουμε απόσπασμα από την εισήγηση του Ομότιμου Καθηγητή Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων κ. Νικολάου Ψημμένου στην παρουσίασή από τη Μανούσεια Βιβλιοθήκη του βιβλίου της έκδοσης 2004 στο κοινό της Σιάτιστας στις 28/10/2007:

Σ' αυτό το βιβλίο καταγράφονται αλφαβητικά οι ιδιοματικές λέξεις και οι παροιμιακές φράσεις, που χρησιμοποιούν όλο και λιγότερο οι κάτοικοι της Σιάτιστας υπό την επίδραση της συνεχούς πλύσης εγκεφάλου από την τηλεόραση. Δεν αναζητείται η προέλευση των λέξεων, απλώς επισημαίνεται η σημασία τους. Γι' αυτό και κάθε λέξη μοιάζει να ανοίγει τους ορίζοντές μας προς τα περασμένα και τους πλέον ευαίσθητους από μας να μας οδηγεί και πάλι στο ερώτημα: τι μας ενδιαφέρει το ιδίωμα οποιασδήποτε κοινωνίας, το οποίο έτσι κι αλλιώς ξεπεράστηκε από τα πράγματα;

Κι εδώ είναι το βασικό σημείο προσφοράς του κ. Χατσιούλη: Επαναφέροντας στη μνήμη μας ξεχασμένες γενικά λέξεις και φράσεις, μας επιτρέπει να συνειδητοποιήσουμε την ιστορικότητα της παρουσίας των Σιατιστινών στο χρόνο, να αξιολογήσουμε την παρουσία τους αυτή από πραγματολογική σκοπιά και να αποδώσουμε τα του Καίσαρος τω Καίσαρι. Πέρα λοιπόν από αλήθειες του Χαϊντεγγεριανού τύπου «ο ιδιοματικός λόγος συμβάλλει τα μέγιστα στον εμπλουτισμό της κύριας γλώσσας ενός λαού» και γι' αυτό οφείλουμε να τον καλλιεργούμε, το έργο του κ. Χατσιούλη κείται δίπλα μας και μας καλεί: Ζήστε μαζί μου το αίσθημα της νοσταλγίας κι επιστρέψτε έστω και για λίγο βιωματικά σε ό, τι αποτελεί το θεμέλιο της όποιας εξέλιξης σας.

Γι' αυτό και μόνο τον ευχαριστούμε από καρδιάς.

Ακολουθεί η σχετική με τις δύο δημοσιεύσεις **Σιατιστινοί γράφουν για τη Σιάτιστα, ενότητα 1 και 2**

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Siatisstathews

SiatiStanews